

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova »Hrvatska riječ«,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Vesna Prčić (predsjednica)
Slaven Bačić, Ivan Gregurić,
Dražen Prčić, Zvonko Sarić,
Josip Stantić, Thomas Šujić,
Tomislav Žigmanov

DIREKTOR

Ivan Karan

ODGOVORNA UREDNICA:

Jasminka Dulić

POMOĆNIK I ZAMJENIK
ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

REDAKCIJA:

Ivan Andrašić (Podunavlje)
Davor Bačić Palković (kultura)
Zvonimir Perušić
Dražen Prčić (sport i zabava)
Zoran Vukmanov Šimokov (fotografije)
Željka Vukov (društvo)
Mirko Kopunović (dopisništva i korektura)
Jelena Ademi (tehnički prijelom)

TEHNIČKI UREDNIK:

Thomas Šujić

ADMINISTRACIJA:

Zdenka Sudarević
Ljubica Vujković-Lamić

LEKTORICA: Katarina Vasiljčuk

TELEFON: ++381 24/55-33-55

++381 24/55-15-78

++381 24/53-51-55

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: hrvatskarijec@tippnet.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: »Rotografika« doo Subotica

List je registriran kod Tajništva za
informiranje Skupštine AP Vojvodine
pod rednim brojem 73.CIP - Katalogizacija u publikaciji
Biblioteka Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

Adio Yugo

Tjednik »Hrvatska riječ« ovoga je petka izašao na povećanom broju stranica, što podrazumijeva više vijesti, tema i reklama, dakle, svega onoga što jedne novine sadrže, kako bi se čitateljima ponudila »bogatija salata« – za svakoga ponešto. Tema, barem onih iz sfere ekonomije, neće manjkati ove jeseni, a kako je krenulo, niti ove zime. Val otpuštanja radnika u Srbiji se nastavlja, a najavljuju se mjere koje će utjecati na smanjenje javne potrošnje, čime će se izravno utjecati na kretanje tečaja dinara. Znači, zamrzavanje ili kresanje plaća. Potpredsjednik Vlade Božidar Đelić upozorava kako već četiri-pet godina trošimo 20 posto više nego što zarađujemo. E pa sad, tko troši više od zarađenog? Država ili mi, građani? Obrukao bih se da napišem kako obitelji u Srbiji žive u luksuzu, pa uz to i troškare više od svojih mogućnosti, valjda onako, iz kaprica. Nitko ne bi ulazio u kredite da nije prinuđen. No, da neke druge bruke ne bi bilo, već se zna »krivac« koji je prouzročio slabljenje dinara, a »krivac« je pokazani tsunami aktualne svjetske financijske krize.

Sve više radnika se otpušta, kako iz privatnog, tako i iz državnog sektora, a Savez samostalnih sindikata Srbije kaže kako neće dopustiti masovno smanjenje broja zaposlenih koje najavljuju pojedini poslodavci, pod izgovorom svjetske financijske krize. Predsjednik Saveza samostalnih sindikata Srbije Ljubisav Orbović kaže kako i Vlada mora poduzeti određene mjere, kako ne bi dopustila da dođe do masovnog otpuštanja, jer će to izazvati štrajkove i prosvjede, što Srbiji u ovom trenutku ne treba. Teško će radnicima ova jesen biti sunčana, a izgleda da neće takva biti niti umirovljenicima. A da se razgovara – razgovara se itekako. Predstavnici Vlade Srbije u razgovoru s predstavnicima MMF-a o prijedlogu novog proračuna Srbije nisu precizirali kako će se utvrđivati iznos mirovina u sljedećoj godini, a prijedlog MMF-a je bio da se odustane od izvanredne povišice od 10 posto u idućoj godini. Pitanje je sad: ili plaće ili mirovine? Povišica mirovina ili zamrzavanje zarada u javnom sektoru? Eksperti MMF-a predložili su Vladi Srbije da povuče uredbu iz kolovoza, kojom su listopadske mirovine uvećane za 10 posto mimo redovitog povećanja. U tom slučaju, uvećane mirovine koje se isplaćuju od prošle subote, računale bi se kao bonus. Umirovljenicima treba objasniti kako je opet »krivac« tsunami svjetske financijske krize, pa će se umirovljenici već nekako snaći – rjeđe će odlaziti na tržnicu ili će kupovat manje zelja, sve radi svijetle budućnosti u kojoj će se graditi i Koridor 10.

Mnogi se od nas još sjećaju automobila »Zastava 750«, popularnog »Fiće«, a sjećat ćemo se i automobila »Yugo«, čija se proizvodnja ukida ovog mjeseca. Pa ipak, ne trebamo ništa brinuti. Bit će automobila, samo da ekonomski tsunami prođe. Zajedničko gospodarsko društvo »Fiat automobili Srbija« najavljuje za početak 2010. godine proizvodnju potpuno novog modela automobila. Ako nam planeti budu naklonjeni u našem horoskopu, možda će neki od nas i kupiti taj novi model. Možda putem kredita, tek onako, iz kaprica.

Z. S.

U pripremi novi zakon o rakijama i drugim alkoholnim pićima

S brendom lakše na tržište EU 12

Subvencije po hektaru obrađene površine samo osiguranima preko poljoprivrednog zemljišta

Definirati tko je poljoprivredni proizvođač 15

Olja Savičević Ivančević, književnica

Jezik kojim pišem mora biti izraz mog vremena 31

Tradicionalni stolnoteniski turnir

Memorijal »Vilim Harangozo« 43

Grad heroj, poslije 17 godina

Vukovar je Lijepa naša

Počeli smo s obilježavanjem još 7. studenoga znanstveno-stručnim skupom o Domovinskom ratu, kaže nam gradonačelnica Vukovara Zdenka Buljan, i nastavljamo svih ovih dana, a trajat će sve do 20. studenoga, i u tih nekoliko tjedana bit će objedinjene i oživotvorene sve ideje kulturnih i drugih institucija

Još nas samo nekoliko dana dijeli od tužne, 17. obljetnice stradanja Vukovara i 10. obljetnice kako se Vukovar vratio kući i ustanovio Dan sjećanja na žrtvu Vukovara. Vukovar, grad heroj, samo tjedan dana prije, proslavlja blagdan Svetog Martina i dan svoje županije, uzdignute glave i ponosan na teške dane, kada je tu, na prostranoj i plodnoj srijemskoj ravnici koju zapljuskuju valovi moćnoga Dunava, branjena i obranjena Hrvatska, pa slogan ovogodišnjeg obilježavanja Dana sjećanja »Vukovar je Lijepa naša, Vukovar je moja Hrvatska« odlično pristaje i ovoj manifestaciji i ovom značajnom nadnevku

Župan Vukovarsko-srijemske županije
Božo Galić

»Počeli smo s obilježavanjem još 7. studenoga znanstveno-stručnim skupom o Domovinskom ratu«, kaže nam gradonačelnica Vukovara Zdenka Buljan i dodaje: »i nastavljamo svih ovih dana, a trajat će sve do 20. studenoga, i u tih nekoliko tjedana bit će objedinjene i oživotvorene sve ideje kulturnih i drugih institucija, no meni, osobno, najljepši i najdirljiviji su sadržaji udruga proisteklih iz Domovinskoga rata, i, naravno, program samoga Dana sjećanja, 18. studenoga, kada ćemo se ponovno okupiti u dvorištu vukovarske bolnice, odakle će

vukovarskim ulicama krenuti kolona sjećanja u kojoj očekujemo više od 20 tisuća sudionika - Vukovaraca i svih Srijemaca, Slavonaca i Baranjaca, ali i iz svih krajeva Lijepe naše, koji dolaze odati počast braniteljima i reći hvala Vukovaru. Oko podneva, na memorijalnom ćemo groblju položiti vijence i zapaliti svijeće, a u 13 sati svečanu će euharistiju prikazati nadbiskup i metropolit đakovačko-osječki mons. dr. Marin Srakić. Navečer, u 18 sati, prema ideji Željka Kovačića, krenut će Svjetlosna rijeka sjećanja – upalit ćemo svijeće i pustiti ih Dunavom prema Sotinu, a tu istu večer na tisuće će građana paliti svijeće uz rub prometnica u glavnim ulicama svojih gradova. Sutradan, odat ćemo počast žrtvama Borovog naselja, a 20. studenoga običi ćemo stratišta branitelja Vukovara - Velepromet i Ovčaru. Započet ćemo novinarsko-književnim susretom »Grad to ste Vi«, posvećenom Siniši Glavaševiću, legendarnom novinaru i ratnom izvijestitelju i svim nevinim žrtvama. Sve ovo činimo iz pijeteta prema svim poginulim i nestalim, samo Vukovar i naša županija tragaju i 17 godina poslije za još 474 nestale osobe, ali i zbog počinitelja zločina, da ih sustigne sankcioniranje, što do danas nije slučaj, jer to bi moglo osokoliti neke druge, koji bi se mogli drznuti ovako nešto ponoviti.«

POPUT FENIKSA: Vukovar danas, unatoč žrtvi izraženoj ljudskim životima i stradanjem gospodarstva, poduzetništva i infrastrukture, dočekuje uzdignuta čela ovaj povijesni datum, a gradonačelnica tvrdi da je to djelo marljivih i radinih Vukovaraca, ali i Vlade Republike Hrvatske, koja želi okajati žrtve Vukovara, pa je grad heroj protekloga desetljeća poput Feniksa izniknuo iz pepela. Obiteljske kuće obnovljene su u cijelosti, stanovi se žurno obnavljaju i trebat će za to još godina, dvije, obnavlja se gospodarstvo o čemu svjedoči sve manje neuspjelih Vukovaraca, obnovljena je infrastruktura, a sve se više ulaže u poduzetničke zone i Vukovar je sve poželjniji za strana ulaganja.

»Ovo je grad zadovoljnih građana koji suživot grade na toleranciji, ovo je grad nobelovca Ružičke, ovo je grad naslonjen na najčuvnije arheološko nalazište Vučedol, ovaj je grad multikulturalni i multikonfesionalni, a manjinske zajednice grade suživot na opće zadovoljstvo i moram priznati da sam ponosna na svoje sugrađane«, naglasila je gradonačelnica Buljan.

Kako na blagdan Svetog Martina Vukovar i Vukovarsko-srijemska županija obilježavaju Dan županije, gotovo 500 uzvanika i gostiju okupilo se od ranoga jutra u Iloku, koji je bio domaćin ovogodišnjega slavlja. Položeni su

vijenci žrtvama Domovinskog rata u parku u povijesnoj jezgri Iloka, a svetu je misu u crkvi sv. Ivana Kapistrana predvodio prvi nadbiskup đakovačko-osječki mons. dr. Marin Srakić. Potom je održana svečana sjednica Skupštine županije na kojoj su govorili predsjednik Mato Stojanović, župan Božo Galić i ministar regionalnog razvoja Petar Čobanković, a prikazan je polusatni dokumentarac o županiji, uradak Vinkovačke televizije. Dodjeljena su i priznanja županije, a među laureatima našli su se – književnik Vladimir Rem, pučki pjesnik Đuka Galović i glumac Goran Grgić.

SLIKA ŽUPANIJE: Župana Božu Galića zamolili smo da našim čitateljima dočara sliku Vukovarsko-srijemske županije: »Naša županija je u Domovinskom ratu pretrpjela najveće ratne štete u Republici Hrvatskoj, kako ljudske tako i materijalne. Znamo da je gotovo 50 posto njezina teritorija bilo okupirano i polovica stanovništva prognana.

Izravne ratne štete ukupno za Vukovarsko-srijemsku županiju iznose 4,3 milijarde eura, od čega 1,3 milijardi eura otpada na gospodarstvo. To su verificirane izravne ratne štete po svjetskim metodologijama.

Neizravne ratne štete su još daleko veće, jer izgubljenih deset godina, gubitak tržišta, prekid kontinuiteta proizvodnje i zaustavljeni razvoj, kao i uništene domicilne banke za sobom u stečaj su povukle brojna poduzeća, doveli su

Izlasanstvo Vojvodana je položilo vijenac

do sporog oporavka gospodarstva poslije ratnih razaranja.

No, najveće posljedice ratnih razaranja su izgubljeni ljudski životi, kojih se ovih dana sjećamo s dužnim pijetetom.

Još uvijek u Vukovarsko-srijemskoj županiji tragamo za 474 nestale osobe od ukupno 1067, koliko ih se traži u Republici Hrvatskoj. To je podatak koji nas najviše rastužuje.

Sva druga, materijalna razaranja, obnavljaju se ili su već obnovljena, ljudi su se vratili odavno iz progonstva, no 474 nestalih i nasilno odvedenih do dana današnjeg nije dostojno pokopano. Pokazatelji govore da su u svim ključnim segmentima u gospodarstvu Vukovarsko-srijemske županije nastavljani pozitivni trendovi i u 2007. godini, kao i u prvom polugodištu 2008. godine, a koji se očituju rastom svih ekonomskih i ostalih pokazatelja.

Kontinuirano raste broj zaposlenih te ukupan broj 30. lipnja 2008. godine iznosi 53.485 zaposlenih, što je povećanje za više od 3.000 zaposlenih ili 6,3 posto u odnosu na prethodnu

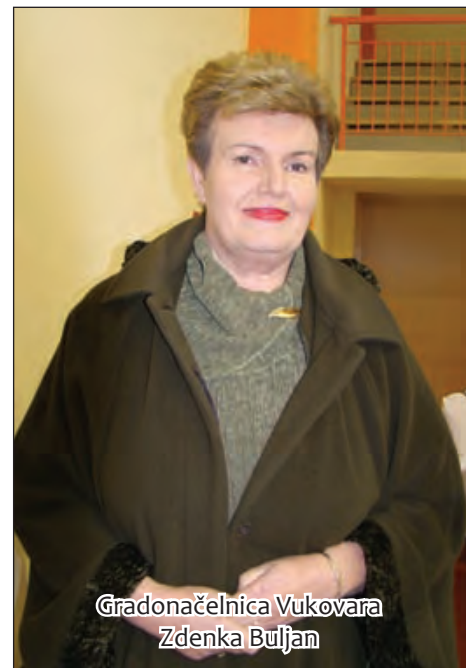
godinu. Krajem 2007. godine registrirano je 17.411 nezaposlenih što je za 4,8 posto manje u odnosu na prethodnu godinu. Pad nezaposlenih se nastavlja i u ovoj godini.

Odnos sa svim nacionalnim manjinama u Vukovarsko-srijemskoj županiji je dobar, pa tako i sa srpskom nacionalnom manjinom. Zajedno s njima dogovaramo i po potrebi rješavamo sva, eventualna otvorena pitanja, i u jednom otvorenom dijalogu uvijek do sada dolazili smo do rješenja kojima su svi zadovoljni.Č

SURADNJA S VOJVOĐANSKIM HRVATIMA: ČZa suradnju s vojvođanskim Hrvatima Vukovarsko-srijemska županija uvijek je bila otvorena, i siguran sam da će tako biti i ubuduće. Logično je da su Hrvati u Vojvodini i općenito u Republici Hrvatskoj naklonjeni svojoj matičnoj zemlji. A prvi kontakt sa svojom matičnom zemljom, u smislu suradnje, je upravo naša županija, jer smo najbliži, jer su nam običaji najbliži, jer živimo u sličnom podneblju. I rekao bih da smo upućeni jedni na druge!

Uvijek u svojim nastupima znam reći da nacionalne manjine s obiju strana granice trebaju biti most koji će nas spajati, a nikako razdvajati. To očekujem i kroz realizaciju projekata koje ćemo zajednički osmisliti. Od Hrvata u Vojvodini, s jedne strane, ali i Srba u Vukovarsko-srijemskoj županiji s druge strane, očekujem da upravo oni budu glavni zagovornici što brže i učinkovitije provedbe svih zacrtanih oblika suradnje.

Što se tiče same potpore vojvođanskim Hrvatima od strane Vukovarsko-srijemske županije ona će se nastaviti i dalje gdje god je to moguće. Planovi za budućnost su, svakako, svu do sada uspostavljenu suradnju, koja je dobra, učiniti još boljom, kroz razna povezivanja, kako kulturna i prosvjetna, tako i gospodarska, jasno u onome dijelu na kojega može utjecati lokalna, regionalna vlast«, rekao je župan Božo Galić

Gradonačelnica Vukovara
Zdenka Buljan

Vijenac je položilo i izaslanstvo HNV-a, Branko Horvat, generalna konzulica Ljerka Alajbeg i zastupnik u Skupštini Srbije Petar Kuntić, a predsjednika HNV-a Branka Horvata pitamo o suradnji s institucijama u matičnoj domovini: »Ovo je tradicija koju mi poštuemo godinama unazad i uvijek se radujemo kada možemo doći u matičnu domovinu. S Vukovarom i Osijekom, ali i s drugim hrvatskim županijama mi imamo vrlo dobre odnose, a obljetnice i proslave uvijek su dobre prigode za protokolarni posjet, mada, istini za volju, mi više volimo radne skupove, kada je riječ o gospodarstvu, poduzetništvu, školstvu, jer tu onda možemo nešto i konkretno dogovoriti. Što se tiče stanja na sjeveru Bačke, ima tu 'tušta lipo-ga', a ono što nas trenutno zaokuplja je rasprava o Zakonu o nacionalnim vijećima i nadamo se da će sve biti gotovo do konca godine, da će početkom iduće Zakon biti donijet i da ćemo sukladno tomu izbore moći obaviti do polovice iduće godine, a to nam je, doista, važno.«

Slavko Žebić

Republika Srbija vratila veleposlanika
Radivoja Cvetičanina u Zagreb

Dobra osnova za unapređenje odnosa

Nakon što je zbog hrvatskog priznanja neovisnosti Kosova povučen iz Zagreba, prošloga je tjedna, nakon sedam mjeseci, na svoje radno mjesto ponovno vraćen srbijanski veleposlanik u Zagrebu *Radivoj Cvetičanin*. U srijedu 5. studenoga veleposlanika Cvetičanina primio je u posjet hrvatski ministar vanjskih poslova i europskih integracija *Gordan Jandroković*.

Tom je prigodom ministar Jandroković izrazio zadovoljstvo davanjem suglasnosti Republike Srbije za novog hrvatskog veleposlanika u Beogradu, kao i povratkom veleposlanika Cvetičanina u Hrvatsku, te istaknuo kako je to dobra osnova za unaprjeđenje međudržavnih odnosa.

Prema službenom priopćenju iz MVPEI, ministar Jandroković rekao je kako je Hrvatska priznala Kosovo kao čin političke realnosti i kako to pitanje ne treba biti preprekom razvoja i unaprjeđenja bilateralnih odnosa Republike Hrvatske i Republike Srbije. Također je rekao kako Republika Hrvatska, u svjetlu daljnje izgradnje dobrosusjedskih odnosa, nakon ispunjenja kriterija daje potporu ulasku Srbije, ali i svih drugih zemalja regije, u Europsku Uniju. U tom je smislu iskazao i otvorenost Republike Hrvatske za pomoć u pristupnim procesima.

Na sastanku se razgovaralo i o mogućnostima daljnjeg unaprjeđenja suradnje u području gospodarstva, zaštite i ostvarivanja prava nacionalnih manjina, kao i međuparlamentarne suradnje.

Z. P.

Republika Hrvatska otvorila veleposlanstvo
u Prištini

Korak dalje u suradnji

Ured za veze Republike Hrvatske u Prištini podignut je na razinu veleposlanstva. O tome je, posredstvom šefa Ureda RH u Prištini Darija Malnara, prošlog petka, 7. studenoga, kosovske vlasti pismom izvijestio šef hrvatske diplomacije Gordan Jandroković. Republika Hrvatska time je postala 14. država koja u Prištini ima veleposlanstvo.

U pismu, koje je s kosovske strane primio ministar vanjskih poslova Skender Hyseni, hrvatski ministar Jandroković izražava spremnost Hrvatske za daljnji razvoj suradnje dviju država, koje imaju interes za jačanjem stabilnosti i mira u jugoistočnoj Europi, navodi se u priopćenju Ministarstva vanjskih poslova Kosova.

Dario Malnar bit će otpravnik poslova dok se ne imenuje veleposlanik Republike Hrvatske u Prištini.

Kosovo su dosad priznale 52 zemlje svijeta, uključujući SAD i 22 zemlje članice Europske Unije. Priznale su ga i sve susjedne zemlje osim Srbije, koja se protivi neovisnosti svoje bivše pokrajine.

Z. P.

Urednik »Prizme« optužio RTV za »pripajanje«
ove emisije rumunjskom programu

Za nespornost kriva tehnička pogreška

Urednik emisije na hrvatskom jeziku »Prizma« *Dragan Jurakić* tvrdi da je odlukom uprave Radio-televizije Vojvodine televizijski program na hrvatskom jeziku pripojen programu na rumunjskom jeziku.

U izjavi koju je dao za portal Uredništva programa na hrvatskom jeziku Radio Subotice, Jurakić navodi da je takva odluka dio »sustavnoga nastojanja uprave RTV-a da minimiziraju televizijski program na hrvatskom jeziku«, kao da je to upereno i protiv njega.

Međutim, glavna i odgovorna urednica RTV-a *Nada Kalkan* u izjavi za naš list kaže kako je riječ o običnoj tehničkoj pogrešci, koja je izazvala ovakvo reagiranje Dragana Jurakića. »Namjesto šifre emisije 'Prizma' u rješenje kojim se Draganu Jurakiću produžuje ugovor o radu, upisana je pogreškom šifra informativnog programa redakcije na rumunjskom jeziku. Naravno da 'Prizma' ne može pripadati rumunjskoj redakciji, to je besmislica«, objašnjava Nada Kalkan napominjući, kako je kadrovskoj službi izdala nalog da ova pogreška bude ispravljena.

Podsjetimo, »Prizma« je polusatna emisija na hrvatskom jeziku, koja se emitira na Drugom programu RTV-a svake druge subote.

D. B. P.

HNV organizira u Somboru, Rumi i Subotici Rasprave o nacrtu Zakona o nacionalnim vijećima

U organizaciji Hrvatskog nacionalnog vijeća, u Somboru, Rumi i Subotici bit će održane javne rasprave o nacrtu Zakona o nacionalnim vijećima nacionalnih manjina.

Prva će se održati u Somboru, u petak, 14. studenoga s početkom u 19 sati, u prostorijama Hrvatskog kulturno umjetničkog društva »Vladimir Nazor«.

Sljedeća rasprava je u subotu, 15. studenoga, u prostorijama Hrvatskog kulturno – prosvjetnog društva »Matija Gubec« u Rumi, s početkom u 17 sati.

U Subotici će se javna rasprava održati u petak, 21. studenog, s početkom u 17 sati, u Plavoj vijećnici Gradske kuće. Svoje sudjelovanje na skupu potvrdio je pokrajinski tajnik za propise, upravu i nacionalne manjine dr. Tamás Korhecz, a očekuje se i sudjelovanje predstavnika Ministarstva za ljudska i manjinska prava.

Sveta misa za pokojne članove DSHV-a

Demokratski savez Hrvata u Vojvodini obavještava sve članove i simpatizere stranke da će u subotu 15. studenoga u 17 i 30 sati u franjevačkoj crkvi u Subotici biti služena sveta misa za sve pokojne članove DSHV-a.

Usvojena inicijativa da se hrvatski i mađarski jezik u subotičkim školama izučavaju kao jezici društvene sredine

Poštovanje načela ravnopravnosti

Za inicijativu glasovalo 45 od ukupno 56 nazočnih vijećnika Skupštine Grada Subotice

Skupština Grada Subotice usvojila je inicijativu da se mađarski i hrvatski jezik u osnovnim školama izučavaju kao izborni predmeti. Prema odluci, ti predmeti neće biti obvezni, ali će, ako ih izaberu, učenici imati obvezu pohađati ih u predviđenom nastavnom ciklusu. Inicijativa će biti prosljeđena mjerodavnim republičkim i pokrajinskim tijelima. Za ovu je odluku glasovalo 45 od ukupno 56 nazočnih vijećnika Skupštine Grada, na sjednici održanoj 6. studenoga.

Prije nego što je inicijativa usvojena, prethodila joj je živa rasprava. Inicijativu je najprije obrazložio zamjenik gradonačelnika *Pero Horvacki*:

»Svi učenici koji pohađaju nastavu na nekom od manjinskih jezika, obvezni su učiti srpski jezik.

Ranijih godina mađarski jezik je njegovan u odjelima na srpskom i hrvatskom jeziku, a u međuvremenu se izmijenio zakon. Normalno bi bilo da se pokraj mađarskog, ponudi i hrvatski jezik kao izborni predmet, i to u odjelima u kojima se nastava ne odvija na hrvatskom jeziku. Radi se prvenstveno o načelu ravnopravnosti svih jezika koji su u službenoj uporabi u našem gradu, bez obzira na broj učenika koji će ih izučavati«, rekao je Horvacki.

Prijedlogu se usprotivio vijećnik SRS-a *Gojko Radić*, koji je rekao kako je »nelogično da se hrvatski jezik smatra jezikom sredine, budući da od oko 150 tisuća stanovnika u Subotici, Hrvata ima oko 16 tisuća«. Radić je zapitao i kako je moguće da u jednoj sredini postoje dva jezika društvene sredi-

ne, na što je Horvacki odgovorio kako je riječ o službenim jezicima u Subotici, a to su srpski, mađarski i hrvatski, što znači da su oni i jezici sredine.

»Riječ je o mogućnosti izbora izbornog predmeta kojeg nitko nikom ne nameće«, dodao je Horvacki. »To je samo stvaranje mogućnosti i izraz dobre volje.« Inicijativu je podržao i vijećnik koalicije Za europsku Suboticu *Darko Antelj*, koji je rekao:

»Moja djeca su iz mješovitog braka i ja im neću braniti da izuče, nauče, i vide kakva je razlika između srpskog i hrvatskog jezika. Inzistirat ću da ona izučavaju i srpski i hrvatski i mađarski jezik, jer smo mi kao jedna velika obitelj, živimo zajedno stoljećima.«

Protiv inicijative izjasnio se i *Stevan Bakić* iz Demokratske

stranke Srbije, rekavši kako još nije sazrelo vrijeme da se hrvatski jezik uči u školama, te da mnogi ovaj prijedlog smatraju provokacijom:

»Ovdje ima puno izbjeglica s područja Hrvatske i mnogi koji su čuli za ovaj prijedlog, smatraju ga jednom vrstom provokacije. Mislim da još nije vrijeme da se hrvatski jezik ovdje uvede kao izborni. Treba malo pričekati, jer su mnogi od njih izgubili svoje voljene na tom području, i treba malo obratiti pažnju i na njih«, rekao je Bakić, na što je Antelj odgovorio da je i njegova obitelj izgubila najdraže u ratovima na prostorima bivše Jugoslavije, ali da to ne može biti razlogom da se izučavanje hrvatskog ili mađarskog jezika, kao jezika sredine, smatra provokacijom.

Z. P.

Sud presudio da javni poziv na bojkot hrvatske tvrtke Idea predstavlja govor mržnje

Presuda koja budi nadu

Tekst je prije dvije i pol godine objavljen u Glasu javnosti, a sadržavao je i sljedeće:

»hrvatska čizma gazi srpskom zemljom, kupuje firme i otvara prodavaonice...«

Poziv na bojkot hrvatske tvrtke Idea, objavljen 16. ožujka 2006. u beogradskom Glasu javnosti, govor je mržnje. Tako je presudio Prvi općinski sud u Beogradu, nakon što je usvojio tužbu organizacije Inicijativa mladih za ljudska prava.

Glasnogovornica suda *Vesna Sekulić* precizirala je u izjavi za medije, kako je presudom zabranjeno ponovno objavljivanje tog, ili bilo kojeg drugog teksta koji izaziva diskriminaciju ili potiče na mržnju. Tadašnji glavni i odgovorni urednik Glasa javnosti *Ivan Čorbić* dužan je platiti troškove postupka, dok je tužbeni zahtjev protiv vlasnika tog lista *Radisava Rodića* odbijen.

Tekst koji je Glas javnosti objavio kao navodni oglas pod naslovom »Bojkot«, a potpisan je riječi-

ma »Prognani Srbi«, sud je ocijenio kao govor mržnje jer se njime

pisalo kako »hrvatska čizma gazi srpskom zemljom, kupuje firme

nje novca onima koji su nas prognali i ubijali«, a upućena je i prijetnja da će svi kupci biti praćeni. Ovo je prva presuda u povijesti srbijanskog pravosuđa u kojoj je utvrđeno da neki tekst predstavlja govor mržnje. »Prvi općinski sud je takvom presudom napravio presedan i pokazao da Zakon o javnom informiranju nije samo mrtvo slovo na papiru«, priopćila je Inicijativa mladih.

Za komentar presude beogradskog suda uredništvo Hrvatske riječi zamolilo je mjerodavnu osobu za odnose s javnošću u upravi Konzuma u Zagrebu, tvrtke kojoj u Srbiji posluje pod brendom Idea, ali do zaključenja ovog broja službena izjava u redakciju nije pristigla.

Z. P.

poziva na bojkot hrvatske kompanije Idea. U tekstu je, uz ostalo,

i otvara prodavaonice...«, te da kupovina u toj radnji znači »dava-

Završetak prvog tromjesečja

Probleme treba rješavati

Odprije prošle godine u Gimnaziji »Svetožar Marković« postoji mogućnost pohađanja nastave na hrvatskom jeziku, te sada postoje dva razreda. U drugom razredu je bilo upisano 15 učenika, a ove školske godine upisala se još jedna djevojka, te ih ima 16. U prvoj godini u prvom polugodištu one su pohađale nastavu u Filološkoj gimnaziji »Kostolany Deszo«, da bi od drugog polugodišta prešle u svoju matičnu zgradu.

Ove školske 2008./09. godine u hrvatski je odjel upisano 27 učenika, a sada ih u razredu ima 26. Kraj prvog tromjesečja je iza nas, a evo što su njihove razrednice rekly za naš list:

SREDNJA ŠKOLA: »Sada u našem razredu ima 16 djevojaka, koje sam poznavala još od prve godine, iako sam tek od početka ove školske godine izabrana biti im razrednicom. One su u prvoj godini imale tešku zadaću, jer su u početku bile u drugoj školskoj zgradi, točnije u Filološkoj gimnaziji. I tada sam im predavala, pa smo već onda uspostavile dobar kontakt. Meni je zadovoljstvo što sam im razrednica i što imaju osobu na koju mogu računati, jer su im u prvoj godini promijenili 5 razrednih starješina. Po tom pitanju nisu imale oslonac. Kao i u svakom odjelu, i kod nas ima tekućih, rješivih problema, ali nema nikakvih bitnih. Što se tiče ocjena i učenja, to je njihova osobna zasluga, no mogu reći samo kako to uvijek može bolje. Jako je bitno to što su one sada u svojoj matičnoj zgradi i tu su sa svojim vršnjakima, a vidaju se svakodnevno

i s profesorima koji im predaju. Mislim kako im je lakše sad nego u prvom razredu, jer poznaju sredinu i profesore. Većinu profesora poznaju od prošle godine, te znaju što traže i koliko se trebaju pripremati, a također moram reći kako su i profesori zadovoljni njihovom disciplinom na satu«, kaže *Željka Kovač*, razrednica II. f odjela, koji pohađaju učenice na hrvatskom jeziku.

U prvom razredu subotičke Gimnazije »Svetožar Marković« u hrvatskom odjelu ima 26 učenika, koji su se, po riječima njihove razrednice, lijepo uklopili i polako se privikavaju na školu, obveze i jedni na druge. Kako kaže i njiho-

va razrednica, prvo polugodište je mjera i potreba za navikavanje na novu sredinu, no već sada na kraju prvog tromjesečja oni su se privikli na novu okolicu i na profesore. »Jedan učenik se sada ispisao iz škole i prešao u drugu školu, ali to je sasvim normalno, jer gimnazija je zahtjevnija i traži puno rada i upornosti. Normalno je da nisu svi spremni za učenje i rad. Ovdje se puno traži i radi, a to je i njihova zadaća – učiti i raditi, te se boriti svojim zalaganjem. U prvom polugodištu se uvijek napravi pregled, jer tada i učenici sami vide koji profesor što traži i oni koji misle da neće moći nastaviti ovim tempom, uglavnom se prepišu u drugu školu. Mogu reći kako se dobro slažu, a tome svakako pridonose i prijašnja poznanstva. Učenika imamo iz više škola i iz okolnih mjesta, ali svi su se lijepo uklopili«, kaže *Lidija Crnković*, razrednica I. f odjela.

OSNOVNE ŠKOLE: U pojedinim osnovnim školama u Subotici, pokraj hrvatskih odjela, postoji i mogućnost izučavanja predmeta hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture. Ravnatelj škole u dogovoru s nastavnicima i učiteljima ovaj su izborni predmet trebali ponuditi roditeljima, koji su trebali donijeti odluku hoće li njihovo dijete pohađati sate ovog predmeta. To je trebalo biti u rujnu, no, do nekih roditelja ova mogućnost nije niti stigla. Pitanje je – u čemu je problem i što se događa? Po zakonu, za izborni predmet u školama mora postojati broj od 15 učenika koji će pohađati nastavu, a potrebno je i osigurati kadar. Još jedan problem koji postoji je taj, što za izborni predmet, koji nema dovoljan fond sati, nastavnik koji bi držao ovaj predmet ne može biti vanjski suradnik, nego uposlenik u školi. Ovaj problem također nije riješen, jer još uvijek nemamo donesenu platformu za obrazovanje. Iako postoje problemi, u nekim se školama ovaj predmet uredno izučava, pa čak i u manjim skupinama. Tu se postavlja pitanje – zašto to nije tako u svim škola-

ma? Osobito u onima u kojima ne postoji mogućnost za pohađanje nastave na hrvatskom jeziku. U školama u kojima postoje hrvatski odjeli, kako kažu ravnatelj škole, postoji mali broj zainteresiranih za ovaj predmet, jer oni koji su željeli nastavu na hrvatskom jeziku – u hrvatskim su odjelima.

»U OŠ »Sveti Sava« do sada je postojala mogućnost izučavanja ovog predmeta, no otkako posto-

je hrvatski odjeli broj se znatno smanjio te se ove godine nije prijavio dovoljan broj učenika kako bi izučavali ovaj predmet«, kaže ravnateljica *Tatjana Bunčić*.

Prema riječima ravnateljice OŠ »Vladimir Nazor« iz Đurđina *Ljiljane Dulić*, predmet hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture redovito se izučava, te ove godine postoje dvije skupine, 12 učenika u nižim razredima i 11 u višim. U OŠ »Ivan Milutinović«, po riječima ravnateljice škole *Ivana Stipića*, mali je broj zainteresiranih za ovaj predmet, te hrvatski jezik izučavaju u okviru sekcije. No, da podsjetimo kako u ovoj školi postoje hrvatski odjeli, kao i u OŠ »Matko Vuković«, gdje se javlja isti problem. U ovoj školi postoje hrvatski odjeli od 1. do 8. razreda, te je mali broj zainteresiranih za ovaj predmet (3 učenika), dok u OŠ »Pionir« u Starom Žedniku ove godine nije niti ponuđena mogućnost jer nemaju osiguran kadar, prošle godine nisu imali niti dovoljan broj zainteresiranih, a kako smo saznali, nemaju ni podršku zajednice.

U Somboru za sada nema otvoren odjel na hrvatskom jeziku, ali postoji interes te se organiziraju sati iz predmeta hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture. U OŠ »Bratstvo-jedinstvo« u Somboru treću godinu zaredom postoji mogućnost izučavanja ovoga predmeta, te ga ove godine

pohađa šest učenika, a predmet predaje nastavnica *Monika Vekonj*. Po pitanju ovoga predmeta očigledno postoje problemi koji bi se morali riješiti. Kada bi sve bilo bolje organizirano i pripremljeno, sigurno bi postojalo i veće zanimanje za ovaj predmet, no, o tome bi trebalo brinuti Hrvatsko nacionalno vijeće i općenito hrvatska zajednica.

Ž. V.

Koristiti ili ne koristiti ponuđeno?

Uporaba hrvatskog jezika u Sonti

Piše: Ivan Andrašić

Polovicom 2004. godine, kad je DOS bio na vlasti u Općini Apatin, pokušalo se manjinske jezike uvesti u službenu uporabu u naseljima Sonta, Kupusina i Svilojevo. Tad prijedlog nije dobio dovoljan broj glasova. U sljedećem mandatu, na inicijativu Općinskog povjerenstva za međunarodne odnose, čiji je predsjednik u to vrijeme bio predsjednik MO DSHV-a Sonta *Stipan Silađev*, procedura je ponovno pokrenuta i ova se točka po drugi put našla na dnevnom redu općinskog parlamenta. Na sjednici Skupštine Općine Apatin, čiju je većinu ovoga puta tvorila koalicija SPS-SRS, održanoj 15. lipnja 2006. godine, hrvatski je jezik dobio status službenog jezika u naseljenom mjestu Sonta, a mađarski u naseljenim mjestima Kupusina i Svilojevo. Ovaj status je definitivno postao služben od 31. siječnja 2007. godine. Općinskim aktom regulirana je uporaba materinjeg jezika hrvatske i mađarske nacionalne zajednice u lokalnoj administraciji i u školama, a isto još uvijek nije omogućeno u lokalnim medijima.

Nedavno otvoreni ured DSHV-a

ŠKOLSTVO: Danas, dvije godine nakon uvođenja hrvatskog jezika u službenu uporabu, upitno je koliko sončanski Hrvati to svoje pravo i ostvaruju. Porazna je činjenica da većina Sončana hrvatske nacionalnosti s kojima sam razgovarao, a koji ipak ne žele dopustiti objavljivanje imena ili fotografije uz navod izjave, znajući kako pišem »baš za te novine«, ne zna ili ne želi znati ništa o navedenoj temi, a veliki dio njih konstatira kako baš i nema neke razlike između srpskog i hrvatskog jezika, pa se ne bi time niti opterećivali. Iako imaju pravo na to, iako su svojedobno u OŠ »Ivan Goran Kovačić« organizirani sastanci na kojima su roditeljima predočavali sve mogućnosti izobrazbe, iako su čelnici MO DSHV Sonta *Stipan Silađev* i *Andrija Adin* obilazili

domove budućih prvaša nagovarajući roditelje na ostvarivanje ovog prava, Sončani ne žele upisivati djecu u odjele s cjelovitom nastavom na hrvatskom jeziku, opredjeljuju se samo za izborni predmet hrvatskog jezika s elementima kulture. Po riječima ravnatelja OŠ »Ivan Goran Kovačić« prof. *Zvonka Tadijana*, to je trenutačno jedino moguće rješenje. »Evidentno je kako smo mi u hrvatskoj zajednici problemu obrazovanja na hrvatskom jeziku pristupili olako. U cijelu smo priču ušli bez izrađene platforme i bez jasno definiranog cilja, a svaki roditelj za svoje dijete želi imati viziju koliko-toliko sigurne budućnosti. Veliki problem predstavlja nam i slaba kadrovska struktura. Kvalificiranih nastavnika hrvatskoga nemamo, prinuđeni smo tražiti rješenja u okviru raspoloživoga kadra. Iskreno, očekivao sam organizaciju permanentnih seminara za nastavnike koji djeci predaju hrvatski jezik i koji bi se održavali u Subotici. Veliki problem predstavlja nam i nedostatak udžbenika na hrvatskom jeziku. Više roditelja postavljalo je pitanje zbog čega te udžbenike ne izdaje Ministarstvo obrazovanja Srbije i upravo na tom pitanju pala je naša krovna institucija. Za nas nije rješenje uvoz udžbenika iz Hrvatske, koji, kako vidimo, funkcionira jako loše, nego upravo tiskanje udžbenika po programu obrazovanja u Republici Srbiji i u organizaciji resornog ministarstva Vlade Republike Srbije«, kaže prof. Tadijan.

POLITIČKA OPREDJELJENOST: Politička opredjeljenja sončanskih Hrvata jako su upitna. Posljednji izbori bili su prava slika stanja u ovom segmentu. Iako su biračima ponuđene: lista koalicije okupljene oko DS-a, na kojoj su bili i kandidati DSHV-a, i lista koalicije mađarskih stranaka i DZH, na lokalnoj razini superiorna je bila lista SPS-a i dr. *Živorada Smiljanića*. Više se ne možemo zavaravati slabom izlaznošću, ovoga puta bila je iznadpolovična. Jedina politička opcija hrvatske zajednice u Sonti, DSHV, nedavno je otvorila svoj ured koji radi svakodnevno od 9 do 13 sati, osim subote i nedjelje. Ljudi se navikavaju na njegovo postojanje, navraćaju, a uposlenica, istodobno i tajnica MO, *Renata Kuruc* nastoji odgovoriti na svaki njihov upit. Većina se zanima za »papire«, te za mogućnost školovanja i upošljavanja u Republici Hrvatskoj. Broj članova ove stranke u porastu je. Uvođenje hrvatskog jezika u službenu uporabu tijela Mjesne zajednice Sonta dočekala su »spremna«. Po natječaju dobivena sredstva namjenski su uporabili za izradu »dvojezičnih« ploča s nazivima ulica i ustanova u mjestu. I najpovršnijem poznavatelju pravopisa hrvatskog jezika bilo je na prvi pogled jasno kako je riječ samo o nazivima na

srpskom jeziku tiskanim ćirilničnim i latiničnim pismom. O isticanju, pokraj zastave Republike Srbije, i zastave hrvatske nacionalne zajednice, koju je usvojila Skupština Srbije, iluzorno je i govoriti. Manjinsku zastavu dalo se vidjeti samo na manifestacijama KPZH »Šokadija«. Manjinska prava u području kulture svode se na djelovanje spomenute institucije. U okviru »Šokadije« djeluju - folklorna, tamburaška, pjevačka, dramska, literarna, likovna, etno i dječja sekcija. I pokraj brojnih putovanja i nastupa, članova je iz godine u godinu manje. Djece u Sonti sve je manje, a odlazak mladih, ovoga puta »trbuhom za kruhom«, sve je učestaliji, tako da i »Šokadija« na taj način gubi dio svojega članstva. Ova institucija je u neravnopravnom položaju i prigodom podjele »općinskoga kolača« upravo zbog svoje nacionalne opredijeljenosti. Kod onih koji odlučuju prevladava stav kako svatko treba tražiti sredstva »od svojih«. Sončani ne konzumiraju manjinska prava niti na polju lokalnog informiranja. Bilo je pokušaja u organizaciji DSHV-a, no i ostalo je

Prof. Zvonko Tadijan

samo na pokušajima. Radio Apatin je u međuvremenu izgubio frekvenciju, a na stranice »Glasa komune« nije izvršen upliv, s jedne strane zbog nedostatka političke volje, s druge zbog nedovoljne upornosti u političkom djelovanju. Tako Sončani i dalje čitaju »Glas komune« bez stranica na manjinskim jezicima, što je, kako kaže jedan od onih koji ne bi da im se spomene ime, i normalno kad znaju i ćirilicu i latinicu. S druge strane, upravo oni koji na »Hrvatsku riječ« gledaju kao na »one novine«, oni koji bi najradije zanemarili postojanje DSHV-a u svojem selu, oni koji članove »Šokadije« posprdno zovu kockicarima, oni koji čelnike ove institucije pitaju znaju li »čiji hleb jedu«, uredno su dobili »papire«, šepure se putovnicama. Sat neumitno otkucava, uništavajući želje, nakane i potencijale ove, za jedno selo ne tako male hrvatske zajednice. Apatin i dalje slovi općinom s najvećim postotkom Hrvata u Srbiji, a u Sonti je hrvatski jezik u službenoj uporabi.

Dr. Mate Granić, ministar vanjskih poslova RH (1993.-2000.)

Put u Washington bila je moja najteža i najvažnija diplomatska zadaća

*U vladu RH ušao 1. kolovoza 1991. godine na poziv Franje Tuđmana i Franje Gregurića * Kao ministar vanjskih poslova posjetio više od 70 država i preletio 2 milijuna kilometara * Sudjelovao kao pregovarač i potpisnik u Washingtonskom sporazumu * Istaknuti lobist i dekan Visoke novinarske škole*

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Dr. Mate Granić zauvijek će ostati upamćen u stvaranju političke povijesti samostalne i neovisne Republike Hrvatske. Obnašajući dužnost ministra vanjskih poslova (1993.-2000.) bio je neposredni, aktivni sudionik krucijalnih događanja tijekom burnih devedestih godina prošloga stoljeća, tijekom kojih je Hrvatska često bila na svjetskoj političkoj vjetrovietini. Kako danas gleda, s vremenske distance od gotovo 10 godina, na to nezaboravno vrijeme zamolili smo ga da nam odgovori kroz ovaj razgovor i osobno nam približi neke detalje iz svoje impresivne diplomatske karijere.

HR: Kako je došlo do Vaše odluke da se bavite politikom i Vašeg postavljenja na mjesto ministra vanjskih poslova, s obzirom da ste po struci liječnik koji je obavljao uspješnu praksu dijabetologa?

Rat i agresija na Hrvatsku jedini su razlozi zašto sam se počeo baviti politikom. U Vladu Republike Hrvatske ušao sam 1. kolovoza 1991. godine na poziv premijera Franje Gregurića i predsjednika Franje Tuđmana, kao potpredsjednik Vlade zadužen za društvene

djelatnosti, žrtve rata, prognanike i izbjeglice. Bio sam i glavni pregovarač s bivšom JNA. Ministar vanjskih poslova postao sam 1. lipnja 1993. godine te ostao u Vladi do 27. siječnja 2000. godine.

HR: Jeste li tijekom studija medicine imali pomisli kako biste se jednoga dana mogli baviti politikom, a ne medicinskom znanosti koju ste odabrali za temeljnu naobrazbu?

Tijekom studija medicine nikad nisam niti sanjao, niti razmišljao da bih se mogao baviti politikom. Kao liječnik, liječio sam mnoge

ljude, ali i političare, premijere, biskupe, kardinale. Nikad nisam došao na pomisao da se bavim politikom.

HR: Kako su iz Vašeg kuta izgledali ti prvi dani ostvarivanja hrvatske samostalnosti i borbe za njezino međunarodno priznanje?

O tome sam pisao u svojoj knjizi »Vanjski poslovi iza kulisa politike«. To je svakako najvažnije razdoblje u mom životu. Milošević je čvrsto vjerovao da će pokoriti Hrvatsku i stvoriti »moderanu federaciju« ili Veliku Srbiju. Ali, hrabrost hrvatskih branitelja, Vlada demokratskog jedinstva i predsjednik Franjo Tuđman uspjeli su se oduprijeti i stvoriti modernu hrvatsku državu. Tada smo imali malo prijatelja u svijetu, ali Svetog Oca Ivana Pavla II., Njemačku i Aloisa Mocka svakako je potrebno spomenuti.

HR: Koji je bio Vaš prvi ministarski učinak (putovanje...)?

Kao ministar vanjskih poslova na prvo putovanje išao sam, skupa s predsjednikom Tuđmanom, u Kinu, a odmah nakon toga (1993.) u Rim, Moskvu, New York, Bonn.

HR: Na čemu se temeljila tadašnja strategija rada MVP-a i što je bilo najvažnije (najnužnije) uraditi na samim početcima?

Imao sam puno zadaća. Prva je bila stvoriti moderno ministarstvo vanj-

skih poslova, diplomatsku mrežu, donijeti Zakon o vanjskim poslovima, izabrati odlične suradnike, predsjedniku Tuđmanu predložiti jasnu strategiju hrvatske vanjske politike koja je uključivala završetak rata i uspostavu mira u BiH, oslobođenje okupiranih područja RH te uključivanje u proces europskih integracija RH.

HR: Kratak osvrt na vrijeme ratnog stanja i poratnog stanja (sve do Oluje i Bljeska) i tadašnjih okolnosti diplomatskog djelovanja.

To je nemoguće ukratko reći, ali prije Oluje Hrvatska je dobila diplomatske bitke u UN-u. Posebice je bila važna rezolucija Glavne skupštine UN-a 43/49 iz prosinca 1994. godine kojom su UNPA zone jasno nazvane okupiranim područjima Republike Hrvatske, a Slobodan Milošević i njegova vlast proglašeni odgovornim za stanje na okupiranim područjima. U kratkom vremenu Hrvatska je stvorila odličnu i efikasnu diplomaciju i vojsku te bila spremna i za mirnu reintegraciju.

HR: Koje biste, u to vrijeme borbe za priznavanje Hrvatske na međunarodnom planu, između mnogobrojnih putovanja izdvojili ono najvažnije?

Kao ministar vanjskih poslova posjetio sam sve konzultante, preko 70 država i preletio gotovo 2 milijuna kilometara. Neke države, kao SAD, Austriju preko 20 puta. Ipak, sastanak sa Svetim Ocem 2. veljače 1994. godine, Washingtonski sporazum (26. veljače do 4. ožujka 1994. godine), Splitska deklaracija (22. srpnja 1994. godine) te nekoliko susreta s Madeleine Albright, Alom Goreom, predsjednikom Billom Clintonom, zatim Klausom Kinkelom i J. L. Toranom ključni su u mom ministarskom mandatu. Vrlo važnim smatram i sporazum o normalizaciji odnosa Hrvatske i SR Jugoslavije (23. kolovoza 1996. godine) kojim su se i Hrvatska i Srbija prvi put u povijesti međusobno priznale.

Ministar vanjskih poslova Republike Hrvatske bio je od 1. lipnja 1993. do 27. siječnja 2000. godine. Utemeljio je Ured za prognanike i izbjeglice RH u studenom 1991. godine. Kao potpredsjednik Vlade RH potpisao je dokumente o pristupu RH KESS-u (Helsinki 1992.), kao ministar vanjskih poslova bio je glavni pregovarač i potpisnik Washingtonskih sporazuma i Bečkih dogovora (1994.). Zamjenik je glavnog pregovarača (predsjednik Franjo Tuđman) i potpisnik Daytonskog sporazuma (1995.).

Potpisao je sporazum o normalizaciji odnosa sa SRJ (1996.) te kao ministar vanjskih poslova ulazak Hrvatske u Vijeće Europe (Strasbourg 1997.) Na parlamentarnim izborima (1992., 1995. i 2000.) u tri je mandata biran u Hrvatski sabor. Bio je predsjednički kandidat na izborima za predsjednika Republike 2000. Bio je predsjednik Odbora za europske integracije Hrvatskog sabora (2001.-2003.).

Lobist i profesor

Osnivač je i vlasnik vodeće regionalne tvrtke za političke i gospodarske analize, strateške konzultacije i lobiranje te strana ulaganja u Hrvatsku i regiju jugoistočne Europe »MAGRA« od travnja 2004. Profesor je i dekan Visoke novinarske škole od lipnja 2007. godine. Predsjednik je Hrvatskog društva lobista od lipnja 2008. godine.

HR: A koje Vam je osobno bilo najdraže?

Najteže, najdraže i najvažnije je bilo putovanje u Washington, pregovori i potpisivanje Washingtonskog sporazuma, kojim je završen rat između Hrvata i Bošnjaka u BiH, sva putovanja nakon toga su bila druga, gotovo relaksirajuća, jer je međunarodni položaj Hrvatske bio dobar.

HR: Kako iz osobne vizure jednog diplomata izgleda nastup u Ujedinjenim narodima u New Yorku?

Pred Glavnom skupštinom UN-a, Ekonomsko-socijalnim vijećem ili Vijećem sigurnosti desetak sam puta govorio. Hrvatska je u UN-u imala odlične diplomate (Mario

Svi pregovori oko završetka rata u BiH bili su teški, ponekad i nelađni. Teški su bili pregovori sa Slovenijom oko državne granice.

HR: Kako gledate na položaj vojvodanskih Hrvata danas, odnosno kako biste usporedili njihovu sadašnju situaciju s onom od prije 15 i više godina?

Danas je njihov položaj svakako bolji nego prije 15 godina. Još 1996. godine sam kao ministar vanjskih poslova inicirao potpisivanje sporazuma o bilateralnoj zaštiti manjina, koji je kasnije i potpisan. Danas smatram kako postoje svi uvjeti da se bilateralna zaštita manjina provodi iskreno i u interesu i Srbije i Hrvatske.

Nobilo, Ivan Šimonović, Vladimir Drobnyak u New Yorku te Miomir Žužul i Spomenka Cek u Genevi). Za svaki nastup uvijek sam bio odlično pripremljen i motiviran. Nekoliko sam puta imao intervju u živo na UN-u te press konferencije u UN-u ili Washingtonu.

HR: Koji su Vam državni i kolege po zvanju ostali u najljepšem sjećanju iz diplomatskih dana?

Kao ministri J. L. Toran (Sveta stolica), M. Albright, i W. Christopher, R. Holbrooke (SAD), K. Kinkel, H. D. Genscher (Njemačka), I. Četin (Turska), H. Solana (Španjolska), A. Mock, W. Schüssel (Austrija), L. Kovacs i G. Jesenski (Mađarska), a od premijera i predsjednika država Bill Clinton, kardinal Sodano, Tony Blair, H. Koll, Al Gore i Sveti Otac Ivan Pavao II.

HR: Je li bilo i neugodnih radnih zadaća?

HR: Nekoliko se vide-nih vojvodanskih Hrvata tijekom Vašeg mandata nalazilo na iznimno utjecajnim pozicijama u tadašnjoj državnoj vlasti, poput Škrabala, Šarčevića (veleposlanik u SAD). Na koji način ste surađivali i kakvi su Vaši dojmovi o njima?

Prof. dr. sc. Zdenko Škrabalo je bio za vrijeme mog mandata veleposlanik republike Hrvatske u Švicarskoj i Mađarskoj, a prije toga i ministar vanjskih poslova. Mi smo bili ne samo dobri suradnici nego i odlični prijatelji te najbliži suradnici iz svjetski poznate institucije Klinike za dijabetes, endokrinologiju i bolesti metabolizma »Vuk Vrhovec«. Prof. dr. sc. Šarčević je bio ugledan stručnjak za međunarodno pravo i prvi veleposlanik Republike Hrvatske u SAD-u i s njim sam odlično surađivao. Oba veleposlanika, a

osobito Zdenko Škrabalo, dala su veliki doprinos razvoju hrvatske diplomacije.

HR: Jeste li, izuzev u Beogradu, nekada bili u Bačkoj i Subotici, dijelu Vojvodine gdje živi najveći broj Hrvata na ovim prostorima?

Kao liječnik posjetio sam nekoliko puta Novi Sad, Sombor i Suboticu. Kao ministar vanjskih poslova nisam imao prilike. Od profesora Škrabala sam puno naučio o vojvodanskim Hrvatima i njihovim običajima. Kao ministar vanjskih poslova inicirao sam osnivanje Generalnog konzulata Republike Hrvatske Subotici.

HR: Čime se danas bavite i imate li još uvijek određenih političkih aspiracija glede aktivnijeg sudjelovanja u hrvatskoj politici?

Vlasnik sam vodeće regionalne lobističke i konzultantske tvrtke »MAGRA« koja djeluje u cijeloj regiji, a u Makedoniji, gdje smo i savjetnici za strana ulaganja makedonske Vlade, imamo i tvrtku. Predsjednik sam Hrvatskog društva lobista, nevladine, nepolitičke i neprofitne udruge. Profesor sam i dekan Visoke novinarske škole. Nemam više nikakvih motiva za povratak u politiku. Od 2004. godine nisam član niti jedne političke stranke.

HR: Jeste li ponekad zažalili što ste liječnički bijeli mantil zamijenili poslovnim odijelom i imate li određenih kontakata s medicinom?

Do 1. lipnja 1993. godine vjerovao sam kako se još mogu vratiti u medicinu, a nakon toga više ne. Povijesne okolnosti su utjecale da mijenjam profesiju. Nije mi žao, bez obzira u duši sam ostao liječnik. Najdraže mi je »neko-me pomoći«. To je i moj moto u životu. I sada svaki tjedan dam

barem nekoliko medicinskih savjeta kome se obratiti ili uspostavim neke kontakte pacijentima mojih prijatelja s liječnicima.

HR: Kako objašnjavate nepobitnu činjenicu da se veliki broj liječnika radije bavi politikom nego svojom plemenitom strukom za koju su se mukotrpno školovali puno godina?

U svim tranzicijskim zemljama situacija je vrlo slična, a u Hrvatskoj to je dodatno potencirao rat. U budućnosti vjerujem da će se situacija mijenjati, bez obzira na lošu poziciju liječnika u društvu.

HR: Je li Vaš brat i dalje na neki način politički aktivan i jeste li još zarna, pomažući zajednički ocu u mesnici, imali »određenih političkih razmimoilaženja i rasprava«?

Moj brat također više nije politički aktivan. Direktor je Energetskog instituta »Hrvoje Požar«. Bez obzira što nismo bili u istim političkim strankama uvijek smo imali vrlo bliske stavove oko razvoja demokracije u Hrvatskoj te u gospodarskim i političkim prioritetima Hrvatske. U odličnom smo odnosu.

HR: Da se ponovno rodite, biste li ponovno studirali medicinu ili biste možda odabrali političke znanosti, pravo ili neku drugu društvenu znanost?

Medicinska karijera je svakako najljepše razdoblje u mom životu, ali na Vaše pitanje mi je vrlo teško odgovoriti. Danas uživam u razvoju svoje privatne tvrtke, stvaranje Hrvatskog društva lobista i brojnih odličnih mladih lobista te Visoke novinarske škole. To isto danas rade i Madeleine Albright, Hans-Dietrich Genscher, Klaus Kinkel i brojni drugi uspješni ministri iz mog doba. ■

Biografija

Mate Granić je rođen 19. rujna 1947. godine u Bačkoj Vodi. Diplomirao je na Medicinskom fakultetu u Zagrebu 1971. Specijalizirao je internu medicinu i diabetologiju. Doktor je medicinskih znanosti, te profesor interne medicine na Medicinskom fakultetu u Zagrebu, šef Kliničkog odjela i zamjenik ravnatelja Zavoda »Vuk Vrhovec« (1985.), prodekan (1989.) i dekan Medicinskog fakulteta u Zagrebu (1990.). Gostujući je profesor i gost predavač na Harvard Medical School, na Medicinskom fakultetu u Münchenu i na Kentucky Diabetes Foundation. Također je bio savjetnik Svjetske zdravstvene organizacije.

Bio je član Hrvatske demokratske zajednice (HDZ) od 1990. do 2000. godine, potpredsjednik HDZ-a od 1993. do 2000. Utemeljitelj je i predsjednik Demokratskog centra od travnja 2000. do prosinca 2003. Od siječnja 2005. do prosinca 2007. godine posebni je savjetnik Predsjedništva HSP-a za vanjsku politiku. Od studenog 2004. godine nije član niti jedne političke stranke. Danas je nezavisni politički analitičar. Oženjen, otac troje djece.

U pripremi novi zakon o rakijama i drugim alkoholnim pićima

S brendom lakše na tržište EU

Svi proizvođači rakije, koji budu željeli prodavati svoj proizvod, ubuduće će morati imati angažiranog tehnologa (ne i zaposlenog!) i raditi pod njegovim nadzorom, kaže za Hrvatsku riječ pomoćnik ministra poljoprivrede Republike Srbije Momčilo Mitreski

Novi zakon o rakiji i drugim alkoholnim pićima još nije niti donesen, a već izaziva vrlo živu polemiku u javnosti Republike Srbije. Neki su mediji javili kako Nacrt zakona, koji je pripremio Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, zabranjuje proizvodnju i prodaju rakije i drugih alkoholnih pića svima onima, koji nemaju registrirana poduzeća. Pojedini su mediji otišli i korak dalje, pa su ustvrdili kako Nacrt zakona predviđa i da ta poduzeća moraju imati zaposlenog tehnologa na neodređeno vrijeme s punim radnim vremenom, čak se licitiralo i s njegovom minimalnom godišnjom plaćom od 5000 do 6000 eura.

Pokazalo se, međutim, da su mediji u mnogo čemu pretjerali, no da će novi zakon donijeti određene izmjene u ovom području poljoprivrede i trgovine, uglavnom nije sporno. U svakom slučaju, uvest će se red u trgovini alkoholnim pićem, a proizvođači će biti prinuđeni poštovati i primjenjivati propisane standarde. Fizičke će osobe i dalje proizvoditi rakiju za svoje potrebe, ali će za potrebe tržišta morati biti ispunjeni dodatni uvjeti.

TEHNOLOŠKI STANDARDI: »Što se tiče Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, mi smo svoj dio posla uradili, zakonski je prijedlog prošao sve procedure u Vladi, prošao je i Odbor za poljoprivredu Narodne skupštine i sada je sve u rukama narodnih zastupnika«, kaže za Hrvatsku riječ pomoćnik ministra poljoprivrede *Momčilo Mitreski*. »Kod donošenja ovog zakona vodili smo se

Medijske manipulacije

U medijima se pojavila informacija da će svaki proizvođač, koji želi prodati makar jednu litru rakije, morati u svom poduzeću, koje će biti u obvezi prethodno osnovati, zaposliti tehnologa na neodređeno vrijeme, s punim radnim vremenom.

»Ma dajte, molim vas«, kaže za HR pomoćnik ministra poljoprivrede za opće i pravne poslove Momčilo Mitreski. »Ovaj zakon nije pravljen za Marsovece, nego za stvarne ljude, za ljude koji se ozbiljno bave poljoprivrednom proizvodnjom. Registrirano poljoprivredno gazdinstvo je subjekt koji je ovlašten stavljati u promet svoje poljoprivredne proizvode, s tim da, naravno, mora imati akciznu markicu. Što se tiče poljoprivrednih proizvoda u vidu rakije i alkoholnih pića, proizvođač također mora imati akcizne markice, ali to već poljoprivrednici i sami znaju. I do sada je svatko tko je prometovao rakijom, morao kupiti akcizne markice. To je normalno.«

dvama najvažnijim ciljevima: jedan je zaštititi zdravlje ljudi, da nam se ne bi ponovio slučaj

„Zozovače“ od prije desetak godina, kada je veći broj ljudi smrtno stradao. Ne ponovilo se nikad više. Drugi je cilj bio usvojiti sve tehnološke norme u procesu pravljenja rakije, kako bi se ta rakija, bilo u zaštićenom geografskom obliku, ili u običnom obliku, mogla pojaviti na europskom tržištu.«

Mitreski dodaje kako svaki poljoprivredni proizvod mora ispunjavati određene tehnološke standarde, ukoliko se želi njegova prodaja na europskom tržištu.

»Ti tehnološki standardi bit će dostignuti isključivo ako angažirani tehnolog, naglašavam angažirani, a ne stalno zaposleni – kako je to preneseno u sredstvima informiranja, bude davao savjete proizvođaču i ako ti savjeti budu uvaženi od strane proizvođača. To znači da će u promet moći ići samo ona rakija koja je kontrolirana od strane ovlaštenog tehnologa.«

PRILAGODBA: U Ministarstvu poljoprivrede smatraju da će se novim zakonom pomoći ovdašnjim proizvođačima rakije i drugih alkoholnih pića, te da će voćne rakije, koje su jedan od ne tako velikog broja ovdašnjih brendova, ubuduće puno lakše probiti na tržište Europske Unije.

Prije otprilike pola godine, kada se o pripremi novog zakona tek nagađalo u medijima, jedan od subotičkih proizvođača rakije, u statusu zemljoradnika s registriranim gazdinstvom, *Antun Kujundžić*, za HR je rekao kako ga ne brine puno uvođenje europskih pravila u ovo područje:

»Prilagodit ćemo se tome i uklopiti. Ja i sada imam registrirano poljoprivredno gazdinstvo, jer smatram kako treba koristiti sve mogućnosti koje država daje. Kada to budu tražili od nas, brendirat ćemo proizvode i nastaviti proizvodnju i prodaju. Ne vidim nikakav problem u tome.«

Z. Perušić

Iskustvo iz Hrvatske

Prema propisima Republike Hrvatske, pečenje rakije za osobnu upotrebu nije zabranjeno te se u tu svrhu ne traži posebno označavanje odnosno deklariranje. Međutim, kao i svi ostali proizvodi namijenjeni tržištu, i alkoholna pića moraju biti propisno označena, odnosno moraju imati deklaraciju s relevantnim podatcima. Alkoholna pića koja se nađu na tržištu bez odgovarajuće deklaracije, moraju se povući iz prodaje.

Brojni neregistrirani prodavači na lokalnim tržnicama i uz ceste morat će se i u Hrvatskoj prilagoditi propisima. Oni koji će htjeti, osim za osobne potrebe, proizvoditi i za prodaju, morat će se prilagoditi i poduzeti sve potrebne radnje kako bi njihovo poslovanje bilo u skladu s postojećim propisima o registraciji tvrtke/obrtu, obveznom izdavanju računa, higijeni proizvodnje, deklariranju proizvoda, kontroli kakvoće i slično, a sve u svrhu zaštite potrošača.

Europska Unija ne zabranjuje fizičkim osobama proizvodnju alkoholnog pića za vlastite potrebe. Međutim, propisi Europske Unije vrlo su rigorozni kada se radi o zaštiti potrošača i zdravlja te sadržavaju brojne odredbe koje se moraju poštovati kako bi određeni proizvodi (uključujući i alkoholna pića), koji se plasiraju na tržište, bili sigurni za konzumaciju.

Države sve odlučnije u suzbijanju pošasti koja šteti ne samo korisnicima, nego i njihovom okruženju

Pušači izgubljeni u dimu

*U Hrvatskoj potpuna zabrana pušenja u zatvorenim prostorima, a kafićima i restoranima ostavljeno pola godine za prilagodbu * U Srbiji inicirana zabrana pušenja u državnom parlamentu, očekuje se zakonska obrana nepušača i u svim drugim prostorima * U Europi pušenje još malo pa sramota*

Vijest prva: U Hrvatskoj je od prošlog petka zabranjeno pušenje u svim odgojnim, obrazovnim i zdravstvenim ustanovama, uz izuzetak psihijatrijskih bolnica i odjela. Zabrana pušenja u kafićima i restoranima nastupit će u ožujku iduće godine, jer je država ugostiteljskim objektima dala rok prilagodbe od šest mjeseci. Novi zakon predviđa plaćanje novčane kazne od 1000 kuna (140 eura) za one koji prekrše zabranu pušenja na javnom mjestu, dok će vlasnici ugostiteljskih objekata, kao i poslodavci koji budu tolerirali pušenje, platiti kazne od 1400 do 2800 eura.

Vijest druga: Odbor Skupštine Srbije za zaštitu životnog okoliša predložio je da se, u suradnji s Ministarstvom zdravlja, provede odluka o zabrani pušenja u prostorijama Skupštine Srbije. Godine 2005. u Srbiji je usvojen Zakon o zabrani pušenja, ali se taj zakon stalno krši, pa su neki zastupnici (LDP) odlučili to kršenje prekinuti i to u središtu donošenja odluka – u Skupštini Srbije.

Vijest treća: Europska Unija pregovara s poduzećima i sindikatima o uvođenju potpune zabrane pušenja u tvornicama, restoranima i barovima. U svih 27 država EU uvedena je zabrana pušenja na javnim mjestima, ali ta zabrana varira od zemlje do zemlje.

Vijest četvrta: Od 4. listopada 2008. u Indiji je zabranjeno pušenje na javnim mjestima. Uživatelji duhana u toj zemlji moći će od sada pušiti isključivo u svojim domovima i vozilima.

Vijest peta: U Turskoj je sredinom 2008. stupio na snagu zakon o zabrani pušenja, kojim se u potpunosti zabranjuje pušenje na javnim mjestima u zemlji. Turcima je ostavljen popust od šest mjeseci da se priviknu na tu činjenicu.

NEPUŠAČI ĆE ODAHNUTI: Nepušači se konačno mogu nadati da će im biti omogućeno da odahnu. Kampanje zdravstvenih organizacija i civilnih udruga, ali i sveukupni razvoj svijesti o civi-

liziranom ponašanju, polako se pretapaju u zakonske odredbe, a odatle i u konkretno provođenje. U razvijenom svijetu nepušačka većina doživljava dosad neviđeno – postaje zaštićena vrsta, dok pušačka manjina sve teže pronalazi prostor za sebe. Zemlje koje nastoje postati dijelom razvijenog svijeta, uvode promjene i standardiziraju zakonsku regulativu u svakom, pa i u ovom području.

Pušačka Hrvatska upravo prolazi kroz egzistencijalni šok, traže se

rupe u zakonu, ali i tom je ovisničkom sloju sve jasnije – povratka na staro više nema. Švercanja će uvijek biti, ali kritika pušačke neobazrivosti, sebičnosti i neuvjerenosti sada je dobila jak oslonac. Nepušačka većina digla je glas, a štiti je zakon.

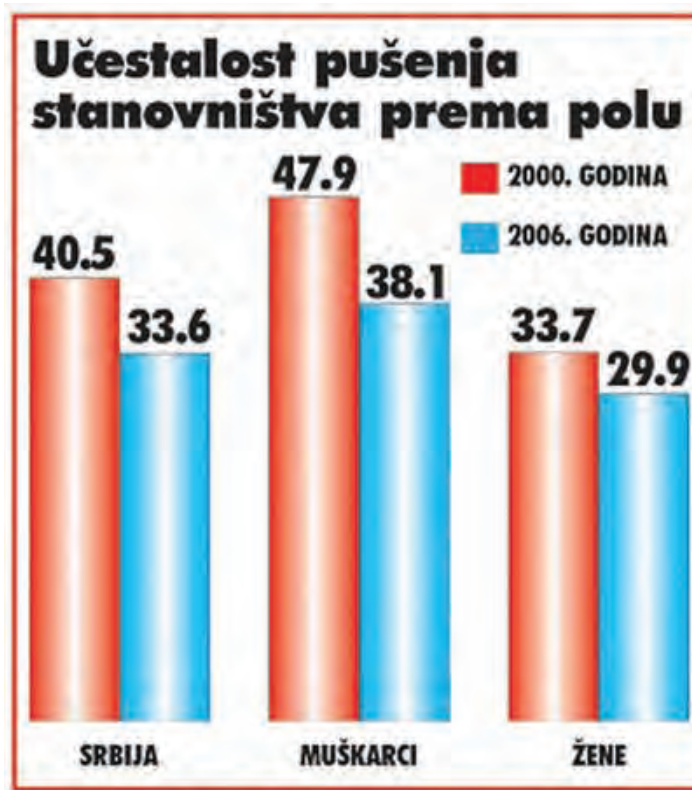
Protupušački potencijal u Srbiji još nije na toj razini, ali protivnici duhanskog dima u svojoj blizini po prvi put postaju optimisti. Ne traže više od onoga što zakon propisuje, ali zahtijevaju da se taj zakon

poštuje. Kad val zabrane, prema očekivanju, krene iz srbijanskog parlamenta, prelit će se na sve obale. Možda će taj val malo duže putovati, ali u europskom moru teško će ga netko zaustaviti.

ISKUSTVO: »Drago mi je što je u Hrvatskoj pušenje potpuno zabranjeno na zatvorenim javnim mjestima, jer očekujem da se to dogodi i u Srbiji«, kaže Marinko Vuković, službenik iz Subotice. »Sve što se prvo dogodi u Hrvatskoj, nakon nekoliko godina, ili sad već mjeseci, dogodi se i u Srbiji i to me raduje. Nemam ništa protiv da ljudi sebe truju nikotinom, ili bilo čim drugim, ali oni nemaju pravo trovati druge ljude. Cijelog sam života, a duboko sam u petom desetljeću, imao problema s pušačima upravo zato što sam od njih tražio da poštede nas kojima duhanski dim smeta. Zašto bih ja u uredu morao svakog dana osam sati udisati dim koji je štetan i koji me tjera na povraćanje? Pokušavao sam na razne načine riješiti taj problem, uključujući i obraćanje šefu i direktoru, ali uglavnom nisam uspijeva. Posljednjih godina je nešto malo bolja situacija, jer nas je u uredu troje nepušača i jedan pušač, pa je kolega pušač korektan i izlazi iz ureda pušiti, no to je njegova dobra volja. Kada bi on odbio izaći, nama bi samo preostalo da zovemo inspekciju, a to ipak u jednom kolektivu nije rješenje. Smatram da zakon mora biti jasan, da se mora striktno provoditi i to je put da se i kod pušača probudi osjećaj tolerancije prema kolegama nepušačima.«

U Srbiji polovica muške populacije i svaka treća žena u dobi od 25 do 55 godina aktivno puši. U ovoj zemlji dnevno umre 30 stanovnika od posljedica pušenja. Prema podatcima Svjetske zdravstvene organizacije 5,4 milijuna ljudi u svijetu godišnje umre od posljedica pušenja. Europska je komisija navela kako od posljedica pasivnog pušenja (udisanja dima cigareta) godišnje umre gotovo 80.000 ljudi u EU.

Z. Perušić

Festival »Bio-fest« u Subotici okupio stručnjake iz 10 europskih zemalja

Organski put u EU nije neizvjestan

*U posljednjih pet godina primjetan je rast organskog sektora u svim zemljama centralno-istočne Europe *
Legislativa EU u domeni organske poljoprivrede, koja će stupiti na snagu od početka 2009. godine,
spremno je dočekan u skoro svim zemljama koje nisu članice*

U cilju promidžbe organske (ekološke) proizvodnje, u Subotici je prošloga tjedna održan Međunarodni festival organskih proizvoda »Bio-fest«, koji je osim izložbe organskih proizvoda, bio prilika za razmjenu iskustava, uspostavljanje čvršće gospodarske i regionalne suradnje i inoviranje znanja u to području. U okviru festivala održana je međunarodna konferencija pod nazivom »Organski put u Europsku Uniju«, na kojoj je sudjelovalo 100 sudionika iz 10 zemalja (4 članice EU: Austrija, Nizozemska, Mađarska i Slovenija i 6 zemalja iz central-

poznavanja pri čemu ministarstva trebaju imati jednu od ključnih uloga.

Uvjet za značajniji porast količine i kvalitete organskih proizvoda, kako je zaključeno, trebao bi podrazumijevati programe kvalitetne obuke proizvođača (nastavno osoblje i praktičnu literaturu, razvoj savjetodavne službe, primjenu znanja na oglednim farmama, zakonsko uređenje uvoza, a time i dostupnosti potrebnih inputa za organsku proizvodnju, kao i organiziranje proizvođača u interesne tržišne skupine – u formi kooperativa ili klastera).

Predpristupni fondovi

Agro-ekološki program treba promatrati kao odličnu šansu da se organskim farmerima omogući pristup financijskim sredstvima za realizaciju takvih projekata koji su u izravnoj svezi sa samim osnovama organske proizvodnje, kažu u udruzi »Terra's« koja je glavni organizator »Bio-festa«.

Činjenica da je izrada agro-ekoloških programa obveza svih zemalja članica EU govori o njegovom značaju sama po sebi. Zemljama koje još nisu članice EU već sada stoje na raspolaganju određena sredstva u okviru IPA fonda te je potrebno što prije, učeći na iskustvu drugih zemalja (prije svega Slovenije), izraditi konkretne projekte koji bi se financirali iz navedenog predpristupnog investicijskog fonda.

Proizvodi se više prodaju

Štand Hrvatske na »Bio-festu« vodio je Ivan Miličević, šef voditelj savjetodavne službe pri udruzi za organsko-biološku proizvodnju »Biopa« iz Osijeka. »U Hrvatskoj ima oko 9000 hektara na kojima se proizvode ekološki proizvodi i imamo već oko 80-ak različitih proizvoda na toj bazi. Naša su očekivanja da će se količina površine namijenjene za ekološku proizvodnju iduće godine popeti na 20-ak tisuća hektara. Kako je došlo do većeg broja prerađevina i samo je tržište postalo veće, proizvodi se više prodaju, a u ekološku proizvodnju posljednjih godina ulaze i velika gospodarstva. Napose, dolazi i do širenja ekološke proizvodnje u oblasti voćarstva i stočarske proizvodnje«, kaže Miličević.

no-istočne Europe: Albanija, BiH, Hrvatska, Crna Gora, Makedonija i Srbija).

U svim zemljama centralno-istočne Europe primjetan je rast organskog sektora u posljednjih pet godina, jedan je od zaključaka konferencije. Tome u prilog govori i sve veća uključenost ministarstava za poljoprivredu koja osim zakonske regulative (osim u Federalnom entitetu BiH) konkretnim poticajima aktivno utječu na rezultate u povećanju ponude ove kategorije proizvoda na tržištima raznih zemalja.

I pokraj postignutih rezultata u rastu tražnje organskih proizvoda, kako je naglašeno, potrebno je još intenzivnije informirati potrošače o prednostima ovih proizvoda, njihovoj dostupnosti i načinu pre-

Također, zaključeno je da je nova legislativa EU u domeni organske poljoprivrede, koja će stupiti na snagu od početka 2009. godine, spremno dočekan u zemljama

koje nisu članice EU.

Sve u svemu, organski put k Europskoj Uniji je neizvjestan jedino glede vremenskog trajanja, ali nema nikakvih sumnji da će

se na njemu istrajati, kao i da će upravo umrežavanje svih sudionika »Bio-festa« pridonijeti tome da taj cilj bude i ostvaren.

D. B. P.

Specijalizirani natječaji za ekološku proizvodnju

Načelnik odjela ekološke poljoprivrede pri Ministarstvu poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja Republike Hrvatske Tomislav Petrović, kaže kako je ekološka (organska) poljoprivreda u Hrvatskoj još uvijek u zamahu, budući da je prvi zakon iz ovog područja donesen 2001. godine. »Danas, sedam godina kasnije, imamo oko 1 posto ekološke poljoprivrede od ukupne obradive površine u Republici Hrvatskoj. Putem mjera ruralnog razvoja, naše ministarstvo potiče ekološku poljoprivredu, s tim da smo ove godine prvi put izašli u susret ekološkim proizvođačima, gdje ministarstvo s 50 posto sufinancira nadzor i postupak certifikacije za ekološku poljoprivredu. Osim toga, proizvođači iz oblasti ekološke poljoprivrede imaju prednost u određenim natjecajima u odnosu na konvencionalne proizvođače. Prije svega to se odnosi na postupke osnivanja zadruga, privatnih udruga, ali i na mjere vezane za prerađivanje prehrambenih poljoprivrednih proizvoda... Nadamo se da to nije kraj i da će u idućoj godini biti više specijaliziranih natječaja za ekološku proizvodnju«, rekao nam je Tomislav Petrović.

Subvencije po hektaru obrađene površine samo osiguranim preko poljoprivrednog zemljišta

Definirati tko je poljoprivredni proizvođač

*U prethodnom periodu subvencije dobivali i oni koji se ne bave poljoprivredom *
Subvencije do sada korištene i za kupovinu automobila, za ljetovanja i zimovanja,
rekao je zamjenik ministra poljoprivrede Slobodan Teofanov na tribini u Subotici*

Prilikom razgovora s članovima Zastupničkog kluba »Za europsku Srbiju« ministar poljoprivrede *Saša Dragin* rekao je kako je sadašnje vodstvo Ministarstva poljoprivrede Republike Srbije preuzelo ovo Ministarstvo s približno 5 milijardi dinara neizmirenih, u proračunu nepokrivenih potraživanja na poziciji – subvencije u poljoprivredi, a najveće probijanje proračuna u okviru spomenute pozicije nastalo je zbog enormnog povećanja broja registriranih poljoprivrednih gazdinstava.

»Propust je rezultat nedefinirane Uredbe o subvencijama od 120 eura po hektaru obrađene površine, po kojoj se na jednoj adresi registrira i po nekoliko gazdinstava s površinom do 100

POTICAJI SAMO POLJOPRIVREDNICIMA: Zamjenik ministra poljoprivrede *Slobodan Teofanov* na tribini održanoj u Subotici prošlog četvrtka izjavio je da su subvencije do sada korištene i za kupovinu automobila, i za ljetovanja i zimovanja.

»Riječ je o tome da se definira tko je poljoprivredni proizvođač i tko ima pravo koristiti subvencije. Radit će se na definiranju kategorije poljoprivrednika koji će imati pravo na subvencije Ministarstva poljoprivrede. U prethodnom razdoblju imali smo situaciju da su subvencije dobivali i oni koji se ne bave poljoprivredom, a dobivena sredstva koristili su uglavnom za kupovinu automobila, ljetovanje, zimovanje i slično. Moramo biti odgovorna država i skrbiti

Uzima se 'zdravo za gotovo' ono što se čuje na tržnici ili u razgovorima među poljoprivrednim proizvođačima, umjesto da se seljaci za prave informacije o određenoj problematiki obrate udrugama poljoprivrednika. Činjenica je da veliki dio novca putem subvencioniranja odlazi u ruke ljudi koji nisu poljoprivrednici, dakle ljudima kojima poljoprivreda nije jedini, isključivi izvor prihoda. U zemljama koje su članice Europske Unije to nije moguće. Zbog toga Ministarstvo poljoprivrede nastoji najzad definirati tko je poljoprivredni proizvođač, pa da se konačno zna kome je to jedino zanimanje.

(NE)PROFESIONALNO: Predsjednik Skupštine Udruge poljoprivrednika »Subotica« *Pavle Kujundžić* kaže da Ministarstvo poljoprivrede ima namjeru subvencionirati po hektaru obrađenog zemljišta samo one poljoprivredne proizvođače koji uplaćuju mirovinsko i invalidsko osiguranje kao vlasnici obradive zemlje, dakle, one, koji nemaju neki drugi oblik osiguranja, koji ne ostvaruju osiguranje putem neke tvrtke ili putem Nacionalne službe za zapošljavanje.

»Opet, glede državnih poticaja za mehanizaciju ili recimo, sustava za navodnjavanje, mogućnost subvencioniranja imat će registrirana poljoprivredna gazdinstva. Postoji problem što u jednom periodu, pogotovo tijekom devedesetih godina, mnogi seljaci nisu plaćali osiguranje, ali je Skupština Srbije donijela odluku da će se kamate otpisati, ali se dug mora platiti u iduće dvije godine. No, bez obzira na dug, i ta gazdinstva će dobiti subvenciju po hektaru obrađenog zemljišta. Naša udruga će imati skupštinu 28. studenoga, i tada će zauzeti stav o ovim aktualnim pitanjima.

Ivan Vidaković, poljoprivrednik iz Žednika, mišljenja je da najavljena izmjena Uredbe ne pogoduje tzv. »malim« poljoprivrednim proizvođačima.

»Kao i većina udruga poljoprivrednika u našem okrugu, i ja sam protiv ovakve izmjene Uredbe. Da bi se provela profesionalizacija poljoprivrednika, kako tvrde u Ministarstvu, potrebno je prije ove izmjene Uredbe donijeti i niz drugih propisa, poput Zakona o denacionalizaciji i zemljištu, naslijeđivanju, pa da se tek onda vidi tko bi se profesionalno bavio poljoprivredom. Naime, veliki broj poljoprivrednika se trenutačno mahom bavi poljoprivredom, a da bi koliko-toliko tim radom popunili prazne 'buđelare', uz to rade i u nekoj tvrtki, te su osigurani tamo gdje su zaposleni. Smatram da bi se ovakvom Uredbom takvi, 'mali' poljoprivrednici stavili izvan konkurencije.

Z. Sarić

Subvencije su dobivali i oni koji se ne bave poljoprivredom: tribina u Subotici

hektara obradivog zemljišta. S druge strane, novi vlasnici poljoprivrednih kombinata su kroz izdavanje u najam zemljišta uposlenicima, te registraciju, došli u poziciju da i oni participiraju u dodjeli predviđenih subvencija. Na taj je način nerealno povećan broj gazdinstava u Srbiji. Najavljena izmjena Uredbe ide u pravcu da će pravo na poticajna sredstva po hektaru obrađene površine od iduće godine imati samo profesionalna, registrirana poljoprivredna gazdinstva, koja budu barem jednog člana prijavila u Mirovinsko-invalidski fond, te uplatila sredstva u prosjeku od 60 tisuća dinara godišnje za mirovinsko osiguranje«, kaže zastupnik u Skupštini Srbije i predsjednik DSHV-a *Petar Kuntić*.

o proračunu i o sredstvima građana, a to u ovom slučaju znači dati subvencije samo onima, koji se isključivo bave poljoprivredom«, rekao je Teofanov i naglasio, kako je jedan od predloženih načina subvencioniranja da se sredstva raspodijele samo poljoprivrednicima koji uplaćuju mirovinsko i invalidsko osiguranje.

Portparol Udruge poljoprivrednika »Subotica« *Miroslav Ivković* kaže da je ova tribina organizirana da bi poljoprivrednici imali valjane informacije u svezi s temom o subvencioniranju poljoprivrednika po hektaru obrađene površine u sljedećoj godini.

»Karakteristično je za mnoge teme koje su vezane za poljoprivredu da većina seljaka nije dovoljno informirana o aktualnoj problematiki.

Imre Cseke, ravnatelj JKP »Vodovod i kanalizacija«

Veliko međunarodno priznanje za kvalitetu

Sokratova nagrada donijela je i članstvo u Klubu lidera

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Imre Cseke, ravnatelj JKP »Vodovod i kanalizacija«

Međunarodna poslovna skupšina sa sjedištem u Oxfordu (Engleska) dodijelila je u ožujku ove godine subotičkom JKP »Vodovod i kanalizacija« Sokratovu nagradu, priznanje za doprinos europskoj kvaliteti usluga. Na temelju ove vrijedne nagrade, koncem listopada, na poziv Europske poslovne skupštine, ovo subotičko poduzeće gostovalo je kao počasni gost u Engleskoj, ujedno postavši i dobitnik prava članstva u Klubu lidera. Na istom je skupu JKP-u »Vodovod i kanalizacija« uručen certifikat za članstvo u ovom prestižnom poduzetničkom klubu, a tom je prigodom upriličena posebna prezentacija na temu »Strategija upravljanja kvalitetom usluga«. Ovaj lijep i respektabilan međunarodni uspjeh bio je izravnim povodom za razgovor s ravnateljem *Imreom Csekeom*, a pritom smo iskoristili prigodu za pitanja o aktualnoj problematiki redovitog snabdijevanja i odvoda vode u Subotici.

Sokratova nagrada, čiji je laureat nedavno postalo subotičko JKP »Vodovod i kanalizacija«, međunarodno je priznanje za kvalitetu usluga, te ujedno donosi i članstvo u Klubu lidera. Što ovo članstvo donosi poduzeću na čijem se čelu nalazite proteklih nekoliko godina?

Ovim članstvom dobili smo velike mogućnosti transferiranja znanja, kadrova i potrebnih usluga, te zasebnu osobu za ostvarivanje svih potrebnih kontakata i informacija. Kroz članstvo također imamo ekskluzivno pravo na realizaciju potencijalnih poslova u zemljama Europske Unije, te smo ujedno postali i članom Komore trgovine. Nadalje, ostvarujemo prioritet usluga u poslovima na inicijativu EBA, sudjelovanje na seminarima, konzultacijama i ostalim događanjima koje organizira EBA, Komora trgovine i CRE, ostvarili smo pravo na eskontnu karticu usluga ETN za kupovinu potrepština i usluga u 185 zemalja svijeta, dobili mogućnost povećanja produktivnosti posla i uspješnosti poslovanja koristeći se informacijama i istraživanjima TVCCG, EBA i drugih međunarodnih organizacija, kao i širenja međunarodne suradnje i pratnerstva kroz sudjelovanje i poslovanje na međunarodnim forumima.

Ali, samo do prije nekoliko godina situacija u JKP »Vodovod i kanalizacija« nije bila niti blizu međunarodnom standardu koji danas posjedujete.

Vidite, ja sam na čelo ove tvrtke došao 2002. godine i tada »Vodovod« nije imao niti dovoljno vode, što je njegova osnovna djelatnost, i primarna zadaća bila je osigurati, ponajprije, dovoljno vode za svakodnevne potrebe. Nakon što smo to uradili, sljedeći korak je bilo poboljšanje kvalitete vode, s posebnim odnosom prema trima parametrima koji negativno utječu na kvalitetu vode, (amonijak, arsen i željezo) i zbog toga smo 2006. godine izgradili tzv. tvornicu vode na vodozahvatu 1, koji pokriva dvije trećine grada i na taj način riješili problem kondiciranja vode i od tada Subotica posjeduje europsku kvalitetu vode.

Znači li to da je voda iz slavina apsolutno kvalitetna za piće?

Naravno, ali naglašavam kako se radi još uvijek o dvije trećine grada (cijeli teritorij užeg grada i određeni prigradski dijelovi) koji se snabdijevaju s vodozahvata 1, dok preostala trećina grada, s obzirom da Subotica ima dvostrano napajanje, vodu crpi s vodozahvata 2 na kojemu u skorijoj budućnosti, također, planiramo izgraditi postrojenje za kondiciranje vode, čime bismo u potpunost zaokružili potpuno kvalitetan tretman vode.

Na kojoj dubini se nalaze subotički bunari iz kojih crpите vodu i kakva je situacija s rezervama vode za piće?

Voda se trenutačno crpi s dubina od 160 do 185 metara, a glede situacije s rezervama vode za piće na našem prostoru, ona nažalost uopće nije ohrabrujuća jer prema procjenama stručnjaka do problema bi moglo doći za jedno 30 do 35 godina. Već povećanje dubina s kojih se voda crpi (25 m unazad tridesetak godina) navještava ozbiljnost sagledavanja ove problematike i potrebu za promišljanjima glede budućnosti vodosnabdijevanja na ovim prostorima. Uvijek naglašavam kako je potrebno, ponajprije, racionalno se odnositi prema svakodnevnoj potrošnji vode i preventivno djelovati na smanjenje nepotrebne potrošnje tzv. prečišćene vode.

Konkretno, na koji se način najbolje može utjecati na smanjenje nepotrebne potrošnje prečišćene vode?

U prvom redu to je slučaj kod zalijevanja zelenih površina u kućanstvima, jer biljkama odgovara i tehnička, neprečišćena voda koju dobivamo s mnogo manjih dubina. Slijede i česti slučajevi pranja vozila kvalitetnom vodom, kao i drugi oblici poput primjerice kapaanja brojnih pipa i zahodskih kotlića, nekontrolirane potrošnje vode koja ima svoju osnovnu namjenu za piće. Drugi način je i kontinuirana edukacija i informiranje potrošača, osobito onih najmlađih, o štetnosti i posljedicama nekontrolirane potrošnje.

Na koji način JKP »Vodovod i kanalizacija« nastoji provoditi preventivni program edukacije svojih potrošača?

Uz konstantna upozorenja javnosti na probleme vezane uz budućnost snabdijevanja vodom, ove godine realiziramo i poseban edukacijski projekt pod nazivom »Aquarius« (Vodonoša) kroz koji nastojimo učenike četvrtih razreda OŠ »Szecsenyi Istvan« i »Majšanski put« upoznati s kompletnim tehnološkim procesom kroz koji voda prolazi na svom putu iz dubina zemlje do slavina u javnoj uporabi. Djeca, skupa sa svojim nastavnicima imaju mogućnost sagledati sve dijelove »proizvodnje vode za piće«, a edukacija ima smisao razvijanja svijesti o potrebi da se štedi na nekontroliranoj potrošnji. Također, ove dvije škole se i međusobno natječu i pobjednik će biti ona škola koja je više učinila na racionalnoj potrošnji vode. Tijekom ovoga mjeseca bit će upriličena i prigodna anketa među đacima, a za prosinac je planiran i natjecateljski kviz na temu »Sve što niste znali, a htjeli ste pitati o vodi i Vodovodu«.

Mensa

Test inteligencije

Jedini uvjet za članstvo u Mensi, udruzi osoba koje imaju visoki kvocijent inteligencije, je uspješno položen test na kojemu je potrebno postignuti najmanje 148 IQ poena. Svake godine subotička lokalna podružnica organizira testiranje za sve zainteresirane građane, testiranje koje pruža priliku svakome oprobati svoje intelektualne mogućnosti na specijaliziranom testu od 40 logičkih pitanja. U subotu, 15. studenoga, na Ekonomskom fakultetu u Subotici, s početkom u 11 sati, bit će organizirano jesenje testiranje novih potencijalnih članova. Nekoliko važnijih pojedinosti u svezi s nastupajućim testom pojasnio nam je *Boris Teodosijević*, lokalni koordinator Mense za Suboticu.

Boris Teodosijević

»Mensin test inteligencije sadrži 40 pitanja i radi se 20 minuta, a potrebno je ostvariti rezultat od najmanje 148 IQ za ostvarivanje prava na članstvo. Cijena testiranja za radnike iznosi 1000 dinara, dok je za studente i umirovljenike 700 dinara.

Mensa u Subotici trenutačno ima pedesetak članova, ali je broj osoba koje su uspješno prošle test i veći, jer je u proteklom godinama ovaj »ispit inteligencije« uspješno prošlo točno 172 osobe. Rezultati testiranja su apsolutno tajni i diskrecija je zagarantirana«.

D. P.

Kazališna suradnja

Član Gradskog vijeća grada Subotice zadužen za međunarodnu i regionalnu suradnju, *Gyula Ladocki*, prošlog je tjedna u okviru Programa »Interkulturalni gradovi«, na poziv Savjeta Europe boravio u Lublinu (Poljska), gdje je među ostalim posjetio Centar za izbjeglice, zakladu »Rule of Law« za besplatno pravno savjetovanje, odnosno Centar za pomoć obiteljima pri lokalnoj samoupravi koji se bavi društvenom integracijom imigranata.

Za vrijeme posjeta u Lublinu Gyula Ladocki se susreo s *Vladimirom Visockijem*, zamjenikom gradonačelnika Lublina, zaduženim i za kulturna pitanja, i s *Anom Kravcikom*, koordinatoricom Kulturnog centra u Lublinu. Na razgovoru je bilo riječi o festivalu »Multikulturalni Lublin«, o kandidaturi Lublina za titulu Kulturna prijestolnica Europe u 2016. godini, odnosno o drugim kulturnim projektima. Predstavnici dvaju gradova razgovarali su o mogućnostima kulturne i kazališne suradnje. Spomenuta je mogućnost gostovanja subotičke trupe na lublinskom kazališnom festivalu, odnosno gostovanje lublinskog kazališta u Subotici.

**DO LAZI PLIN DO VAS ?
ONDA POSJETITE NAS !**

**Cesta Jovana Mikića 56.
24000 Subotica
Tel: 024/621-000
www.cimgas.rs**

**VRHUNSKA OPREMA I MONTAŽA SISTEMA
ZA GRIJANJE I KLIMATIZACIJU**

Zelena energija i prirodna struja su budućnost

Vjetar povoljan za Vojvodinu

Vojvodina bi do 2020. godine mogla dostići kvotu od 20 posto proizvodnje energije iz obnovljivih izvora. Zakon se čeka već četiri godine i ne postoje subvencije od države. Vojvodina ima dosta povoljnu »kartu vjetrova«

Vojvodina ima potencijal za korištenje obnovljivih izvora energije. Iz obnovljivih izvora Vojvodina trenutačno troši 8,5 milijardi kilovat-sati, a planirano je da se do 2020. godine to poveća na deset milijardi. U Pokrajinskom tajništvu za energiju kažu kako je za sada nemoguće zadovoljiti europske standarde, jer je proizvodnja energije pomoću vjetra ili sunca znatno skuplja, a Srbija još uvijek nema novca subvencionirati proizvodnju energije na taj način.

Na osnovi projekta koji je urađen, u Vojvodini bi se mogla proizvoditi energija pomoću sunca, vjetra, bioplina iz biomase, kao i mini vodotokova. Da bi projekt bio proveden neophodno je da Vlada Srbije donese zakon, na što se čeka već četiri godine.

EKOLOŠKA STRUJA I ZELENA ENERGIJA SU BUDUĆNOST: »Ugljen, nafta i plin moći će se koristiti još oko 100 godina, a na sve to treba dodati zagađenje

životnog okoliša i efekt staklenog vrta, kojeg ti izvori energije stvaraju. Ekološka struja i zelena energija su naša budućnost. Ekspanzija korištenja obnovljivih izvora energije posljedica je mišljenja stručnjaka kako bi poslije 2020. mogla nastupiti trajna energetska kriza zbog iscrpljenosti konvencionalnih izvora energije. Ujedno, klimatske promjene koje su registrirane prethodnih godina, kao i one koje se predviđaju za idućih 80 godina, nastale su kao rezultat čovjekovih aktivnosti, a ne kao posljedica prirodnih promjena u atmosferi«, rekao je predsjednik pokrajinske vlade *Bojan Pajtić* prigodom otvorenja znanstvenog skupa u Novom Sadu pod nazivom »Nove tehnologije u proizvodnji energije iz obnovljivih izvora«.

U EUROPSKU UNIJU S ALTERNATIVNOM ENERGIJOM: Ukoliko Srbija želi pristupiti Europskoj Uniji, treba urediti i područje energetike. Vojvodina ima dosta povoljnu »kartu vjetrova«. U Europi je vjetar najveći proizvođač bioenergije. Austrija na taj način proizvodi 14 tisuća megavata energije, Španjolska šest, dok Njemačka dobiva 24 tisuće megavata energije

Ušteda od 30 milijuna dolara

Ako bi Srbija do 2010. godine počela koristiti obnovljive izvore energije, godišnji bi se troškovi smanjili za 30 milijuna dolara. Da bi smanjila potrošnju konvencionalnog goriva i električne energije, naša se zemlja treba okrenuti alternativnim izvorima poput geotermalnih i sunčevih, jer bi to, pokraj uštede energije, pridonijelo i poboljšanju kvalitete životnog okoliša.

Jedan megavat milijun eura

Cijena jednog megavata dobivenog iz vjetroelektrana iznosi milijun eura. Zbog ove cijene investitori s nevjericom ulaze u poslove gdje se koriste alternativni oblici energije. Bez obzira na to, u pojedinim su vojvođanskim općinama obavljani pregovori za izgradnju vjetroelektrana, i to kod – Indije, Kanjiže, Iriga, Bele Crkve, Šida, Vršca, Kovina, Alibunara, Deliblatske peščare, a investitori su iz: Austrije, Italije, Mađarske, Hrvatske, Češke, Engleske i Njemačke.

iz vjetroelektrana i jedina je dostigla projektiranu energetska kvotu Europe, odnosno 20 posto energije dobivene iz obnovljivih izvora.

Vojvodina bi do 2020. godine mogla dostići ovu kvotu, kažu stručnjaci, jer se u Subotici proizvode vjetrogeneratori. Silina vjetrova koji pušu oko Subotice pogodni su za pokretanje električnih vjetrenjača i korištenje ovog prirodnog resursa kao energije. Ako pogledamo da će se u Europskoj Uniji uskoro 12 posto energije osiguravati iz obnovljivih izvora, gradski bi oči trebali iskoristiti tu pogodnost za naše podneblje. U gradskoj upravi postoji projekt na koji bi se način energija vjetra mogla iskoristiti za proizvodnju električne energije, ali taj je projekt još uvijek samo »mrtvo slovo« na papiru. Bez obzira na to, Subotičani se samoinicijativno okreću korištenju obnovljivih izvora energije iz vjetra, sunca i biomase. Elektroinženjer *Ljubinko Masal* na svojoj je kući ugradio solarne kolektore i dnevno proizvodi oko 20 kilovata, što je dovoljno da se ugrije 220 litara vode.

S. I.

Temeljem članka 10. i članka 29. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (»Službeni glasnik RS« broj 135/04), Općinska uprava, Služba za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu okoliša, Subotica –Trg Slobode br.1

OBAVJEŠTAVA

Da je nositelj projekta Džemail Plojović, Novi Pazar – Save Kovačevića br. 30, podnio Zahtjev za odlučivanjem o potrebi procjene utjecaja na okoliš za projekt »Izgradnja turističko–ugostiteljskog objekta« koji se planira na katastarskoj čestici br. 1010. k.o. Palić, na području grada Subotica.

Uvid u podatke i dokumentaciju iz Zahtjeva nositelja projekta može se obaviti u prostorijama Službe za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu okoliša, I. kat Gradske kuće – ured 226, svakog radnog dana od 10 do 12 sati, u razdoblju od 7. do 24. studenoga 2008. godine.

Zamjena starih kartica za nove

JKP »Parking« obavještava građane da parking karte koje su kupljene prije 1. listopada (prije korekcije cijene parkiranja), mogu se iskoristiti do 31. prosinca ove godine, dok će se zamjena parking karata vršiti od 22. prosinca na šalteru za reklamacije ovoga poduzeća.

Pretplata po novoj cijeni

Poduzeće za telekomunikacije »Telekom« obavještava korisnike usluga da je u računu za fiksni telefon za mjesec listopad, obračunata pretplata za mjesec studeni po novoj cijeni od 195 dinara bez PDV-a, a ostvareni telefonski promet tijekom listopada obračunat je po važećem cjeniku. Pretplata se korisnicima fakturira mjesečno unaprijed, dok se troškovi korištenja usluga fakturiraju za prethodni mjesec.

No, da se podsjetimo u Telekomu najavljuju i novo poskupljenje koje nas očekuju od nove godine, kada će poskupljenje telefonski promet, dakle razgovor.

Temeljem članka 10. i članka 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (»Službeni glasnik RS« broj 135/04). Gradska uprava, Služba za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu životnog okoliša Subotica – Trg slobode 1.

OBAVJEŠTAVA

da je *Ljubica Mesaroš* i dr., Mačvanska br. 49 podnijela zahtjev za odlučivanje o potrebi izrade studije o procjeni utjecaja Projekta: »Izgradnja poslovnog objekta – proizvodnja i prodaja kožne galanterije« čija se realizacija planira na katastarskim parcelama 34762/17 k. o. Donji grad, na teritoriju Grada Subotice.

Uvid u podatke, obavještenja i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta, može se obaviti u prostorijama Službe za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu životnog okoliša, II. kat Gradske kuće, soba 226 od 14. do 29. studenoga 2008. godine u vremenskom razdoblju od 10 do 12 sati.

Molimo vas da u gore navednom roku, dostavite mišljenje o zahtjevu za odlučivanje o potrebi izrade studije o procjeni utjecaja predmetnog objekta na životni okoliš ovom mjerodavnom tijelu.

Temeljem članaka 20. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (»Sl. glasnik RS« br.135/04) i članka 24. Odluke o općinskoj upravi (»Službeni list Općine Subotica« br.5/05, 16/06 i 06/07), Služba za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu životnog okoliša:

OBAVJEŠTAVA

Da je nositelj projekta »Prizma« ZZ, Bački Vinogradi, Beogradska br. 146, podnio zahtjev za davanje suglasnosti na Studiju o procjeni utjecaja na životni okoliš Projekta rekonstrukcija, prenamjena i dogradnja postojećeg objekta u namjene »Poljoprivredne apoteke s magacinom i pratećim sadržajem«, na katastarskoj parceli broj 3441 k.o. Bački Vinogradi.

Suglasno članku 20, stavku 2 i 3, Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš, Služba za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu životnog okoliša osigurat će javni uvid u predmetnu Studiju u periodu od 14.11.2008. do 4.12.2008. godine u prostorijama Gradske kuće, II sprat, soba 226, svakog radnog dana od 10 do 12 sati.

Javna prezentacija i javna rasprava o predmetnoj Studiji o procjeni utjecaja na životni okoliš bit će održana 8. 12. 2008. godine u 12 sati u prostorijama Službe za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu životnog okoliša, II. kat Gradske kuće, soba 226.

Temeljem članaka 20. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (»Sl. glasnik RS« br.135/04) i članka 24. Odluke o općinskoj upravi (»Službeni list Općine Subotica« br.5/05, 16/06 i 06/07), Služba za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu životnog okoliša:

OBAVJEŠTAVA

Da je nositelj projekta Ladočki Čaba, Ulica Ištvana Kizura br. 42, Subotica, podnio zahtjev za davanje suglasnosti na Studiju o procjeni utjecaja na životni okoliš turističko-ugostiteljskog objekta »Kuća za odmor«, na katastarskoj parceli broj 1002 i 1003 k.o. Palić, Općina Subotica.

Suglasno članku 20, stavku 2 i 3, Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš, Služba za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu životnog okoliša osigurat će javni uvid u predmetnu Studiju u periodu od 14.11.2008. do 04.12.2008. godine u prostorijama Gradske kuće, II. kat, soba 226, svakog radnog dana od 10 do 12 sati.

Javna prezentacija i javna rasprava o predmetnoj Studiji o procjeni utjecaja na životni okoliš bit će održana 5.12.2008. godine u 12 sati u prostorijama Službe za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu životnog okoliša, II. kat Gradske kuće, soba 226.

**MILENIJUM
OSIGURANJE**

- Registracija i osiguranje motornih vozila
- Najpovoljnije osiguranje imovine, tvrtke, kasko osiguranja motornih vozila i radnih strojeva plaćanjem na 12 rata
- Osiguranje transporta
- Osiguranje nezgoda, obvezna i sva imovinska osiguranja
- Sigurna i brza isplata štete
- Postanite i Vi član velike obitelji "Croatia osiguranja" D.D. iz Zagreba

"Milenijum osiguranje" A.D. Beograd - Filijala Subotica
24000 Subotica, Karađorđev put 38, telefon: +381 (24) 555-867 i 552-406
E-mail: mios@tippnet.co.yu
Radno vrijeme: od 8 do 16 sati

Premijera dramske predstave »U gostima« u Svetozaru Miletiću

Večer smijeha

U subotu, 8. studenoga, članovi dramske sekcije HBKUD »Lemeš« iz Svetozara Miletića održali su pred svojom publikom premijeru dramske predstave »U gostima«, autora *Mariške Pravdić* i *Stipana Bunjevečeva*. Ova bunjevačka komedija u jednom činu urađena je po ukusu publike, koja je ispunila dvoranu Doma kulture do posljednjega mjesta. Glumci-amateri svojim su zrelim kreacijama zasmijali nazočne do suza. Storija je krajnje jednostavna. U goste kod kćeri udane u bogatu kuću u varoši dolaze majka i teta, obadviye salašarke. Kasnije im se pridruži i otac, prostodušan i nespretan, ali iskren i jako govorljiv salašar. Namjeravaju ostati nekoliko dana, a glavni i ujedno najkomičniji nesporazumi nastaju zbog razlike u ponašanju i ophođenju između salašara i varošana. Svaki od glumaca stopostotno je ispoštovao zamisli redatelja *Antuna Aladžića*, svaki je dao svoj puni doprinos uspjehu predstave, tako da ne bi bilo pravedno isticati nikoga zasebno. Na daskama su se pojavili i čelnici udruge, predsjednica *Marija Bagi* i tajnik *Paja Tošaki*, a pokraj njih publici su uljepšali večer – *Katarina Kovač*, *Anica Dulić*, *Ivana Petković*, *Tamara Brkić*, *Marko Vilić* i *Dragan Markanović*. »Ovo mi je redateljski privenac i malo sam bio pod tremom. Predstavu smo temeljito pripremili, radili smo na njoj dulje od mjesec dana. Dugo sam bio glumac-amater, ljudi kažu dobar, pa sam imao prilike u praksi učiti od više redatelja i,

eto, plod toga učenja vidjela je ova divna publika, koja nas je jednostavno nosila svojim smijehom i pljeskom. Nadam se da ćemo imati poziva za gostovanja, kako trud glumaca ne bi bio uzaludan, jer svrha našega rada i jest pojavljivanje pred publikom«, kaže Antun Aladžić. Brojni uzvanici dočekali su kraj predstave s osmijesima na licima. »Večeras viđeno još je jedna potvrda da amateri mogu i znaju napraviti dobru predstavu i bez skupih rekvizita i skupe garderobe. Prava pučka komedija, kako vidim, od strane gledatelja prihvaćena je punim srcem i to je najbolji znak koliko je ljudima u teškim vremenima potrebno malo humora. Nadam se da će čelnništvo 'Lemeša' naći načina kako skupini omogućiti što više gostovanja i izvođenja ove simpatične predstave«, kazala je Mirela Lucić konzulica Generalnog konzulata RH u Subotici.

Ivan Andrašić

Sajam investicija u Novom Sadu Investexpo

Prošlog je tjedna u Novom Sadu održan 3. međunarodni sajam investicija »Investexpo«, koji je tematski obuhvatio investicije, financije, informatiku, elektroniku, energetiku, telekomunikacije, logistiku, tran-

sport i poduzetništvo. Namijenjen je lokalnim samoupravama, malim i srednjim poduzećima, ali i edukaciji pučanstva koje želi usmjeriti novčana sredstva u dodatna ulaganja.

Na sajmu investicija sudjelovali su predstavnici lokalnih samouprava, gradova, općina, financijskih institucija, davatelji informatičkih usluga, te predstavnici kuća iz područja elektronike, energetike i transporta.

Koncept sajma investicija INVESTEXPO u izlagačkom smislu, pokraj gradova i lokalnih samouprava, regionalnih gospodarskih komora, kompanija iz područja financija, informatike, energetike, telekomunikacija, elektronike i logistike, obuhvatio je nastupe domaćih i inozemnih ulagača. Novosadski je sajam u suradnji sa: Skupštinom AP Vojvodine, Izvršnim vijećem AP Vojvodine i Pokrajinskim tajništvom za gospodarstvo, odnosno Pokrajinskim tajništvom za energetiku i mineralne sirovine, regionalnim agencijama za potporu i razvoj malih i srednjih poduzeća, Fondom za potporu ulaganja u Vojvodini – VIP, tijekom četiri sajamska dana okupio kompanije koje žele investirati, ali i zainteresirane kojima su potrebna ulaganja.

Iz inozemstva su se predstavile tvrtke iz – Slovenije, Hrvatske, BiH, Bugarske, Mađarske, Austrije i Njemačke.

Treći međunarodni sajam investicija »Investexpo« na Novosadskom su sajmu, prije svega, obilježili brojni poslovno-stručni skupovi, koji su u dvoranama Kongresnog centra »Master« okupili preko 1000 znanstvenika, stručnjaka i poslovnih ljudi, ali i zainteresiranih posjetitelja. Na ovim su se skupovima, pokraj prezentacija, vodili i razgovori o konkretnim poslovima i bogatim aktivnostima izlagača.

Igor Kušeta

Žedničani u Slavonskom Brodu Obnovljena suradnja dviju župa

Obnovljena je suradnja župe sv. Marka iz Starog Žednika i župe Krista Kralja iz Slavenskog Broda. Suradnja je počela prije 30 godina inicijativom broskog župnika vlč. *Marka Didare* i žedničkog župnika pokojnog vlč. *Antuna Miloša*. U protekla tri desetljeća »varošani« su tri puta dolazili u Žednik na dužjancu, a Žedničani su dva puta uzvratili posjet. Kontakti su prekinuti 1986. da bi sada bili obnovljeni. Ove je godine župnik župe Krista Kralja vlč. *Ivan Čurić* pozvao žedničkog župnika vlč. *Željka Šipeka* da sa zborom mladih i ostalim vjernicima nazoči svetoj misi zahvalnici za plodove zemlje, koja e održana 26. listopada. Sv. su misu suslavili vlč. Marko Didara, vlč. Ivan Čurić i vlč. Željko Šipek. Župljani brodske varoši bili su domaćini za primjer. Osobito ljubazni članovi pastoralnog vijeća i KUD-a priredili su gozbu i pridonijeli da se Žedničani osjećaju kao kod kuće.

Na kraju druženja, na rastanku, uslijedio je poziv vlč. Željka Šipeka domaćinima i njihovom župniku da sljedeće, 2009. godine, dođu na žedničku dužjancu.

Kata Ostrogonac

14. studenoga 2008.

Bodoši za još zeleniji Sombor

Udruga građana »Moj Sombor« ove jeseni nastavlja akciju »100 bodoša za Sombor« započetu prošlog proljeća. Cilj akcije je popuniti prazna mjesta gdje su nekada rasla ova stabla, te ovim činom mladima podizati ekološku svijest. Zainteresirani građani Sombora imati će prigodu zasaditi mladice bodoša i time pomoći da najzeleniji grad u državi bude još zeleniji.

Ova akcija počinje danas 14. studenoga na Trgu Presvetog Trojstva gdje će učenici Gimnazije i OŠ »21. Oktobar« simbolički zasaditi tri nedostajuća stabla. Lokacije na kojima će biti zasadeni bodoši u mjesecu studenom su sva četiri somborska vijenca gdje će se zasaditi oko 40 stabala, 60 stabala će se zasaditi na Apatinski put, Vojvodansku i Konjovičevu ulicu, dakle svaka od ovih ulica će biti bogatija za 20 stabala, kao i pomenuti Trg Presvetog Trojstva gdje će biti zasadena tri stabla.

Z. G.

Skup o demografskoj politici

U Vojvodini negativan prirodni priraštaj do 2025. godine

Demografske projekcije do 2025. godine ukazuju da će Vojvodina i dalje biti područje negativnog prirodnog prirasta, čak i ako se naglo poveća razina rađanja, priopćeno je u utorak na skupu o demografskoj politici Vojvodine.

Na skupu je predstavljena studija Pokrajinskog tajništva za demografiju i socijalnu politiku »Aktiviranje lokalne samouprave u populacijskoj politici Vojvodine«, koja pokazuje kako niti u jednoj općini razina rađanja nije dovoljna za zamjenu generacija, zbog čega se stanovništvo Vojvodine svrstava u kategoriju izrazito starih populacija u svjetskim okvirima.

Kako je navedeno, mjere populacijske politike postoje u 37 općina, što pokazuje kako u većini općina postoji svijest o problemu, te da postoje pokušaji da se taj problem riješi, a lokalne mjere u populacijskoj politici zasnivaju se na povezanosti socijalne i populacijske politike zbog rasprostranjenog siromaštva koje pogađa 40 posto stanovništva.

U studiji se navode mjere za poticaj rađanja koje trebaju provoditi lokalne samouprave, kao što su poticaj svijesti o problemu i posljedicama koje proizvodi, određivanje sredstava u proračunu općine za populacijsku politiku i aktiviranje drugih izvora financiranja putem osnivanja fondova, zaklada i klubova donatora. U studiji se preporučuje i da lokalne samouprave izdvajaju novčanu pomoć obiteljima od rođenja do punoljetstva djeteta, usklađuju rad roditelja, određuju olakšice u dijelu poreznog sustava za koji je mjerodavna lokalna samouprava i provode programe populacijske edukacije.

Sonta će biti prijestolnica Šokadije

Tradicionalna manifestacija »Šokačko veče 2008«, osma po redu, održat će se u subotu, 22. studenoga, u 19 sati, u velikoj dvorani Doma kulture u Sonti. »Šokačko veče« je manifestacija izvornog pučkog stvarateljstva u oblastima plesa, pjesme, poezije, pučkoga ruha, etno i likovnog stvaralaštva, a organizator je Kulturno prosvjetna zajednica Hrvata »Šokadija« iz Sonte. Prvo »Šokačko veče« održano je 2001. godine u okviru sončanskog »Groždebala«, a od 2002. godine je samostalna manifestacija, koja se održava u studenom, posljednje subote prije svete Kate. U folklornom dijelu večeri sudjelovat će: KUU »Prigorec« iz Zagreba, UG »Šokačka grana« iz Osijeka, HKUPD »Matoš« iz Plavne, te domaći OKUD »Ivo Lola Ribar« i organizator, KPZH »Šokadija«. Narodno ruho svojega kraja gledateljima će predstaviti po jedan par od svih sudionika. U poetskom dijelu bit će proglašeni najbolji na natječaju »Za lipu rič«, a gledateljima će se predstaviti i najuspješniji Šokadijini recitatori. U holu Doma kulture bit će postavljeni radovi s ovogodišnje Šokadijine likovne kolonije, te radovi etno-sekcije. Ovogodišnje »Šokačko veče« posljednja je manifestacija projekta »Tragovi Šokaca od Gradovrha do Bača 1688. – 2008.«, čiji je generalni pokrovitelj HNV, supokrovitelji HMI i Generalni konzulat RH u Subotici, a medijski pokrovitelj NIU »Hrvatska riječ«.

I. Andrašić

Temeljem članka 10. i članka 29. Zakona o procjeni uticaja na životni okoliš (»Službeni glasnik RS« broj 135/04), Općinska uprava, Služba za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu životnog okoliša, Subotica, Trg slobode br. 1.

OBAVJEŠTAVA

Da je nositelj projekta »GABRIĆ INŽENJERING« d.o.o., Subotica, Jovana Mikića 207, podnio Zahtjev za odlučivanjem o potrebi procjene utjecaja na okoliš za projekt »Skladište metalne galanterije« koji se nalazi na katastarskoj čestici br. 15687/1, k.o. Novi grad, na području grada Subotice.

Uvid u podatke i dokumentaciju iz Zahtjeva nositelja projekta može se izvršiti u prostorijama Službe za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu okoliša, II. kat Stare gradske kuće – ured 226, svakog radnog dana od 10 – 12 sati, u razdoblju od 31.10.2008. do 17.11.2008. godine.

Združeni zbor »Neven« i »Zvony« u župnoj crkvi sv. Pavla u Baču

Koncert duhovne glazbe

U nedjelju 9. studenoga, prvi puta je nastupio združeni pjevački zbor »Neven« iz Bača i »Zvony« iz Selenče u župnoj crkvi sv. Pavla u Baču. Do sada smo izvedbe ovog zbora, koji je već poznat na međunarodnoj razini, mogli slušati, uglavnom, u Franjevačkom samostanu. Dirigent ovog zbora mr. *Juraj Suđi* želio je ispitati akustičke mogućnosti i ove crkve, a ovo je bilo pravo otkriće i za izvođače i publiku. S nestrpljenjem smo čekali ovaj događaj i, već nakon prve skladbe, oduševili smo se ljetopotom glasova ovoga zbora.

Koncert je imao i humanitarni karakter jer je bio pripremljen u znak zahvalnosti što je ovom zboru ova velika crkva otvorila vrata, da u njoj uvježbava skladbe i snimi CD, a prihod od koncerta ostao je župi. Na početku programa župnik vlč. *Josip Štefković* je pozdravio sve goste-izvođače i publiku, i izrazio nadu da će se nakon ovog koncerta, ovakvi duhovno-glazbeni događaji češće organizirati i biti poticajni ne samo ljubiteljima glazbe nego i vjernicima i svima koji žele duhovno napredovati.

Repertoar zbora čine pjesme različitih konfesija koje tekstualno i melodijski imaju ekumenski karakter i mogu se izvoditi u svim crkvama i drugim mjestima. U zboru zajedno pjevaju pripadnici različitih naroda i svejedno im je, kao i publici, je li neka pjesma na latinskom, slovačkom, hrvatskom ili srpskom jeziku. Tako smo imali prigodu čuti pokraj katoličkih pjesama i pravoslavnu skladbu »Tebe pojem« *S. S. Mokranjca* ali i suvremenu skladbu »Oče naš« *Juraja Suđija* te odlomke iz opera, primjerice, »Zbor sužnjeva« iz opere »Nabuko«.

Na završetku koncerta zbor je još otpjevao »Pjesmu o Baču« mr. *Jana Nosala* kantora iz Selenče, koja je praižvedena ove godine u franjevačkom samostanu na Danima europske baštine u Baču. Potom se vlč. *Josip* zahvalio svim izvođačima, dirigentu mr. *Suđiju* i publici, a mnogima ova večer nije bila samo glazbena nego su je doživjeli kao susret s Isusom.

Zvonimir Pelajić

»Haluzka« (»Grančica«) – najbolji đачki list na slovačkom jeziku

Primjer za sve nacionalne zajednice

U Općini Bač najbolje organizirana nacionalna manjina zasigurno je slovačka, čiji pripadnici žive uglavnom u Selenči. Ove godine za najbolji đачki list na slovačkom jeziku proglašena je »Haluzka« (»Grančica«), koja izlazi u Osnovnoj školi »Jan Kola« u Selenči. Odluku o ovom priznanju donio je odjel pri Matici slovačkoj »Proslavis« u Žilini, a za nagradu su se natjecala 94 broja lista. Zanimljivo je da su svih 300 učenika ove škole suradnici lista.

»Haluzka« (»Grančica«) je pokrenuta prije 38 godina, a posljednjih 12 godina redovito izlazi kao mjesečnik. Redakciju lista čini dvadesetak učenika i profesora na čelu s glavnom urednicom *Vladislavom Lovas*, profesoricom slovačkog jezika. Tim od desetak najkreativnijih učenika i nastavnika koji rade na računalima, zadužen je za grafički izgled ovih novina.

Svaki broj »Haluzke« (»Grančice«) izlazi u 350 primjeraka, 50 više nego što škola ima učenika, ali čita se gotovo u svakoj kući. List je sadržajno bogat, a ima obveznu nagradnu igru, vijesti iz škole, literarne sastave (pjesmice i pripovijetke), likovne radove, važne datume iz prošlosti Selenče i škole, običaje Slovaka, logične zadatke, strip, rebuse, fotografije s mnoštvom vinjeta koje rade sami učenici. U redakciji, kao što je već rečeno, ravnopravno rade i planiraju brojeve učenici i profesori.

Zadaća ovog lista je njegovanje radne i estetske kulture, osobito jezika i izražavanja, te korištenje mogućnosti prijeloma na računalu i nove tehnologije i dizajna. Zato nije čudo da Slovaci u Srbiji odlično govore svoj jezik. Ovo bi mogao biti dobar primjer i našoj zajednici, osobito školama gdje se izučava i naš jezik, ali i kulturno-umjetničko-prosvjetnim društvima, koja bi trebala slijediti ova dostignuća Slovaka u dijaspori. U svakom slučaju, ovaj uspjeh »Haluzke« (»Grančice«) bit će poticajan i za čitatelje i suradnike naših listova, kao što su, primjerice, »Hrčko«, »Kuziš« i »Hrvatska riječ«.

Z. Pelajić

Proštenje sv. Karla Boromejskog u Tovariševu

U crkvi sv. Karla Boromejskog u Tovariševu, u nedjelju 9. studenoga na svečanoj misi proštenja okupilo se sedamdesetak vjernika iz Tovariševa i okolnih mjesta. Osobito je bilo zanimljivo malo hodočašće vjernika iz Plavne i Bača koji su ovamo došli zajedničkim autobusom. Pred početak mise crkvu je posjetila veća skupina vjernika iz Temerina pod vodstvom svog župnika vlč. *Sundi Laszloa*. Oni su nam se predstavili dijelom na hrvatskom jeziku, a zatim molitvom i pjesmom na mađarskom. Ovo je bilo ugodno iznenađenje za sve nazočne i dobra duhovna priprava za misno slavlje. U Tovariševu još uvijek živi stotinjak katolika – Nijemaca, Mađara, Slovaka pa i Hrvata.

Svečano misno slavlje predslavio je don *Giovanni* – *Jan Trusina*, podrijetlom iz Selenče, koji sada živi i djeluje u Trstu, u zajedništvu s vlč. *Josipom Kujundžićem* iz Vajske, vlč. *Karoljom Orčikom* iz Sviloveja i domaćim župnikom vlč. *Josipom Štefkovićem*.

Tijekom sv. mise blagoslovljeno je i zvono staro 110 godina koje više godina nije bilo u Tovariševu, a sada je zalaganjem vlč. *Josipa Štefkovića* i osoba koje su mu u tome pomogle, ponovno vraćeno u ovu crkvu.

Z. Pelajić

Škola u Golubincima

Sjećanje na učitelja Davorina Prsteca

Kako smo pisali u 286 broju, kroz golubinačku su školu prošli mnogi učitelji. Ali, moramo se podsjetiti učitelja Opće hrvatske škole *Davorina Prsteca*. Osoba je to koja je dala velik doprinos u razvoju ne samo škole nego i Golubina. Rođen je u Virju 1858. godine u koprivničkoj podžupaniji. Učiteljsku školu završava u Petrinji 1876. Tri godine učitelj je u Lipovcu. Na svoju molbu dolazi u Golubince početkom 1880. godine. U to vrijeme postoji jednorazredna Opća pučka hrvatska škola. Zahvaljujući aktivnostima Prsteca škola 1881. godine postaje članicom Matice hrvatske i članicom utemeljiteljicom Hrvatskog pedagoško-književnog zbora u Zagrebu. A isti taj zbor će rujna 1886. biti jedan od osnivača Saveza hrvatskih učiteljskih društava. Davorin Prstec nije bio samo učitelj, nego s naprednim ljudima onog vremena pokreće rad počte 1883. Tada biva i imenovan prvim poštarem u Golubincima. Uz pomoć upravitelja župe sv. Jurja u Golubincima dr. *Josipa Pausa* i još nekolicine trgovaca osniva 1885. Zadrugu za pripomoć i štednju, koja je kasnije pretvorena u Golubinačku štedionicu, u kojoj je

učitelj Prstec bio u upravi od osnivanja do odlaska iz Golubina. Ti isti ljudi pokreću akciju za izgradnju nove škole u selu. Kraljevska županijska oblast je 1888. dopustila da se za hrvatsku i srpsku mladež podigne odgovarajuća školska zgrada s pet učionica. Školsku zgradu 13 studenoga 1888. blagoslivljaju vlč. *Blaž Radonjić* i golubinački paroh *Damjan Preradović* po obredima Katoličke i Pravoslavne crkve. U zgradi su tri učionice za srpsku i dvije za hrvatsku djecu. Ožujka 1893. godine Prstec je imenovan prvim ravnajućim učiteljem ove škole.

U povodu pedeste obljetnice Gospodarskog društva u Zagrebu polovicom kolovoza 1891. organizirana je jubilara izložba na kojoj je golubinački učitelj Davorin Prstec izlagao »Razvitak i život svilaca« (svilene bube). Za kvalitetnu prezentaciju nagrađen je novčano i diplomom. Te 1891. Hrvatska niža pučka škola proširena je na trirazrednu. Koliko je bilo široko djelovanje u ono vrijeme učitelja Prsteca van škole govore podaci da 1892. godine s Nijemcem *Fishe-rom* osniva tvornicu soda vode, na ručni pogon. Osnivanju Srpske čitaonice 1893. pridonosi i učitelj

Prstec, u kojoj je više godina bio i tajnik. S Hrvatima osniva Hrvatsku seljačku zadrugu 1904 godine. Koncem studenoga 1920. odlazi u mirovinu na vlastitu molbu nakon četrdesetčetiri godine službe, a u samim Golubincima proveo je četrdesetjednu godinu u školi i tridesetseдам godina u vršenju poštarske službe. Tom prilikom dobiva priznanje kraljevske zemaljske vlade za dugogodišnje uspješno vršenje službe. Ostarjeli učitelj odlazi iz Golubina u Brckovljane kod Dugog Sela s kćerkom *Vil-mom Kvintale* gdje je ona dobila novu službu. Za vrijeme službovanja učitelja Prsteca jednorazredna Hrvatska pučka škola proširena je na četverorazrednu.

Osnivanjem nove države, Kraljevine SHS, reorganizirano je školstvo. U Golubincima se spajaju Srpska i Hrvatska škola u Državnu osnovnu školu, pod kojim nazivom radi do Drugog svjetskog rata, a u kojoj se samo sati vjeronauka drže odvojeno. Odlaskom Davorina Prsteca prestaje se voditi spomenica škole u Golubincima. U razvoju školstva i samih Golubina Davorin Prstec sigurno spada u najzaslužnije ljude tog vremena.

Ivan Radoš

Poslije izbora u Općini Ruma

Velika pobjeda liste Za europsku Rumu – Boris Tadić

Na izvanrednim lokalnim izborima u Općini Ruma veliku i uvjerljivu pobjedu ostvarila je lista Za europsku Rumu – Boris Tadić, koju predvodi Demokratska stranka a čine je još i: G17 Plus, Liga socijaldemokrata Vojvodine i Srpski pokret obnove. Ova je lista osvojila 20 od 43 vijećnička mjesta, odnosno 9462 glasa. Druga po broju osvojenih glasova je Grupa građana »Napred Srbijo - Tomislav Nikolić« s osvojenim 3901 glasom i 8 mandata, zatim slijedi koalicija DSS-NS i Grupe građana »Za preporod Općine Ruma« s 2850 glasova i 6 osvojenih mandata, zatim Srpska radikalna stranka s 1818 glasova i 4 mandata, pa koa-

licija Socijalističke partije Srbije, Partije ujedinjenih penzionera

Srbije i Srijemske stranke (jedno krilo) s 1377 glasa i 3 mandata

i koalicija Liberalno-demokratske partije, Ujedinjene seljačke stranke i Udruge građana »Dr. Živko Matijević« s 1232 glasa i 2 osvojena mandata. Od lista koje nisu prošle cenzus, Pokret veterana Srbije osvojio je 560 glasova, a Srijemska stranka (drugo krilo) 402 glasa. Najveći gubitnik izbora u Rumi je svakako Srpska radikalna stranka, koja je s osvojenih 18 mandata na izborima u svibnju sada spala na četiri, dok sve ostale liste koje su prošle cenzus mogu biti zadovoljne, jer su ili ponovile raniji rezultat ili su ga popravile. Poseban kuriozitet ovih izbora je i poraz SRS-a u Hrtkovcima.

Nikola Jurca

Oci trapisti samostana Marije Zvijezde u Banjoj Luci još uvijek čekaju povrat svoje imovine

Obnova samostana stopirana zbog nedostatka novca

Otac Topić kaže kako su se obraćali na mnoge adrese, od Hrvatske, BiH, do grada Banje Luke, no nitko nije iskazao interes uložiti sredstva u obnovu ovog nadaleko čuvenog samostana Marija Zvijezda

Piše: Arijana Beus

Oci trapisti samostana Marije Zvijezde u Banjoj Luci započeli obnovu ovog nadaleko poznatog samostana. Kako je u izjavi za Hrvatsku riječ kazao upravitelj samostana *Zvonko Topić*, zahvaljujući financijskoj pomoći trapističkog reda iz inozemstva krenuli

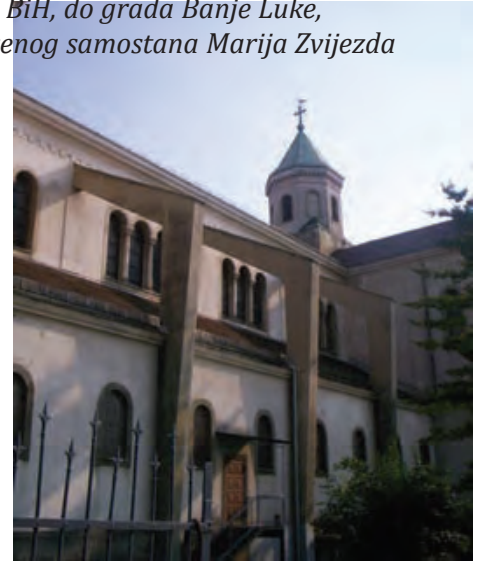

Od nekadašnjih 150 trapista, danas u samostanu žive samo dvojica – otac Zvonko, upravitelj samostana, i njegov brat otac Tomislav Topić, župnik.

su u obnovu samostana i pratećih objekata. Međutim, kako kaže Topić, zbog nedostatka sredstava morali su stati s obnovom. »Obnovili smo tek jedan dio fasade i krova, još moramo preostali dio fasade i unutrašnjost. Morali smo privremeno zaustaviti radove na obnovi jer nam nedostaje financijskih sredstava«, kazao nam je upravitelj samostana.

VRAĆEN SAMO MLIN: Topić kaže kako su se obraćali na mnoge adrese, od Republike Hrvatske, države BiH, do grada Banje Luke, no nitko nije iskazao interes uložiti sredstva u obnovu ovog nadaleko čuvenog samostana Marija Zvijezda. Iako im je nedavno, nakon više od 60 godina, vraćen na korištenje dio imovine koja im je oduzeta, ostalo je još mnogo toga što se ocima trapistima treba vratiti. Za sada im je vraćena samo nekadašnja zgrada mlina, prateći objekti i zemljište oko tih zgrada. »Uprava našeg reda još uvijek nije odlučila što ćemo učiniti s tim prostorijama, odnosno za što će se one u budućnosti koristiti. Zgrade prvo treba obnoviti, počupani su kablovi od struje, vodovodne cijevi, oštećen je krov. Kada to saniramo, vidjet ćemo u koje bi se svrhe te prostorije mogle koristiti«, priča Topić pojašnjavajući kako je sve uništeno i da treba dosta sredstava za obnovu mlina i pratećih prostorija. Jedina pomoć koju za sada imaju je od njihovog trapističkog reda iz inozemstva, ali ta sredstva nisu dostatna za obnovu.

On navodi kako nema nikakvog pomaka u razgovorima oko povrata ostale njihove oduzete imovine, iako banjolučki biskup *Franjo Komarica* stalno pokušava napraviti nešto po

tom pitanju. Navodno se, kako kaže, mora čekati donošenje zakona na državnoj razini. Nacionalizacijom je samostanu oduzeto osim zgrada i 5000 metara oranica i 3000 metara šume od kojih je samostan ranije živio.

DOLAZAK NOVIH TRAPISTA: Naime, od 1931. do kraja Drugog svjetskog rata, nakon kojeg je trapistima nacionaliziran jedan dio samostana za potrebe bolnice koja se i danas tu nalazi, odnosno Zavoda za medicinsku rehabilitaciju, u Mariji Zvijezdi je boravilo prosječno oko 130 trapista. Nakon tog rata broj »šutljivih redovnika« se smanjio na 50, godine 1963. bilo ih je 20, dok ih je 1991. bilo deset, a sada samo dvojica – o. *Zvonko*, upravitelj samostana, i njegov brat o. *Tomislav Topić*, župnik. Topić kaže kako im se javljaju i novi redovnici.

Tajnu sira znaju samo trapisti

Prvi trapisti u Banju Luku dolaze 1869. godine, a predvodio ih je otac Franz Pfanner i dali su veliki doprinos izgradnji i razvoju tog grada. U Delibašinom Selu pokraj Banje Luke grade nadaleko čuveni samostan Marija Zvijezda i monumentalnu crkvu, jedinstvenu po umjetnički izrađenom interijeru. Bili su preteča ili bolje rečeno začetnici banjolučke industrije. Izgrađuju veliki mlin, pivovaru, ciglanu, tvornicu vunjenih tkanina, pilanu i hidroelektranu, a svoju tajnu pravljenja nadaleko čuvenog sira Trapist čuvaju i dan-danas. Samostan Marija Zvijezda bio je ishodište vjerskog, crkvenog, gospodarskog i kulturnog života cijelog banjolučkog kraja. Nakon odlaska Turaka područje tog kraja naselili su seljaci iz pokrajine Šlezije, iz rajnskog područja. Proizvodili su žitarice i mliječne proizvode, a »Marija Zvijezda« je bila dobro povezana s njima. Redovnici su tada pravili poznati sir Trapist, proizvodili su i pivo, a njihovom su zaslugom 28. ožujka 1899. zasnivatelje prve električne žarulje u cijelom banjolučkom kraju.

Također, trapisti su imali i prvu tkaonicu kao i sirotište za stotine djece. Bila je to nekada najveća trapistička opatija u cijelom svijetu.

»Obnovili smo tek jedan dio fasade i krova, još moramo preostali dio fasade, i unutrašnjost. Morali smo privremeno zaustaviti radove na obnovi jer nam nedostaje financijskih sredstava«, kazao nam je upravitelj samostana.

»U posljednje vrijeme su nam se javila dva mladića iz Hrvatske, bili su nam u posjetu, no ne možemo ih primiti dok ne završe školovanje. Jedan uskoro završava srednju školu, drugi fakultet, i nakon toga ćemo razgovarati o pristupu našem redu«, kaže upravitelj Marije Zvijezde, izražavajući nadu da je pred ovim samostanom svijetla budućnost. Dolaskom novih otaca trapista, samostan bi zasigurno oživio, jer otac Zvonko i njegov brat ne mogu mnogo toga učiniti sami. ■

Održan znanstveni skup u Osijeku

Godišnjak podunavskih Švaba

Prošloga je vikenda u Osijeku, u reprezentativnoj dvorani Hrvatske gospodarske komore-županijske komore Osijek, održan 16. znanstveni skup »Nijemci i Austrijanci u hrvatskom kulturnom krugu« u organizaciji Njemačke narodnosne zajednice-Zemaljske udruge Podunavskih Švaba Hrvatske, na temu: Osobe, obitelji, sudbine uz sudjelovanje tridesetak znanstvenika, povjesničara, književnika, publicista iz čitave Hrvatske.

»Sve je započelo još prije 16 godina, baš ovdje u Osijeku, gdje je i najveća koncentracija naše manjinske zajednice i sve ove godine nastojali smo doći do utemeljenih odgovora koliko smo ostavili traga na ovim prostorima i godi nam da se hrvatski povjesničari i drugi znanstvenici bave našom narodnosnom zajednicom i zadnjih godina već se radi na znanstvenom priznavanju ovoga našega skupa i zbornika, koji više i nije puki zbir predloženih radova već polako prerasta u godišnjak, znanstveni časopis koji će naći svoje čitatelje ne samo u

redovima naše manjinske zajednice već i znatno šire«, rekao nam je tajnik udruge *Vladimir Ham*.

Prigodom otvorenja skupa, svi su govornici složili, *Dražen Kušan, Nikola Mak, Zorislav Šenberger* da je dobro da ovaj znanstveni skup baca novo svjetlo na ukupne njemačko-hrvatske odnose i kroz čitavu povijest, jer ne tako davno svi smo na ovim prostorima živjeli u zajedničkoj državi, i pridonosi otklanjanju germanofobije koja se temelji na posljednjih 70.-tak go-

dina povijesti što se želi svesti na krilaticu »Drang nach Osten«, no činjenično je stanje puno drukčije,

jer ne radi se niti o kakvoj okupaciji ili prisilnom naseljavanju, već jednostavno o razmještanju stanovništva unutar jedne države, posebice u vrijeme *Marije Terezije*.

U dva dana za govornicom se smjenjivalo 30.-tak sudionika. Dr. *Marija Karbić* s Hrvatskog instituta za povijest u Zagrebu govorila je o plemićkoj obitelji *Herman* iz *Lackovića*, dr. *Zlata Živaković-Kerže*

s Hrvatskog instituta za povijest-Podružnica za povijest Slavonije, Baranje i Srijema u Slavonskom Brodu govorila je o značenju *Josipa Knoblocha* za uređenje slivnog područja Vuke, dr. *Mira Kolar-Dimitrijević* o zagrebačkim gradonačelnicima njemačkog podrijetla u 19. i 20. stoljeću i da ne nabrajam.

Izvršna direktorica Njemačke narodnosne zajednice u Osijeku, *Renata Trišler*, predstavila je ovogodišnji *Jahrbuch*, 15. po redu, koji polako ali sigurno mijenja ruho i od pukoga Zbornika radova sa znanstvenog skupa prerasta u znanstveni časopis, naravno uz potporu Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske i uz nesebičnu pomoć Kulturne zaklade Podunavskih Švaba Savezne države Baden-Württemberg iz Stuttgarta. »Na 320 stranica preglednoga teksta možete pratiti o čemu smo govorili na prošlogodišnjem savjetovanju. No vjerujem da će Vam se novi Godišnjak dopasti«, rekla je *Renata Trišler*.

Slavko Žebić

U Galeriji Doma za starije i nemoćne u Zagrebu

Izložba slika Marijane Poklepović

U Galeriji Doma za starije i nemoćne osobe u Klaićevoj 10 u Zagrebu, 6. studenoga je otvorena izložba slikarice i književnice *Marijane Poklepović*, podrijetlom iz Srijema. U ime organizatora Udruge umjetnika »August Šenoa« izložbu je otvorio predsjednik dr. *Ivan Dujmović*, a otvorenje je popraćeno prigodnim glazbeno – poetskim recitalom članova Udruge i poznatog kantautora *Nevena Duževića*.

Marijana Poklepović je rođena 29. kolovoza 1952. godine u srijemskom mjestu Sot, pokraj Šida, a još je u djetinjstvu pokazivala izrazite sklonosti prema umjetničkom izražavanju. Bilo joj je draže provoditi slobodno vrijeme uz oca *Ivana* u stolarskoj radionici nego pomažući majci *Ani* u kuhinjskim poslovima. Pisala je pjesme, slikala i nastupala u folklornim skupi-

nama, a naslijedila je i sklonost za izrađivanje ručnih radova (šlinganje, izrada goblena, vezenje i dr.).

Preselivši se u Zagreb nastavila se umjetnički izražavati kroz pisanje pjesama i likovnim stvaranjem. Uz svog Srijemca profesora *Juraja Lončarevića*, osnivača i utemelji-

telja Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata i njezinog glasila »Zov Srijema«, kao i Udruge umjetnika »August Šenoa« – Zagreb, Marijana je nastupala još od srednjoškolskih dana. Iako je samozatajno likovno stvarala još od svog djetinjstva i mladosti, tek

je zadnjih desetak godina svoga života smogla »hrabrosti« i počela izlagati svoja djela, na nagovor prijatelja i rodbine. Satove slikanja je pohađala kod akademskog slikara i grafičara prof. *Josipa Martinka*, a prije svoje prerane smrti imala je nekoliko samostalnih izložbi. »Marijana je slikala je uglavnom u tehnici akvarela, akrila i ulja, dok su joj motivi bili uglavnom cvijeće te pejzaži rodnog Srijema, Dalmacije i Slavonije. Uoči Božića i Uskrsa radila je posebne pripreme kada bi stan pretvorila u atelje i posvetila se izradi ukrasa, adventskih vjenčića i čestitki, a za Uskrs je oslikavala pisanice«, rekao je na otvorenju izložbe dr. *Dujmović* i dodao kako je Marijana upriličila i jednu samostalnu izložbu oslikanih pisanica i adventskih vjenčića.

Teška bolest i bolesnički dani nisu je zaustavili u daljnjem stvaranju, nego su joj bili poticaj i lijek, a slikala je gotovo do zadnjeg dana svog života.

Mirjana Poklepović je umrla u Zagrebu 30. lipnja ove godine.

Zlatko Žužić

Na salašu pokraj Starog Žednika

Uzgoj bundeva golica

*U posljednjih nekoliko godina bundeva »golica« sve je traženija, prije svega zbog proizvodnje vrlo kvalitetna ulja od njezinih sjemenki * Proizvodnja nije zahtjevnja, iziskuje minimalna ulaganja, a s obzirom na tlo i klimu idealna je za ravničarsko podneblje*

Neke vrste bundeva ubraja se u najstarije kulture na svijetu. Mnogobrojni arheološki nalazi u Peru i Meksiku svjedoče o tome da su ih stari američki narodi poznavali već prije 4000 godina. Veliko genetsko bogatstvo bundeva omogućava raznovrsne oblike njihovog korištenja, a zbog široke prilagodljivosti klimatskim uvjetima one su rasprostranjene

po cijelom svijetu. U rod bundeva ubraja se više uzgojnih i divljih vrsta. Najpoznatije su: obična bundeva, tikva, muskatna tikva i smokvolisna tikva. U posljednjih nekoliko godina bundeva »golica« sve je traženija, prije svega zbog proizvodnje vrlo kvalitetna ulja od njezinih sjemenki. Sjemenke su vrlo tražene i u pekarskoj industriji u kojoj se često rabe kao dodatak različitim

vrstama kruha, a omiljene su i ljubiteljima grickanja.

Proizvodnja nije zahtjevnja, iziskuje minimalna ulaganja, a s obzirom na tlo i klimu idealna je za ravničarsko podneblje. Navedeni razlozi potakli su i sestre *Jadranku Šimić* i *Nadu Šarčević* na uzgoj bundeve »golice«, u čemu sada imaju već višegodišnje iskustvo.

Naime, ova relativno nova proizvodna kultura u Vojvodini pojavila

se prije četiri godine i na njivama obitelji Šarčević. Sestre Jadranka i Nada odlučile su na svom imanju u Starom Žedniku, osim pšenice, kukuruza i suncokreta, zasaditi i bundeve na površini od jednog jutra. Zainteresiranost za proizvodnju bundevinih sjemenki nastala je, kažu, na temelju prenesenih iskustava od rođaka, koji su se već okušali u uzgoju ove vrste bundeve.

»Ovaj je kraj pogodan za proizvodnju sjemenki, jer bundeva nije zahtjevnja za uzgoj i daje dobar prinost. Osim toga, ne moramo brinuti o plasmanu, jer smo sklopili ugovor s poduzećem »Agroseed«, kojemu uvijek prodamo svu količinu sjemenki«, objašnjava Jadranka dodajući, da je zadovoljna i otkupnom cijenom, što je, na koncu, i najbitnija stavka isplativosti svake proizvodnje.

UVJETI ZA UZGOJ BUNDEVE: Bundeve vrlo dobro uspijevaju na humusnom, pješčano-ilo-vastom tlu, uz dosta vlage, topline i svjetlosti. Za optimalne uvjete rasta i razvoja bundeve potrebno je osigurati dobru i pravodobnu pred-sjetvenu obradu tla, ističu Jadranka i Nada. »Obrada tla počinje već u jesen s dubokim oranjem uz zaoravanje stajnjaka i gnojiva, a dopunsku obradu tla treba obaviti još u proljeće«, kaže Nada navodeći, kako mijenjaju slamu za stajnjak, te tako uspijevaju smanjiti troškove obrade zemljišta.

One ne primjenjuju pesticide za suzbijanje korova, nego se indirektnim mjerama bore protiv korova, a to je plodored i okopavanje, odnosno, nikada ne sade bundevu na istu njivu što, kažu, daje dobre rezultate i zemljište ostaje nezagađeno.

OD SJEMENA DO UKUSNIH SJEMENKI: Sjetvu je nužno obaviti od 20. travnja do 10. svibnja, kada nema opasnosti od kasno-proljetnih mrazeva. Vrijeme sjetve značajno utječe ne samo na količinu, nego i na kakvoću uzgojenih bundeva, odnosno sjemenki golica. Uporaba kvalitetnog sjemena s brzim porastom, koje, kažu, nabavljaju u »Agroseedu«, također je vrlo bitna.

Strojna sjetva sjemenki bundeve olakšava kasnije njegu usjeva, odnosno okopavanje i prihranu, sve dok listovi biljke ne prekriju međuredni prostor.

Za proizvodnju bundevinih sjemenki koristi se klasična mehanizacija u ratarstvu – traktor, plug,

Jadranka Šimić odvajava bundevine sjemenke

drljača, prikolica i sl.

Dozrijevanje bundeve ovisi o datumu i gustoći sjetve, vremenskim uvjetima u početnoj fazi rasta, o početku cvatnje, stupnju obradenosti tla, te o njezi biljke. Bundeve su zrele i ubiru se u jesen, potkraj rujna i u listopadu, kada listovi požute, a plodovi dobiju narančasto-žutu boju. Postoje također i namjenski strojevi za ubiranje i doradu sjemenki, čija je nabava opravdana ukoliko se bundeve sade na površini od 40-50 ha.

Prema Jadrankinim riječima, stroj za ubiranje plodova postoji samo u Horgošu, te su visoki troškovi njegova najma. »Ubiranje bundeva i odvajanje sjemenki riješile smo na ekonomičniji način. Pozovemo nekoliko ljudi iz sela, ubrane plodove skupimo na sredinu njive, posjedamo na stolčice i na licu mjesta vadimo sjemenke iz bundeva«, pojašnjava Jadranka.

Iako ne treba umanjiti ulogu moderne tehnologije, strojeva i zaštitnih sredstava, u dosadašnjoj praksi Nada i Jadranka uvjerile su se da ručno, dakle motikom, okopane stabljike tikvi rezultiraju sasvim zadovoljavajućim, zdravim plodovima.

Zreli plod bundeve teži prosječno između 3-4 kg, međutim, kako kažu, njezina veličina i težina nije mjerilo količine sjemenki. Meso bundeva praktično je neiskoristivo, te ga, nakon odstranjivanja sjemenki, ostavljaju na njivi, izuzev povremene uporabe za prehranu životinja.

»Nakon odvajanja, sjemenke je potrebno oprati čistom vodom kako bi u što većoj mjeri odstranili površinsku sluz i veći dio primjesa, koje tijekom sušenja stvaraju određene probleme. Pri pranju dobre sjemenke potonu u vodi i na taj se način odvajaju od onih lošije kvalitete«, kaže Jadranka.

Poslije pranja sjemenke je neophodno što prije podvrgnuti procesu sušenja, tijekom kojeg temperatura sjemenki ne bi trebala prelaziti 50°C. Jadranka i Nada poslužile su se dovrtljivošću i napravile, kako kažu, improviziranu sušaru. Povrh termo-peći načinile su nekoliko žičanih polica, na kojima se sjemenke lako suše, jer toplina brzo dopire do njih.

KVALITETNO BUNDEVINO ULJE: S obzirom na suvremene trendove u modernoj ljudskoj prehrani, vrlo je izražen interes i potražnja za kvalitetnim nerafi-

Salaš sestara Jadranke i Nade pokraj Starog Žednika

niranim bundevinim uljem. Nada i Jadranka su sjemenke bundeva prodavale prošle godine poduzeću »Agroseed«, po cijeni od 210 din/kg. Sjemenke su svoj put nastavile do proizvođača ulja, za kojim je potražnja na tržištu neograničena, a osim prehrambenih, to ulje ima i brojna ljekovita svojstva, pa ga mnogi svrstavaju uz bok dalmatinskom maslinovom ulju.

Ulje se obično proizvodi u dvije varijante – od nepečenih ili od pečenih sjemenki bundeve.

Bundevina sjemenka – golica zauzima svega 3-4 posto od ukupne mase ploda bundeve, a kada se sjemenke nakon ubiranja operu i osuše te pročiste taj odnos se kreće između 1,5-2 posto. Prosječan prinos osušenih sjemenki kreće se između 800-900 kg, odnosno oko 35-40 tona plodova po hektaru. Za jednu litru bundevinog ulja potrebno je oko 2,5 kg osušenih sjemenki. Tako se od ubranih i osušenih sjemenki golice s površine od jednog hektara može dobiti oko 350 litara čistog bundevinog ulja.

»Kod nas ulje od bundeve proizvodi »Suncokret« iz Hajdukova, a vjerojatno ima i drugih proizvođača«, kaže Jadranka dodajući, kako je u Banatu veća zastupljenost uzgoja, a tako i proizvodnje ulja od ove biljne kulture.

PRIHODI: Uzgoj bundeva u novije vrijeme postaje sve popularniji u zemljama u okruženju. Osobito se ističu Austrija i Slovenija, gdje je bundeva jedna je od najzastupljenijih poljodjeljskih kultura.

Razlog tomu je visoka ekonomska i ekološka opravdanost, te osim prehrambene industrije, sve veća zastupljenost i u farmaceutskoj i kemijskoj industriji zapadnoeuropskih zemalja.

Uzgojem i plasmanom bundevinih sjemenki značajno se može utjecati na povećanje prihoda obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava, čime se osjetno može poboljšati životni standard u poljoprivrednim područjima gdje je poljoprivreda glavni posao i izvor prihoda.

Nada i Jadranka su u mirovini i svoje slobodno vrijeme provode na salašu, baveći se poljodjelstvom, iako se samo od toga, kažu, teško može živjeti. Međutim, kao dugogodišnji proizvođači kukuruza i pšenice, dodaju kako je proizvodnja bundevinih sjemenki na istoj površini puno isplativija. »Pretprošle godine smo imale vrlo dobar urod. Prodajom 440 kg suhih sjemenki proizvedenih na jednom jutru, ostvarile smo prihod od oko 90.000,00 din.«, naglašava Jadranka, iako je, kaže, ove godine urod bio slabiji.

LJEKOVITA SVOJSTVA: U većini europskih zemalja (Austrija, Njemačka, Švicarska i dr.), a zadnjih godina i kod nas, kako u prodavnicama zdrave hrane tako i u velikim lancima samoposluga, prodaju se preparati na bazi bundevinih sjemenki kao pomoćno ljekovito sredstvo. Ulje i sjemenke značajno su bogati bjelančevinama, ugljikohidratima i mineralima.

Sjemenke bundeve preporučuju se kod redukcijskih dijeta, a vrlo povoljno djeluju i na crijevnu floru, kao i kod bolesti prostate, reumatskih tegoba, upale mokraćnih putova, upale bubrega i žučni.

Osim toga, zanimljivo je istaknuti i uporabu cvjetova bundeve, koji se, posebno u Italiji, serviraju kao delicija u obliku salate, te dodaju juhama i umacima.

Što dodati, osim pretpostavke, da bi dobro organizirana proizvodnja i prerada sjemenki bundeve mogla biti važan izvozni proizvod na zahtjevnom zapadnoeuropskom tržištu.

Marija Matković

Blagotvorno sjeme

U većini europskih zemalja (Austrija, Njemačka, Švicarska i dr.), a zadnjih godina i kod nas, kako u prodavnicama zdrave hrane tako i u velikim lancima samoposluga, prodaju se preparati na bazi bundevinih sjemenki kao pomoćno ljekovito sredstvo. Ulje i sjemenke značajno su bogati bjelančevinama, ugljikohidratima i mineralima.

Sjemenke bundeve preporučuju se kod redukcijskih dijeta, a vrlo povoljno djeluju i na crijevnu floru, kao i kod bolesti prostate, reumatskih tegoba, upale mokraćnih putova, upale bubrega i žučni.

»Leksikon podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca« predstavljen u Osijeku

Slika o prošlosti, ali i sadašnjosti

Nakon Zagreba i Vinkovaca, »Leksikon podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca« predstavljen je u subotu, 8. studenoga i u Osijeku, u sklopu V. dana Matice hrvatske ogranka Osijek, koji se sada već tradicionalno organiziraju u ovom slavnom gradu.

Predstavljanje je održano u Klubu knjižare »Nova«, koja se nalazi na Starčevićevom trgu. O Leksikonu su govorili dr. sc. *Slaven Bačić*, glavni urednik Leksikona i dr. sc. *Petar Vuković*, docent Filozofskoga fakulteta u Zagrebu, koji je suradnik Leksikona i njegov lektor.

Predstavljanje je vodio *Josip Cvenić*, tajnik Matice hrvatske, ogranka u Osijeku, koji je istaknuo da nije slučajno što se Leksikon predstavlja u Osijeku, jer je riječ o obnovljenoj suradnji Osječana i Subotičana koja traje desetak godina. U tom smislu, on je istaknuo suradnju s časopisom »Klasje naših ravni« u kojem su prikazani slavenski pisci, a u osječkoj će

Petar Vuković, Slaven Bačić i Josip Cvenić

»Književnoj reviji«, kako je najavio, biti prikazani i subotički pisci. Također, suradnja je uspostavljena i u nakladništvu te je ovih dana objavljena knjiga »Prid svitom« *Tomislava Žigmanova*, a sunakladnik je Matica hrvatska, ogranak Osijek.

U svome se izlaganju glavni urednik Leksikona Slaven Bačić

podsjetio početka, onoga što je skupinu intelektualaca potaknulo za pokretanjem projekta, ciljevima što se u Leksikonu žele prikazati, o nazivu i kako ga je dobio. Istaknuo je da Leksikon nije samo životopisni, nego prikazuje i zapisuje hrvatske udruge, organizacije, časopise, a govori se i o općim pojmovima i događajima, koji su

od izuzetnog značaja za podunavske Hrvate. Bačić je podsjetio nazočne da je nakladnik Leksikona Hrvatsko akademsko društvo iz Subotice i da je Leksikon dosad okupio preko 80 suradnika.

Govoreći o Leksikonu dr. sc. *Petar Vuković* je rekao da se njime Hrvati iz Podunavlja predstavljaju kako svojoj sredini, tako i matičnoj domovini Hrvatskoj i susjedima u Mađarskoj. Prema njegovim riječima, Hrvati u Vojvodini zajednica su koja može promišljati vlastitu prošlost i aktivno utjecati na svoju sudbinu. Vuković je istaknuo da su s Leksikonom rasle i kulturne institucije u Vojvodini, pa tako sada svjedočimo o osnivanju profesionalne institucije Zavoda za kulturu vojvodanskih Hrvata.

Na kraju predstavljanja *Josip Cvenić* je zaključio da je predstavljanjem Leksikona pojašnjena slika o vojvodanskim Hrvatima u prošlosti, kao i o njihovoj sadašnjoj organiziranosti.

M. K.

Anonimni natječaj za prozu osječkog Ogranka Matice hrvatske

Nagrada »Gumenom galebu« Željka Špoljara

Predstavljanjem knjige »Gumeni galeb« *Željka Špoljara*, novinara iz Zagreba, dobitnika prve nagrade na anonimnom natječaju za prozu osječkog Ogranka Matice hrvatske, priredena je još jedna ugodna večer u okviru V. dana Matice hrvatske u ugodnom prostoru kluba knjižare A. G. Matoš u Osijeku.

Osječki ogranak proslavlja tako svoj skromni jubilej, rekao nam je predsjednik *Ivica Vuletić* i na ovaj način predstavlja Osječanima svoj rad i djelatnost svojih odjela, ali i suradnju sa srodnim institucijama, pa je u subotu, 8. studenoga, predstavljen Leksikon podunavskih Hrvata-Bunjevaca i Šokaca, u ponedjeljak, 10. studenoga gostovalo je Hrvatsko kazalište iz Pečuha s predstavom »Emigranti« u režiji *Želimira Oreškovića*, a u srijedu 12. studenoga u suradnji sa udrugom Šokačka grana predstavljena je nova knjiga *Ruže Silađev* iz Sonte »Divani iz Sonte«. No još su dva odjela predstavila svoj rad, Odjel za hrvatski jezik predstavio je knjigu »Jezikoslovni pogledi Ilije Abjanića« dr. *Ante Selaka*, dok je dr. *Vanja Fuštar* imala predavanje na temu »Kako sačuvati srce«.

»Gumeni galeb«, nova je knjiga mladoga

književnika i novinara *Željka Špoljara*, koji je nesvakidašnjim stilom uspio zadiviti povjerenstvo i osvojiti prvu nagradu, i kako je rekla prof. *Mirta Biuković* na predstavljanju, nije dozvolio ispuštanje knjige iz ruku do posljednjega, 30. poglavlja. Dirljiva je to priča o odrastanju djece rastavljenih roditelja u prepo-

znatljivim situacijama svakodnevice, ispričana vrlo ujednačenim ritmom, pa svaka rečenica kao da pretpostavlja još jednu, koja bi, ispisana, do kraja objasnila situaciju, ali autor ju ne ispisuje. A ona sljedeća ponovno sadrži nedorečenost kojoj autor odolijeva, ali čitatelj ne. On ju, umjesto autora, izgovara, zamišlja, pretpostavlja a autor ga ničim ne obvezuje na točnost ili netočnost njegove zamisli. Tekst se odvija skokovito, ne u detaljnijem slijedu koji bi najvjerojatnije rezultirao dosadom. Takvom kontekstu pridonose i šturi opisi, isto tako izlomljeni i neočekivani.

Knjigu su predstavili *Mirta Biuković*, *Ivan Trojan* i sam autor, koji je skromno rekao da nije očekivao baš prvu nagradu na ovom natječaju osječkog Ogranka MH, no da ga je obradovala i bit će mu podstrek za novi roman. Inače, piše već odavno i prvu je knjigu proze »Teškoće pri gutanju« objavio 2001. godine u nakladi MD iz Zagreba, zbirku je priča »Moj brat Felix Krull« objavio 2003. u izdavačkoj kući Ex libris a ova treća mu je tiskana u Biblioteci Književna revija, osječkog Ogranka MH.

S. Žebić

Pokrajinska smotra recitatora na hrvatskom jeziku

Pokrajinska smotra recitatora na hrvatskom jeziku bit će održana u subotu 15. studenoga, u čitaonici Gradske knjižnice u Subotici, s početkom u 9 sati. Na sedmoj smotri recitatora sudjeluju učenici osnovnih i srednjih škola te članovi hrvatskih udruga iz Vojvodine.

Recitatore ocjenjuje tročlana prosudbena komisija: prof. Đurđica Stuhldreiter, Katarina Čović i Marija Šeremešić.

Recitatori su podijeljeni u tri kategorije: mladi (učenici nižih razreda osnovne škole), srednji (učenici viših razreda osnovne škole) i stariji recitatori (srednjoškolci i mladi do 27 godina starosti).

Sve sudionike smotre Hrvatska čitaonica nagrađuje knjigom na hrvatskom jeziku, a u svakoj kategoriji po deset pobjednika dobiva pohvalnicu i nagradni izlet u Osijek.

Na nagradni izlet pobjednici smotre putuju u subotu, 29. 11. 2008. godine.

»Kerempuh« gostovao u Beogradu i Užicu

Predstavom »Metastaze«, Satiričko kazalište »Kerempuh« iz Zagreba gostovalo je 9. i 10. studenoga u beogradskom Ateljeu 212 i u užičkom Narodnom pozorištu, gdje je otvorilo 13. jugoslavenski pozorišni festival. Kako bilježe domaći mediji, gostovanje Zagrepčana izazvalo je veliku pozornost ovdašnje publike, a predstava je u objema izvedbama nagrađena pljeskom.

Riječ je o predstavi rađenoj po istoimenom romanu Ive Balenovića, koja kroz lokalnu kvartovsku priču beskompromisno dijagnosticira metastaze u hrvatskom društvenom tkivu uzrokovane ratom i korupcijom.

Režiju, scenografiju i dramaturgiju romana potpisuje Boris Svrtan, a glavne uloge tumače Mario Mirković, Vilim Matula, Hrvoje Kečkeš, Tarik Filipović i Borko Perić.

»Metastaze« su jedna od najnagrađivanijih predstava prošle kazališne sezone. Na Marulićevim danima proglašene su najboljom predstavom u cjelini, Boris Svrtan dobio je »Marula« za dramaturšku obradu ili prilagodbu teksta, a Vilimu Matuli dodijeljena je nagrada za ulogu Krpe te nagrada čitatelja »Slobodne Dalmacije« za glumačko ostvarenje.

Za dramaturgiju »Metastaza« Borisu Svrtanu dodijeljena je Nazorova nagrada za 2007.

Hladno pivo u Beogradu

Zagrebačka punk-rock skupina Hladno pivo održat će 22. studenoga koncert u beogradskoj Hali sportova. Cijena ulaznica u pretprodaji je 800 dinara, dok će na dan koncerta biti 1000 dinara.

Hladno Pivo je svoj prvi veliki solo koncert u Beogradu trebalo održati 29. veljače u Hali sportova, ali se od tog datuma odustalo zbog nemira u srbijanskoj prijestolnici nakon samoproglašenja neovisnosti Kosova. Kako je priopćila promotorska kuća Long Play, vlasnici karata za njihov otkazani koncert mogu ih dobiti za 100 dinara manje.

Predstavljanje 8. sveska Leksikona u Somboru i Subotici

U organizaciji Hrvatskog kulturno-umjetničkog društva »Vladimir Nazor« iz Sombora i Hrvatskog akademskog društva iz Subotice, u subotu 15. studenoga u Somboru će biti predstavljen 8. svezak »Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca«. Predstavljanje će biti održano u prostorijama Hrvatskog doma, s početkom u 19 sati i 30 minuta. Svezak će predstaviti dr. sc. Ivan Gutman, mr. sc. Matija Đanić, te dr. sc. Slaven Bačić.

Hrvatsko akademsko društvo također organizira predstavljanje 8. sveska »Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca« i u Subotici. Predstavljanje će biti upriličeno u idući petak 21. studenoga, u Velikoj vijećnici Gradske kuće. Svezak će predstaviti dr. sc. Ivan Gutman i mr. sc. Matija Đanić, a početak je u 19 sati i 30 minuta.

Kulturna suradnja Vojvodine i Zagreba

Predsjednik Izvršnog vijeća Vojvodine Bojan Pajtić i pokrajinski tajnik za kulturu Milorad Đurić primili su prošloga petka, 7. studenoga, Duška Ljuština, člana Gradskog poglavarstva Grada Zagreba za područje obrazovanja, kulture i športa.

U razgovoru je bilo riječi o planovima za uspostavljanje bliže suradnje Zagreba i pokrajine Vojvodine u području kulture, jer Zagreb, kao glavni grad Republike Hrvatske, istovremeno ima i status županije a pokrajina već ima uspješnu suradnju s Istarskom županijom. Međusobna suradnja ima izraziti potencijal i mnogobrojne mogućnosti za organizaciju zajedničkih projekata i raznovrsnu kulturnu razmjenu a programe postojećih manifestacija, poput festivala EXIT ili Sterijnog pozorja već posjećuju brojni gosti, a posebno mladi, iz susjedne republike i njezinog glavnog grada.

»Novi Sad i Vojvodina su poznati po svojoj otvorenosti i spremnosti na interkulturalni dijalog, kao i po želji da razvijaju i ugoste sve vrste kulturnih projekata i programa, jer su oni istovremeno, najefikasniji i najkvalitetniji način za bolje međusobno upoznavanje a često i temelj za sve druge oblike suradnje. Zbog svega toga ćemo i dalje podržavati ideje i projekte koji doprinose širenju i učvršćivanju kulturnih veza i međusobne suradnje grada Zagreba i pokrajine Vojvodine«, rekao je Pajtić.

Izložba slika Mladena Horvata u Subotici

Tijekom studenoga u galerijskom prostoru »Bash kuće« može se pogledati izložba slika Mladena Horvata, akademskog slikara iz Subotice. Mladen Horvat diplomirao je slikarstvo 1991. godine, na Akademiji umjetnosti u Novom Sadu. Do sada je svoja umjetnička djela izlagao u Subotici, Novom Sadu, Herceg Novom, Skoplju, kao i u Americi, u Los Angelesu. Osim slikarstva, bavi se i glazbom, te je 2000. godine izdao i svoj solo album »Do kraja života«.

Predstavljanje publikacija Državnog arhiva Osijeka

U četvrtak, 20. listopada, u Gradskom muzeju u Subotici bit će predstavljene dvije publikacije Državnog arhiva Osijek – »Knjiga o vinu - rukopis iz 1779.« i »Zavičajnici grada Osijeka 1901-1946«. Početak je u 18 sati.

O knjizi će govoriti direktor osječkog Arhiva dr. sc. Stjepan Sršan.

U susret prvom samostalnom koncertu VIS-a »Proroci«

Putem ljubavi i zajedništva

Mladi entuzijasti i zaljubljenici u duhovnu glazbu nastupaju 23. studenoga, u Velikoj vijećnici subotičke Gradske kuće

Skupina mladih zaljubljenika u duhovnu glazbu VIS »Proroci« priređuje koncert zahvale koji nosi naziv »Sa svjetlom u duši«, a koji će se održati u nedjelju, 23. studenog, u Velikoj vijećnici Gradske kuće. Početak koncerta je u 19,30 sati, a ulaz je slobodan.

Ova skupina aktivno djeluje na području Subotičke biskupije od 2006. godine, te okuplja mlade entuzijaste iz nekoliko župa. Sadašnji sastav VIS-a »Proroci« nastao je po uzoru na nekadašnji istoimeni sastav, koji je djelovao pri župi »Isusovo uskrsnuće« i nastupom na Uskrsfestu 1987. godine osvojio treću nagradu.

Članovi VIS-a »Proroci« su, uz svoje svakidašnje obveze (škola, studij, posao), aktivni i pri svojim župama, gdje sudjeluju u životu i aktivnostima vezanim za liturgiju i pastoral mladih. I pokraj svojih obveza mladi na ovaj način žele slaviti Gospodina i koristiti dobivene talente. Rado se odazivaju na poziv da pjevaju pod sv. misama, na raznim tribinama, duhovnim obnovama, i svečanostima, kako u Subotici tako i diljem Vojvodine, te su do sada imali brojne nastupe i gostovanja po Vojvodini, Srbiji i u Hrvatskoj. Mladi koji čine ovaj sastav su: Darko Temunović, Boris Dević, Petar Gaković, Marija Vidaković, Martina Dulić, Karolina Stantić, Novica Miljački, David Anišić, Vlado Kovač, Vladimir Lišić, Jelena Bašić Palković, Nikola Bašić i Noemi Tot.

Publici su se prvi put predstavili u Subotici nastupom na »HosanaFestu« 2006. godine i od tada redovito sudjeluju na ovom festivalu hrvatske duhovne glazbe.

Od značajnijih nastupa izdvajaju nastupe u Vukovaru na »Bonofestu« 2007. i 2008. godine, također izdvajaju veliki uspjeh koji su postigli na »HosanaFestu«, gdje su, uz nagradu publike, osvojili i nagradu izvođača, točnije pobjedu na prošlogodišnjem »HosanaFestu«. Ove godine su imali zapažen nastup i na »Uskrs festu« u Zagrebu, gdje su osvojili treću nagradu. Organizacijska voditeljica ove skupine je Josipa Dević koja također piše i tekstove za njihove pjesme, dok glazbu i aranžman radi Viktor Kesler. Uz pomoć svoje voditeljice Josipe mladi su ovoga puta sami organizirali koncert, koji ih uskoro očekuje. »Želimo pokazati što je ono što mi radimo i

na koji način mladi danas mogu slaviti Boga. Ovo je naš prvi samostalni koncert i nadam se kako ćemo uspjeti u našoj želji. Svi mi pjevamo s puno ljubavi i volimo to, te na taj način ispunjavamo i sami sebe. Mislim kako je danas rijetko da se mladi okupljaju na ovaj način, a mi na ovaj način želimo pokazati mladima da mogu ići i nekim drugim putem. Putem ljubavi i zajedništva. Ovaj koncert mi želimo darovati našoj publici i ljudima koji nas prate. Zato u ime cijele skupine pozivam sve ljude da dođu na koncert i daju nam podršku, koja nam je uvijek dobro došla«, rekla je Karolina Stantić, članica skupine »Proroci«.

Ž. V.

Temeljem članka 48. Zakona o radu (Službeni glasnik RS 24/2005) i članova 21. i 24. Statuta Gradskog muzeja Subotica i Odluke Upravnog odbora Gradskog muzeja Subotica (sjednica br. 4/2008 od 7.11.2008. godine) Upravni odbor Gradskog muzeja Subotica raspisuje

NATJEČAJ ZA IZBOR I IMENOVANJE DIREKTORA GRADSKOG MUZEJA SUBOTICA

Uvjeti:

Pored općih uvjeta propisanih zakonom kandidat mora ispunjavati sljedeće posebne uvjete:

- da ima VII stepen obrazovanja na filozofskom, filološkom, prirodno-matematičkom fakultetu ili akademiji likovnih umjetnosti, akademiji primijenjenih umjetnosti
 - da ima najmanje 5 godina radnog iskustva i položen stručni ispit
 - da ima državljanstvo Republike Srbije
 - da nije pod istragom i nije osuđivan pravosnažnom presudom za kaznena djela koja ga čine nedostojnim za obnašanje dužnosti direktora
- Uz prijavu kandidat treba podnijeti dokaze o ispunjavanju uvjeta natječaja, planirani program rada za mandatni period, svoju radno-profesionalnu biografiju (uključujući ovjerenu fotokopiju dokaza o potrebnoj stručnoj spremi, ovjereni dokaz o položenom stručnom ispitu, dokaz-potvrdu o potrebnom radnom stažu), uvjerenje o državljanstvu Republike Srbije, uvjerenje da nije osuđivan i da se protiv njega ne vodi krivični postupak-ne starije od 6 mjeseci,

Rok za podnošenje prijava je 8 dana od dana objavljivanja Natječaja.

Prijave slati na adresu: Gradski muzej Subotica
Trg sinagoge 3, 24000 Subotica, s naznakom »za natječaj«
Nepotpune i neblagovremene prijave neće se razmatrati.
U Subotici, 7. studenoga 2008.
Gábor Lalia, predsjednik Upravnog odbora

Olja Savičević Ivančević, književnica

Jezik kojim pišem mora biti izraz mog vremena

Moji likovi uglavnom govore nekim generacijskim splitskim žargonom, koji je sasvim razumljiv puno šire od Splita, ali baka, primjerice, priča jednim gotovo izgubljenim narječjem koje je meni puno drago

Piše: Davor Bašić Palković

U skupini hrvatskih pisaca mlade generacije, koja se prošloga tjedna predstavila publici u Kikindi, Zrenjaninu i Beogradu bila je splitska autorica *Olja Savičević Ivančević* (1974.).

Ova profesorica hrvatskog jezika i književnosti, trenutačno apsolvantica na Poslijediplomskom studiju iz književnosti u Zadru, svoju je prvu stihobirku »Bit će strašno kada ja porastem« objavila kao četrnaestogodišnjakinja, a pjesničko istraživanje nastavila knjigama »Vječna djeca« (1993.), »Žensko pismo« (1999.), »Kućna pravila« (2007.). Pisala je književnu i kazališnu kritiku, eseje, novinske članke i kolumne, pa i tekstove za glazbu; uređivala studentske časopise i zbornike: »Oblaci« (zbornik Studentskog književnog kluba u Zadru, 1997.); »Na trećem trgu« (antologija nove kratke priče Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Srbije i Crne Gore, 2006.).

Njezine su knjige prevedene na njemački, češki, slovački, slovenski, makedonski, francuski, poljski i engleski jezik. Lani je dobila nagradu Večernjeg lista »Ranko Marinković« za najbolju kratku priču, a zbirku priča »Nasmijati psa« zaslužila je pobjedom na natječaju »Vijenca« i nakladničke kuće AGM kao najbolja mlada prozna autorica.

Kakvi su dojmovi nakon, kako su je organizatori nazvali, banatsko-beogradske turneje? Kako je publika reagirala na Vaša čitanja?

Svi smo se složili da je bilo jako dobro. U trodnevnoj turneji *Marko Pogačar*, *Ivica Prtenjača*, *Slađan Lipovec* i njegova djevojka, inače prevoditeljica, *Helena Molnar* i ja, obišli smo Kikindu, Zrenjanin i Beograd, upoznali neke zanimljive i drage ljude koji su nas vodili u provod, a mi se nismo baš bunili. Publiku smo podmićivali primjercima časopisa »Quorum«... ne bi li nam postavili koje pitanje...

Na čemu trenutačno radite?

Pišem roman koji se tiče generacije rođene sedamdesetih i osamdesetih, odrasle u ratu, nadam se hrabar i otvoren roman o nasilju i pokušajima ljubavi. Željela bih, između ostalog, bez ikakvih inhibicija progovoriti o posljedicama ženskog, a zatim i dječakog odrastanja u patrijarhalnom okruženju u kakvom svi mi, bilo u Subotici bilo u Splitu, još uvijek živimo. Nakon Hrvatske roman će biti objavljen i u Njemačkoj, a nadam se da ću ga do ljeta završiti. Zasad »guštam« u pisanju, čini mi kao da je sve što sam dosad radila bilo tek priprema za ovu knjigu.

Šalim se, predstavljanje nije bilo jednostrano, nego dijalog s publikom koju je zanimalo puno toga o današnjoj hrvatskoj književnoj i časopisnoj sceni. Nadam se da smo našu veselu misiju pošteno odradili.

Suradnicom ste više književnih časopisa koji mahom nastoje promovirati književnu produkciju pisaca mlade generacije u regiji. Imaju li ovi pisci svoju publiku?

Kao i velik broj tih pisaca mlade generacije, surađujem povremeno u većini časopisa iz regije, bilo da su elektronički ili »papirnati«. Časopisi su i za vrijeme rata bili mjesto sastanka, mjesto mira, kao i pojedini festivali. S knjigama ide sporije, ako nisu u pitanju ranije afirmirani autori, ali u posljednje vrijeme i mladi pisci sve češće

prelaze te granice u regiji izdanjima svojih knjiga. U Beogradu su otvoreni i ogranci nekih hrvatskih nakladnika. Ne sumnjam da izdavači kojima je profit važan znaju što rade, a prema tome izgleda da i pisci mlade generacije imaju svoje potencijalne poklonike.

U travnju će u izdanju Samizdata B92 izaći i moja zbirka priča »Nasmijati psa«, tako da ću imati informaciju iz prve ruke.

U svojem pisanju koristite se dalmatinskim dijalektom, kombinirajući ga s književnim standardom. Što time nastojite postići?

Prirodnu dinamiku jezika, autentičnost. To je uostalom jezik kojeg govorim, na kojem mislim i sanjam, pa mi je i prirodnije pisati na takav način. Osim toga smatram da taj jezik kojim pišem mora biti

izraz mog vremena i jako se trudim oko toga, tako da moji likovi uglavnom govore nekim generacijskim splitskim žargonom, koji je sasvim razumljiv puno šire od Splita, ali baka, primjerice, priča jednim gotovo izgubljenim narječjem koje je meni puno drago.

Vaše pisanje karakterizira tzv. ekonomičnost izričaja. Koliko je, prema Vašem mišljenju, današnji čitatelj u stanju čitati duge tekstove i je li Vaše pisanje u izvjesnoj mjeri rezultat izlaženja njemu u susret?

Čitatelji još uvijek najviše vole čitati romane, dakle bojazni za duge tekstove nema. Ekonomičnost mojih priča nije ogoljenost jezika – postupak koji također može biti vrlo zanimljiv – nego se radi o sažimanju opisa na kojeg tradicionalniji narator potroši karticu teksta, a ja nastojim naći samo jednu jedinu pravu riječ u kojoj će biti sažete mnoge osobine nekog lika ili atmosfera nekog mjesta. To je zapravo iskustvo pjesničkog zanata koje sam iskoristila na polju drugog žanra.

Koliko Vam je nagrada Večernjeg lista za najbolju kratku priču značila u karijeri?

Pomogla mi je utoliko što sam novcem kojeg sam dobila za nagradu kupila vrijeme za pisanje. Mogla sam se mirnije posvetiti »Kućnim pravilima«, svojoj posljednjoj knjizi pjesama, ne rasipati se pišući nešto drugo, profitabilnije.

Negdje sam pročitao da živite samo od pisanja. Koliko je to težak »kruh«?

Ima i puno težih. Od pisanja se može živjeti, ali ne i od pisanja knjiga, pogotovo ja koja zasad imam jednu proznu knjigu priča, dok su ostale poezija. Pišem kolumnu o knjigama u »Slobodnoj Dalmaciji«, surađujem u nekim časopisima, novinama, a sve se svodi na onu »koliko muzike toliko para«.

Nenad Stipanić, »Odlično je baviti se kriminalom (priče nezaštićenog svjedoka)«, Algoritam, Zagreb, 2008.

Podzemna nadgradnja

Mnoga opća mjesta, norme i pravila na stranicama ove knjige stavljena su na kušnju dok promatramo kako se rasplinjuju u svijetu na rubu zakona

Piše: Đurđica Stuhlreiter

U srpnju se u izlozima knjižara pojavila nova knjiga mladog pripovjedača *Nenada Stipanića* »Odlično je baviti se kriminalom«. Osim intrigantnog naslova ima i napomenu kako je riječ o pričama nezaštićena svjedoka te daje naslutiti da će se baviti aktualnim pojavama i situacijama što pune stranice novinskih stupaca. Skupini onih koji o tome progovaraju priključio se i određen broj pisaca u suvremenoj hrvatskoj književnosti, a Nenad Stipanić svojom knjigom daje doprinos ovom nastojanju.

Kada pročitamo biografiju mladog autora, opet ćemo uočiti sličnosti s nekim mjestima koja se često mogu susresti kod spomenute skupine pisaca. Njihovi životi čine se zanimljivi sami po sebi i kao da svjesno odvođe autore prema onome o čemu će pisati. I životopis Nenada Stipanića jedan je od takvih te obećava uspostavu sličnosti sa zastupljenom tematikom.

Nenad Stipanić (Senj, 1973.) radio je kao fizički radnik, izbacivač po diskotekama i kasinima, zaštitar i tjelohranitelj, a kraće vrijeme je bio i vlasnik antikvarijata. Objavio je knjigu priča »Sprinteri u labirintu« (Naklada MD, 2005.). Priče iz te zbirke, kao i one objavljivane po periodici, uvrštavane su u razne preglede, antologije i zbornike.

PROVOKATIVNO ŠTIVO: Pogovor knjizi također se čini zanimljivim, obećavajući provokativno i zanimljivo štivo. »Zbirka priča 'Odlično je baviti se kriminalom (priče nezaštićenog svjedoka)' Nenada Stipanića, čim je počnete čitati, otet će vas iz omiljene fotelje i ubaciti u zagušljivi gepek, provozati krivinama hrvatskih 90-ih godina prošlog stoljeća i izručiti sretne – jer ste preživjeli i jer ste se pri tom još i smijali – i promijenjene u svakidašnjicu u kojoj ćete, odjednom prodorniji, vidjeti repove i čuti eksplozije 90-ih.«

Čitajući knjigu često će nam se činiti da je moguće uspostaviti vezu između života glavnog junaka i njegovih likova te da je u stvarnosti koja ga okružuje autor pronašao uporište za njihove doživljaje. Njegove pripovijetke djeluju kao isječci iz naše suvremenosti, a dokumentaristički pristup odiše naturalizmom. Mnoga

prepunih novopečenih bogataša i lijepih djevojaka, na mjestima nad kojima bdiju tjelesni čuvari ili utje-rivači dugova, stvara se nova slika stvarnosti koja bi se mogla nazvati »Cro-teskni realizam i podzemna nadgradnja«.

PRIMJER SENJA: Prizore koji upućuju na spregu mnogo toga, ali i rađanje nove elite i novog sustava

Nenad Stipanić

ma ravnopravno grabi naprijed, ni malo ne zaostajući za velikim gradom, doimlju se izrazito snažnim i predstavljaju mladog pripovjedača kao zanimljivu pojavu u suvremenoj hrvatskoj književnosti. Zanimljivo je i da je njegova prva zbirka pripovijedaka prošla gotovo nezamijećeno, ali će nas zato ova vjerojatno motivirati da pročitamo i ono što smo možda propustili.

Misao kako se »u prozi Nenada Stipanića u Hrvatskoj susreću Charles Darwin, Quentin Tarantino i Vjenceslav Novak« gotovo da dobiva svoju potvrdu sa svakom pročitanim stranicom. Od početne scene borbe u ringu, preko ratne stvarnosti i njezinih posljedica te nastojanja da se u mirnodopskom životu pronađe komadić sreće u kockarnicama ili detektivskim i sličnim poslovima, Stipanićeve nam priče serviraju i iznimno teške i mučne scene u dojmljivim pripovijetkama »Preko Kapele, gore zelene«, »Izgubljen među usijanim stijenama« ili »Kod tri mornara«.

Ukratko, ova knjiga je izvrsna prilika za poznanstvo s autorom o kojem će se zacijelo još dosta čuti. No kako je rečeno, ako se ostavi pisanja – njemu uvijek ostaje i druga mogućnost.

»Naravno, za razliku od većine drugih pisaca, njemu uvijek ostaje i opcija da se vrati nekom od svojih poslova iz devedesetih, koji možda ne izgledaju dobro, ali donose znatnu količinu novca i strahopoštovanja okoline. Uostalom, on je u savršenoj poziciji da svojim primjerom pokaže čime se u Hrvatskoj bolje baviti, kriminalom ili pisanjem.«

opća mjesta, norme i pravila na stranicama ove knjige stavljena su na kušnju dok promatramo kako se rasplinjuju u svijetu na rubu zakona. U kockarnicama, kaficima

vrijednosti, autor proučava na primjeru Senja, malog grada u kojemu sve anomalije društva dolaze još jače do izražaja. Neke pripovijetke o gradiću koji u mnogim stvari-

Čaj od metvice, molim!

Piše: Miranda Glavaš-Kul

U godišnjem dobu koje je pred nama dobro nam je poznat napitak od biljke latinskoga naziva *Mentha*. Upravo zbog tog latinskoga naziva često možemo čuti, pa onda krivo pomisliti, da je uobičajeni naziv u hrvatskome jeziku *menta*. U standardnome hrvatskome jeziku pravilna je riječ *metvica*.

Metvica je aromatična biljka zelene boje od čijih se listova priprema čaj opuštajućih i umirujućih svojstava. Osim čaja, proizvodi se i sve popularnije eterično ulje metvice koje pomaže u liječenju mnogih tegoba: prehlade, kašlja, reume...

Danas se u svakodnevnome govoru često spominje mentol koji je važan sastojak mnogih proizvoda, prije svega paste za zube, bombo-

na i žvakaćih guma. Ova je tvar karakterističnog okusa i mirisa, a nazvana je mentolom zbog značajne količine eteričnog ulja metvice u sebi. Pod utjecajem riječi mentol širi se riječ *menta* za metvicu.

Bomboni i žvakaće s okusom pepermint također su krivci za izguravanje riječi metvica. Pepermint je engleska riječ za paprenu metvicu (*Mentha piperata*). Skraćeni je naziv *mint*, a okus *minta* okus je alkoholne tvari mentola koja se dobiva od paprene metvice. Kada naručimo čaj od mint, naručili smo zapravo običan čaj od metvice.

U srpskome je jeziku uobičajen naziv *nana* kojemu, kao ni *menti*, nema mjesta u standardnome hrvatskome jeziku. Kada sljedeći put budete žljeli popiti čaj, umjesto uobičajene *nane* ili *mente*, naručite čaj od metvice!

Povijest hrvatske književnosti (3. dio)

Marko Marulić

Piše: Miranda Glavaš-Kul

Marko Marulić (1450.-1524.)

Najvažniji pisac hrvatskoga humanizma, latinski pisac europske slave, autor uz čije se ime vezuje laskav naziv oca hrvatske književnosti, *Marko Marulić*, rođen je u Splitu 1450. godine od oca *Nikole* i majke *Dobrice*, a umro je 1524. u svome rodnome gradu. Potječe iz stare splitske, plemićke obitelji koja se hrvatski nazivala *Pečenić*, no u XV. je stoljeću bio običaj da se prezimena latiniziraju. Po tom humanističkom običaju i plemićka obitelj *Pečenić* latinizirala je svoje prezime u *Marulus* ili

De Marulis. Mladi je Marulić u Splitu pohađao humanističku školu talijanskoga učitelja *Tidea Acciarnija*, a potom je školovanje nastavio u Italiji, vjerojatno u Padovi.

Od mladih je dana bio ozbiljan, pobožan i radišan pa je vrijeme provodio uz knjigu. Kao i svi plemići, obavljao je javne dužnosti, izlazio na trgove i sastajao se s ljudima, skrbio je za svoju imovinu i životne udobnosti. Kao pravni stručnjak sudjelovao je u radu gradskih tijela, obnašajući dužnosti suca, ispitivatelja notarskih spisa i izvršitelja oporuka. Pisao je kao što je i živio: u stilu vremena kojemu je svjedočio. Stvarao je na latinskom, hrvatskom i talijanskom jeziku. Pisao je u pjesmi i prozi. Djela mu se temelje na Bibliji i antičkoj tradiciji. Pisao je upute za praktičan kršćanski život, kulturnopovijesne i moralnoteološke rasprave, propovijedi, priče, dijaloge, poeme, epove i pjesme.

Djelo koje je Maruliću zasigurno donijelo svjetsku slavu jest »De institutione bene vivendi per exempla sanctorum« (Pouke za dobar život po primjerima svetaca). Ovaj spis pisan je latinskim jezikom, a sastavljen je u šest knjiga. Cilj mu je pro-

micanja pobožnoga života. Oslanja se na životne primjere kršćanskih mučenika i na ideje mislilaca. Najvažnije Marulićevo moralnoteološko djelo »Evangelistarium« (Evangelistar) rasprava je u sedam knjiga o praktičnoj kršćanskoj etici, zasnovana na obradbi triju bogoslovnih kreposti: vjere, nade i ljubavi. »Quinquaginta parabola« (Pedeset priča), kraći je i popularniji spis u kojem se na ležerniji način, prema uzoru na novozavjetne parabole, promiču kršćanske vrijednosti. Među ostalim latinskim djelima ističe se junački spjev u 14 knjiga »Davidias« (Davidijada) koji je jedan od najvažnijih biblijskih epova europskoga humanizma. Pisan je po uzoru na Vergilija, a inspiriran je starozavjetnom pričom o kralju Davidu.

Hrvatski dio Marulićeva opusa manji je od latinskoga i čine ga ep »Judita«, napisan 1501., a objavljen 1521., dvadesetak pjesama moralističke i nabožne tematike i tri crkvena prikazanja. Marulićevi su hrvatski stihovi većinom nastali prije 1500. Uglavnom su, uz nekoliko domoljubnih i šaljivih pjesama, religiozne i poučne

naravi. Izdvajaju se »Suzana« – religiozna poema koja obrađuje biblijsku priču o Joakimovoj ženi Suzani, »Molitva suprotiva Turkom« i »Tuženje grada Hjerolim« – domoljubne pjesme u kojima Marulić zaziva Božju pomoć zbog velike turske opasnosti koja prijete njegovoj domovini.

Za nacionalnu je književnost Marulić izrazito važan kao tvorac prvoga epa na hrvatskome jeziku. Epski spjev *Judita*, u originalu naslovljen kao »Istorija svete udovice Judit u versih hrvatskih složena«, nastao je kao poticaj hrvatskome narodu na borbu protiv Turaka. Građu za ovaj znameniti spjev Marulić je uzeo iz Biblije. Priča je to o starozavjetnoj udovici Juditi koja je svojom hrabrošću i vjerom spasila svoj rodni grad Betuliju od jačega neprijatelja odrubivši glavu vojskovođi Holofernu. Spjev *Judita* svjedoči o pjesnikovoj ljubavi prema rodnom gradu i o zabrinutosti za sudbinu vlastite domovine.

Rodni mu se grad odužio spomenikom glasovitog hrvatskoga kipara Ivana Meštrovića. Marulić je zadužio hrvatsku književnost jer je ispevao prvi ep na hrvatskom jeziku davne 1501. godine i njime na velika vrata uveo renesansu u hrvatsku književnost. U kasnijim stoljećima dobio je stoga naziv »otac hrvatske književnosti« i »hrvatski Dante«.

In memoriam: dr. Tadej Vojnović OFM (1939.-2008.)

Doviđenja kod Nebeskog Oca, patre Tadej!

Nakon teške operacije srca u Izoli u Sloveniji, 8. studenoga, u 69. godini života umro je p. *Tadej Vojnović*, franjevac Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda, koji je posljednjih 26 godina živio i djelovao u novosadskom franjevačkom samostanu.

Bio je izvrstan bibličar, egzeget, profesor Uvoda u Stari zavjet, Egzegeze Starog zavjeta, Biblijske arheologije, Hebrejskog jezika, Uvoda u Novi zavjet, Egzegeze Novog zavjeta i Biblijskog grčkog na Katehetsko-teološkom institutu Subotičke biskupije, idejni pokretač, glavni urednik i direktor Radio Marija Srbije, član Komisije Iustitia et pax, Vijeća za nauk vjere, Vijeća za medije i Vijeća za obitelj Međunarodne biskupske konferencije sv. Ćirila i Metoda, neumorni i uvijek nasmijani predavač, propovijednik, pastoralac, do posljednjeg daha vjeran Nebeskom Ocu čija ga je providnost poslala u našu sredinu i u njoj ovoliko dugo očuvala.

Fra Tadej (Stjepan) Vojnović rođen je 9. svibnja 1939. u Čakovcu. U Red manje braće stupio je 5. kolovoza 1956. godine. Prve zavjete položio je 6. kolovoza 1957., a svećane 17. rujna 1962. Za svećenika je zaređen 29. lipnja 1965. Na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu 1968. postigao je licencijat radnjom »Antun Franki i njegovo doba«, a 1977. godine obranio doktorsku radnju na temu »Prevođenje cjelovite Biblije u Hrvata od prve tiskane Biblije 1831. godine«.

O. Tadej objavio je mnogobrojna djela od kojih je najpoznatija glasovita Velika biblijska konkordancija u dva sveska (1991.). Objavio je i Bibliju Bernardina Frankopana i Bibliju hrvatskih protestanata, Razgovore o Lukinu evanđelju (dva izdanja), Sinopsu evanđelja, Serafsko cvijeće (priručnik i molitvenik za članove Franjevačkoga svjetovnog reda) i Kr-

šćanin na putu (molitvenik). Autor je i suautor je u mnogim drugim publikacijama, znanstvenim radovima i člancima. Suautor je s *Jankom i Mihalom Ramačem* djela Sveto pismo Novoga zavjeta (prvi prijevod na rusinski). Bio je višegodišnji suradnik u katoličkom listu »Zvonik«, gdje je pisao tekstove za rubriku »Upoznajmo Bibliju« u nastavcima. Uređivao je i mjesečnik »Biblija Danas«. Od 1989. godine vodio je poznate Biblijske večeri u samostanskoj crkvi franjevaca u Novom Sadu, svakog utorka u 19,30. Obrađivao je kroz čitavu školsku godinu pojedine biblijske teme, u okviru gotovo 500 školskih sati (posljednje školske godine držao je predavanja o đavlu). Uz ogromne pastorlane zadatke ne samo u Novom Sadu, mjesnoj Crkvi, već i u regionu, ali i na

drugim kontinentima, od 2004. bio je direktor Radio Marije Srbije i borio se sve do posljednjeg dana svog života za sve potrebne dozvole i nove frekvencije jedinog katoličkog radija u Srbiji koji njegovim neumornim zalaganjem danas ima svoje dvije redakcije u sopstvenim prostorijama i odašiljače u cijeloj Srbiji. Neumorno je 38 puta organizirao hodočašća u Svetu zemlju, a posljednje hodočašće održano je ove godine u rujnu, kada su s njim hodočastili beogradski nadbiskup mons. Stanislav Hočevar i svećenici Beogradske nadbiskupije. Bio je neumorni voditelj duhovnih vježbi za sve staleže u Crkvi. Radio Marija Srbije svoj je program 9. studenoga u potpunosti posvetio uspomeni na svog utemeljitelja, direktora, duhovnog vođu i najomiljenijeg tumača Božje riječi u Vojvodini. Tečno je govorio, osim maternjeg i njemački, francuski, engleski, talijanski, mađarski, hebrejski i starogrčki jezik.

Nema riječi, niti djela koje bi ispunile prazninu koju je među nama koji smo ga otvoreni usta, gotovo uvijek sa zaprepaštenjem i sa suzama slušali. Na misi zadušnici dan nakon njegovog odlaska čuo se glasan muk nevjerice, a na večernjoj molitvi istog dana zajednica Franjevaca trećoredaca u Novom Sadu samo se podsjetila njegovih više stotina puta ponovljenih riječi: »Smrt nema posljednju riječ! Isus nam je to pokazao! Zato, dok ostaje tuga zbog osobnog gubitka, svoje pokojnike pozdravljamo sa: doviđenja kod Nebeskog Oca!« Posljednju misu sa svojom zajednicom u Novom Sadu p. Tadej slavio je na blagdan svojeg nebeskog zaštitnika apostola Sv. Jude Tadeja, 28. listopada.

Prema najavama zemni ostaci p. Tadeja bit će sahranjeni danas, 14. studenoga na zagrebačkom Mirogoju.

Marko Tucakov

Zbor mladih iz Donjeg Miholjca u Šidu

Prošlu nedjelju u župnoj crkvi Presvetog srca Isusova u Šidu bilo je osobito svečano. Povod je bio gostovanje zbora mladih »Agape« iz župe sv. Mihaela Arkandela iz Donjeg Miholjca. Sve je organizirano na inicijativu šidskog župnika preč. *Nikice Bošnjakovića*, koji je upravo u toj župi u Donjem Miholjcu bio kapelan, dok nije dobio svoju prvu župu Šid. Osim vjernika iz Šida, svečanosti su bili nazočni i vjernici iz svih filijala, odnosno mjesta u kojima preč. Bošnjaković obnaša duž-

nost svećenika, te su misnom slavlju nazočni bili vjernici iz – Jamene, Vašice, Morovića, Batrovaca, Gibarca, Kukujevaca i Berkasova. Preč. Bošnjaković nedjeljom drži mise u tim mjestima, ali zbog najavljenog gostovanja iz Hrvatske u nedjelju je samo u Šidu bilo misno slavlje. Gosti su svirali i pjevali tijekom cijele mise, čime su uveličali ovu svetu misu. Nakon liturgije upriličen je mini koncert u izvedbi zbora mladih »Agape«. Otpjevali su desetak pjesama sa svojega novoga CD-a, a na koncu

su nagrađeni velikim pljeskom oduševljenih vjernika. Ovo je uistinu bilo prekrasno, osobito ako se ima u vidu da je ovo drugi ovakav posjet do sada u župnoj crkvi u Šidu u posljednjih 18 godina. Naime, prije nekoliko godina Šidanima su u posjetu bili vjernici iz Tovarnika sa svojim zborom. Ali, ovaj su put goste dočekali, uz Šidane, i vjernici iz okolnih mjesta.

Igor Kušeta

Piše:

mons. dr. Andrija Kopilović

Vjerujemo, svjedočimo, navješćujemo

Smrt nije kraj

Zgodno je netko rekao: čovjek je nepoznanica! Kako god je »kruna stvorenja«, trajno ostaje tajna sebi i drugima. Oduvijek se postavlja pitanje: odakle sam i kamo idem? Pokušava na to pitanje odgovoriti filozofija, biologija i teologija. Međutim, konačni odgovor odakle sam i kamo idem dala je Objava. Dugi niz tisućljeća Objava je bila skrivena. Čovjek Staroga Saveza samo je naslućivao i iščekivao. Koliko god su Božji ljudi pokušali, snagom svoga poslanja, odgovoriti na to pitanje, ljudi su ipak ostali u tjeskobi, ne toliko pri dolasku koliko pri odlasku s ovoga svijeta. Kamo idem? Što će biti sa mnom? Što me čeka iza ovog prolaznog života?

ZAR JE OVDJE KRAJ?: Šećući po alejama naših groblja, napose sada o blagdanu Svih Svetih, i sami se pitamo što je s ovima koji su prije nas ovdje smješteni? Ali kako god nam uspomena biva draga, ne možemo ne vidjeti i svoje mjesto u toj aleji. I upravo to mjesto počivališta postaje najvažnije mjesto životnog pitanja: zar je ovdje kraj? Na tako postavljen upitnik buni se naša narav: ne, ne može biti kraj. Jedini tko je dao adekvatni odgovor na to pitanje je Isus Krist. Da bi na ljudsko egzistencijalno pitanje odgovorio Bog, nije se ni on zadovoljio samo riječju, nego je Riječ tijelom postala i nastanila se među nama. Ta Riječ nije davala »teoretske odgovore«, nego je pozvao da ga ljudi slijede. Poziv na nasljedovanje bio je poziv da ga slijedimo u nauci, u načinu života, u smrti ali i u Uskrsnuću. Isus je jedini dao egzaktni odgovor da smrt nije kraj nego početak. Apostol Naroda je davno ustvrdio temeljnu kršćansku istinu: Isus Krist je Spasitelj i čovjeka je oslobodio od zakona grijeha i zakona smrti. Uskliknuo je gdje je smrti pobjeda tvoja, gdje je smrti žalac tvoj? Krist kao pobjednik nad smrću i osloboditelj od grijeha postaje novi Adam i glava čovječanstva. Tako se svijet iz korijena mijenja jer prima »Božansku garanciju« za smisao svoga života. Život je vrednota koju daruje Bog i nikada je ne oduzima. Čovjeka je pozvao iz ništavila u bivstovanje da bi ga nagradio samim sobom. Učinio ga je dakle subaštinikom Božanskog života. To je temeljna kršćanska vjera i temelj naše nade. Kršćanin, svjestan takvog životnog poziva, treba znati da je ishodište njegova života Bog i da je njegov život Božanska vječnost. Naša civilizacija – pa i kršćanska – ulazi u jednu krizu. U krizu sumnje. Je li to tako? Taj crv sumnje nagrizao bit kršćanske vjere ali i kičmu čovječanstva. ako postoji samo ovaj život, ovakav kakav jest, onda je jako tužno biti čovjek. Stoga je sveti Franjo, radosni Božji glasnik, već u 13. stoljeću oslovio smrt riječima »sestrica smrt«.

A ZAŠTO, ZAŠTO BAŠ SAD?: Ovih dana ta sestrica smrt posjetila je i našu užu kršćansku obitelj, jer nam je

Kamo idem? Što će biti sa mnom? Što me čeka iza ovog prolaznog života?

Mjesto počivališta postaje najvažnije mjesto životnog pitanja: zar je ovdje kraj? Na tako postavljen upitnik buni se naša narav: ne, ne može biti kraj. Jedini tko je

dao adekvatni odgovor na to pitanje je Isus Krist. Da bi na ljudsko egzistencijalno pitanje

odgovorio Bog, nije se ni on zadovoljio samo riječju, nego je Riječ tijelom postala i nastanila se među nama. Ta

Riječ nije davala »teoretske odgovore«, nego je pozvao da ga ljudi slijede. Poziv na naslje-

dovanje bio je poziv da ga slijedimo u nauci, u načinu života, u smrti ali i u Uskrsnuću. Isus je jedini dao egzaktni

odgovor da smrt nije kraj nego početak

odnijela iz ovoga života jednog hlabrog svjedoka vjere u Uskrsnuće i umnog navjestitelja o smrti smrti, p. *Tadeja Vojnovića*. Sada se u nama javlja pitanje ono treće bitno pitanje: a zašto, zašto baš sad? Na to nemamo odgovora. ali Bog koji je ljubitelj života napose čovjeka jako dobro zna koji je to čas našega vremena i našega života kada je plod zreo da ga on ubere i presadi u vječni život. Stoga nam smrt p. Tadeja postaje i svjedočanstvo i poruka i temelj nade da ga je Bog »uzabrao« da ga učini baštinikom svojega života. Nama ostaje pravo na žalost rastanka, ostaje nam pravo na pitanje zašto, ali nam ostaje i dužnost o ovom životu kojega je p. Tadej proživio među nama razmišljamo, vrednujemo i u onome u čemu je velik bio i sada nakon njegova odlaska nasljedujemo. Bio je velik. Ponajprije kao čovjek, uživao je ugled čovjeka velikih darova koje je nesebično trošio i dijelio za druge. Doslovno bio je čovjek za druge. To opredjeljenje ga je postavilo na tračnicu života koja ne šteti. Primao je i pravedne i nepravedne udarce, podnosio pohvale i osude, borio se protiv zla i nevjere, trošio se, svjedočio i ostavio trag ljudskosti u društvu. Bio je ponizni svećenik, redovnik, jednostavne franjevačke karizme da bi širio radost, jednostavnost i život pun nade i poruke smisla kojim se slavi Bog. Bio je vrstan teolog koji je iza sebe ostavio mnoga teološka djela koja su zadužila povijest kršćanstva Hrvata (Biblijska Konkordancija i Sinopsa Evanđelja). Ono od čega je umro jest upravo ono srce kojim je cijeloga života gorio i »palio« druga srca. Bio je vjerni učenik Učitelja i profesor žarkoga srca. Nije predavao samo umom i jezikom, nego je predavao srcem i plamenom. Tako će se pamtili dugo njegove Biblijske večeri, tribine, duhovne vježbe i napose predavanja na Teološko-katehetskom Institutu. No, pater je otišao od nas. On sada živi u svijetu za kojega je živio: svijet besmrtnosti, a nama je ostavio poruku i primjer kojega trebamo slijediti. Ostalo je mjesto u Radio Mariji Srbije upražnjeno, utihnulo je jedan glas koji je glasno navješćivao, zatvorila se jedna knjiga koja nije dovršena i katedra biblijske teologije upražnjena. Njegov život i smrt nas obvezuje da sve to popunimo i nastavimo. Tako kako je on činio, vjerojatno nećemo moći. I dok se za njega molimo, nadamo se njegovoj pomoći da će ljudi koji za njim dolaze nastaviti njegovo djelo.

Rodio se u Čakovcu 9. svibnja 1939., pohađao je franjevačku gimnaziju u Zagrebu, gdje je studirao i teologiju. Za svećenika je zaređen 1965. godine a doktorirao je u Zagrebu 1976. Kao svećenik – franjevac živio je i radio u Rijeci, Osijeku a potom u Novom Sadu od 1982. Umro je u Izoli (Slovenija) 8. studenoga 2008.

Smrt nije kraj. Vjerujemo, svjedočimo, navješćujemo! Ova nas rečenica navještaja i tješi i obvezuje. ■

Kristina Jakovetić – frizerka

Kreativan i maštovit posao

Zvanje frizerke je uvijek aktualno, jer je ljudima uvijek potrebna dobra ruka i iskustvo. »Po mom mišljenju, frizerski posao je jako kreativan posao. Prvenstveno volim raditi s ljudima i biti stalno s njima u kontaktu, a drugo mislim da slobodno mogu reći kako je to neki oblik umjetnosti. Svaki frizer bi trebao biti kreativan i maštovit, kako bi uvijek imao što predložiti svojoj mušteriji«, rekla je Kristina.

Po riječima naše sugovornice, uz pomoć tehnike i preparata danas je i od tanke kose moguće napraviti frizuru s velikim volumenom, a i obratno. Slobodno možemo reći kako je danas, uz pomoć preparata, tehnike i znanja frizera, moguće napraviti sve.

Kao i u drugim profesijama i ovdje tehnika napreduje te se u frizerskim salonima, pokraj običnog fena – kojeg svi imamo u svojim kućama, mogu vidjeti razne pegle za kosu, preše za kosu, s raznim oblicima i motivima – primjerice s oblikom saća meda, ili ono što je najzanimljivije za djecu – to je preša s delfinima. Također, ni figaro više nije običan, nego je keramički, kao i pegle. Kako je pojasnila naša sugovornica Kristina, u zavisnosti od stila šišanja koriste se i drugačije tehnike šišanja (tupo, točkasto, klizno šišanje). Svaka frizura zahtijeva drugačiju tehniku. Neke frizure zahtijevaju, osim škara, i trimmer s kojim se također radi, ili škare filirke.

Sve to je većini ljudi nepoznato, jer kad sjednu na stolac kod frizera ne žele razmišljati o tehnici šišanja, niti kojim škarama se radi. Ako imate povjerenja u frizera – opustite se i uživajte.

Danas je sve teže naći dobrog frizera, jer mnogi ljudi rade iz potrebe za novcem, a ne iz ljubavi, a ako nema ljubavi, nema niti uspjeha.

S obzirom na to da nam se približavaju hladniji dani, evo što naša frizerka savjetuje za njegu kose: »Jesenska njega kose, koja je ujedno priprema za dolazak hladnijih dana, obvezna je – ako želimo imati lijepu, sjajnu i zdravu kosu. Poslije pranja se trebaju koristiti razna pakiranja za kosu, maske, koje su obogaćene proteinima, pšeničnim klicama, koje hrane kosu. Svakako preporučam korištenje silikona za krajeve kose, kako ne bi ispucali na vjetru«.

Ž. V.

U sljedećem broju »Hrvatske riječi« donosimo što je trend ove jeseni i zime, te koje su najčešće boje kod šatiranja i farbanja kose.

Neke frizure, kao i posao pravljenja frizura, vjerojatno nikad neće izumrijeti. Od pamtivijeka su se ljudi šišali i uljepšavali, osobito je to aktualno za ženski svijet. I danas je tako, svi se volimo uljepšavati, a i imamo potrebu posjetiti frizera, kako bi skratili kosu ili kako bi nam profesionalac napravio neku frizuru.

Posjetili smo frizerku *Kristinu Jakovetić* koja, iako je mlada, ima već za sobom dosta iskustva i rada. Rođena je 1985. godine, završila je srednju školu za frizere, a nedavno i peti stepen, specijalizaciju za frizera. Već šest godina ima svoj salon u kojem radi bez prekida.

Svojevremeno je išla na razna natjecanja, a sada redovito prati sve seminare, koji su vezani uz ovo zvanje, u zemlji i inozemstvu. »Ako želiš raditi s ljudima uvijek se moraš usavršavati, biti u trendu, jer mušterije traže kvalitetu. Uvijek se mora pratiti sve što je aktualno i na taj način možemo i mušterijama prenijeti i raditi ono što je u trendu. Stalno se razvijaju nove tehnike šišanja, farbanja, šatiranja i ostaloga što je vezano za ovaj posao«. Kristina je i muška i ženska frizerka, te redovito prati oba modna trenda.

Pita s mesom i cvjetačom

Potrebno:

1/5 kg tankih kora za gibanicu, 300 g mljevenog svinjskog mesa, 300 g mljevenog junećeg mesa, 50g sojinih ljuspica, 1/5 kg cvjetače, 1 kiselo vrhnje, 2 jaja, sol, vegeta, biber, peršunov list i drugi začini po želji, ulje i mineralna voda.

Cvjetaču staviti da se kuha, te potopiti sojine ljuspice u toplu vodu i ostaviti ih da odstoje nekoliko minuta. Meso pomiješati i dodati ljuspice te sve pirjati. Također dodati i sol i druge začine po okusu. Dublju tepsiju premazati uljem i redati kore (2-3). Cvjetaču skinuti s vatre i ocijediti te pomiješati s prijanim mesom i pola kiselog vrhnja.

Naizmjenično redati kore i meso. Kore poprskati uljem i mineralnom vodom, tako redati dok ima mase, a kore trebaju biti gore. Izrezati po želji i preliti s umućenim jajima i ostatkom kiselog vrhnja. Peći oko 45 minuta.

Može se služiti i toplo i hladno.

Kao prilog možete poslužiti pire krumpir i salatu od kupusa.

Šećerna bolest

Piše: dr. Marija Mandić

Diabetes mellitus je grupa bolesti koje se karakteriziraju povišenjem vrijednosti šećera u krvi, više od 6,1 na prazan želudac, ili više od 11 nakon obroka. Nastaje zbog defekta u izlučivanju inzulina iz pankreasa, ili zbog defekta u djelovanju inzulina, ili zbog postojanja oba ova poremećaja. Postoje dva osnovna oblika šećerne bolesti. Prvi je dijabetes mellitus TIP 1, koji najčešće nastaje kod djece i mladih prije tridesete godine života. Ovaj oblik šećerne bolesti odlikuje se time što se njegova terapija provodi isključivo inzulinom, koji se preko brizgalica unosi pod kožu oboljele osobe.

Drugi oblik dijabetesa je dijabetes mellitus TIP2, koji nastaje kod starijih osoba (starački dijabetes) i odlikuje se korištenjem tableta radi reguliranja vrijednosti šećera. Vremenom se i kod TIP-a 2 može uvesti inzulin kao terapija i to tek nakon neuspjelog liječenja djetom i tabletama. Dijabetes tip 2 je najzastupljeniji tip dijabetesa i čini između 80-90 posto svih dijagnoza dijabetesa. Osim dijabetesa mellitusa tip 1 i tip 2 postoji i GESTACIJSKI DIJABETES, koji se dijagnosticira kod trudnica. Za njega je specifično da nastaje jedino u trudnoći, i veoma često nestaje nakon porođaja. Ove žene svakako imaju veoma veliku vjerojatnost kasnijeg obolijevanja od bilo koja druga dva oblika ove bolesti. Bez obzira o kojoj se vrsti dijabetesa radi, tijekom trudnoće prima se isključivo inzulin, dok su tablete dopuštene samo izvan gestacijskog razdoblja.

Pod visokim rizikom za obolijevanje od šećerne bolesti, osim žena s gestacijskim dijabetesom, su i žene koje su rodile djecu težu od 4 kg, žene s policističnim jajnicima, pretilo osobe, pušači, slabo fizički aktivni, oni koji u obitelji imaju nekoga s poremećenim vrijednostima šećera, osobe s bolestima gušterače i drugi. Rizik obolijevanja bio je viši kod stanovnika Vojvodine u odnosu na druge regije iz našeg

okruženja, a obolijevanje raste s uzrastom i najveći broj oboljelih dijagnosticira se u uzrastu 65-69 godina.

Prema procjenama Svjetske zdravstvene organizacije u svijetu je 2005. godine bilo 194 milijuna osoba s dijabetesom, dok ih je 1995. godine bilo oko 135 milijuna. Očekuje se da ovaj broj do 2025. godine naraste na oko 333 milijuna. Ovaj porast očekuje se zbog starenja populacije, preobilne prehrane, pretilosti i sedantnog načina života. Porast u razvijenim zemljama bit će oko 41 posto, dok se u zemljama u razvoju očekuje porast od oko 170 posto. Na osnovi epidemioloških studija procjenjuje se kako će u Europi do 2010. godine broj pacijenata s dijabetesom iznositi čak 6 milijuna. Procjenjuje se kako u Srbiji od šećerne bolesti boluje najmanje 500.000 osoba ili 6,7 posto populacije. Pritom, smatra se kako u svijetu najmanje polovica osoba s dijabetesom tipa 2 nema postavljenu dijagnozu i ne zna za svoju bolest. Na godišnjoj razini u našoj zemlji od ove bolesti umire oko 2500 pacijenata. Prema podacima Svjetske zdravstvene organizacije dijabetes je četvrti vodeći uzrok smrti, a svake godine više od 3 milijuna ljudi umre u svijetu od dijabetesa ili uzroka smrti koji je u svezi s dijabetesom.

Osnovni simptomi šećerne bolesti su pojačana žeđ, pojačano mokrenje, uz noćno mokrenje i gubitak tjelesne težine uz normalno uzimanje hrane. Ovi simptomi se najčešće javljaju kao

prvi znak ove bolesti, dok u kasnijim fazama bolesti mogu biti znak lošeg liječenja ili pogoršanja šećerne bolesti. Kada imate ove simptome, ne oklijevajte, odmah se javite liječniku kako bi se uradile potrebne pretrage. Liječenje započeto na vrijeme sprečava pojavu komplikacija šećerne bolesti, koje otežavaju život oboljelima i dovode do pojave invaliditeta. O ovim komplikacijama nešto više u idućem broju.

Poštovani čitatelji,

U želji unapređivanja medicinske strane u našem tjedniku, možete slati svoja pitanja na koja će odgovarati naši liječni-ci-suradnici.

Pisma možete slati poštom na adresu redakcije ili mailom na:

hrvatskarijec@tippnet.rs

OČNA KUĆA

optika i ordinacija
na jednom mjestu

551-045

Subotica
Maksima Gorkog 20

KOD GLAVNE POŠTE

Stanovnici ZOO vrta

Drugi moji prijatelji, ovoga vam puta donosimo zanimljive stanovnike našeg ZOO vrta na Paliću. S obzirom da je sada već polovica studenoga životinje se pripremaju za zimu, pa smo odlučili posjetiti ZOO vrt. Neke životinje će poći na zimski počinak, a ostale će se kriti u svojim jazbinama te ih do proljeća nećemo moći vidjeti u punom sjaju. Naš fotograf ih je fotografirao, te i oni koji do sada nisu bili u palićkom

ZOO vrtu mogu vidjeti tko tu sve živi. Nažalost, Hrckove su stranice male da bismo vam mogli prikazati sve životinje, stoga smo odabrali nekoliko zanimljivih, a imate i u kratkim crtama sve o tim životinjama te možete nešto korisno i naučiti. Možda će vam ovo trebati i za školu, stoga čuvajte ovaj broj »Hrvatske riječi«.

Željka V.

Žirafa

Žirafa je najviša životinja na svijetu. Mužjak žirafe može biti visok do 5,7 metara, a ženke su visoke do 5 metara. Obitavaju u savanama i otvorenim šumama, hrane se lišćem i plodovima visokog drveća. Imaju izuzetno duge noge i vrat te produžen jezik kojim privlače grane k ustima, a zatim zubima skidaju listove. Zbog svoje visine žirafa ima problema s pijenjem pa da bi se mogla sagnuti do vode mora raširiti noge i saviti koljena. Između svibnja i kolovoza ženke žirafa kote obično po jedno mlado. Pritom one hodaju ili stoje tako da mlado padne na zemlju s visine od 2 m. Ubrzo nakon rođenja mladi mogu stajati, a majke će ih doći još bar godinu dana.

Jelen

Jelen je snažna i velika životinja. Mužjaci su veći od ženki – košuta, a na glavi imaju veliko, široko razgranjeno rogovlje koje u proljeće odbacuju. Njihova kratka dlaka ljeti je crvenkasto-smeđe boje, a zimi postaje sivo-smeđa. Jeleni obitavaju u bjelogoričnim šumama s proplancima, i u ravnica i u brdskim predjelima. Uglavnom su noćne životinje, koje se danju odmaraju u zaklonu. Košute se okupljaju u krda koja predvodi dominantna ženka. Mužjaci se okupljaju u manje skupine, osim tijekom jesenske sezone parenja, kada su samostalni i bore se za ženke. Tada mužjaci riču i muču, mlate rogovima po drveću i grmlju te hodaju jedan uz drugoga odmjeravajući snage. Kada se sukobe, zakvače se rogovima te se tako naguravaju i udaraju. Pobjednik osvaja harem ženki. Hrane se biljnom hranom, pasu travu i brste lišće. Na proljeće ženke kote jedno ili rjeđe dva pjegava mlada.

Azijski slon

Slon je danas jedna od najvećih skopnenih životinja. Ima masivno tijelo na dužim valjkastim nogama. Na velikoj i širokoj glavi gornja usna i nos produženi su u debelu, veoma pokretljivu mišićnu surlu na čijem vrhu su nosni otvori i pokretljivi izraštaj sličan prstu. Na glavi sa strane ima male oči i

velike pljosnate uši. Mužjacima iz gornje vilice rastu po dva duga zuba – kljove. Ima i velike kutnjake koji se zamjenjuju kada se istroše. Tijelo je pokriveno debelom, tamno sivom, skoro potpuno golom kožom. Visina leđa dostiže tri metra, a težinom tijela i do pet tona. Hrani se isključivo biljnom hranom. Rada jedno mladunče koje nosi 23 mjeseca.

Mrki medvjed

Mrki medvjed je velika i snažna životinja. Tijelo mu je prekriveno gustom smeđom dlakom, a na prstima ima debele, tupe pandže koje ne može uvući. Mužjaci su veći od ženki, a mogu biti teški i više od 600 kg. Danas živi samo u pustim, planinskim, šumovitim predjelima. Uglavnom je to noćna životinja koja živi osamljeno. Može uspravno stajati na stražnjim nogama kako bi uočio opasnost ili hranu. On je svejed i najviše se hrani biljnom hranom, ali jede i meso kad god mu je dostupno. Može trčati i penjati se po stablima. Tijekom zime i do šest mjeseci miruje u brlogu. U rano proljeće ženka koti do četiri mladunca koje sa sobom vodi još barem dvije godine.

Tigar

Tigar je najveći predstavnik porodice mačaka, duljine tijela do 2,8 m i težine do 300 kg. Obitava na različitim staništima gdje je gusta vegetacija, postoji pristup vodi te ima dovoljno plijena. Njegov plijen uglavnom čine jeleni i divlje svinje, ali hrani se i manjim životinjama, strvinama, a ponegdje i stokom. Tigrovi najčešće žive pojedinačno, premda se mogu naći i u skupinama. Rasprostranjenost tigra nekad se protezala sve do zapadne Turske, a danas živi samo na pojedinim područjima u južnoj i jugoistočnoj Aziji. Vrlo je ugrožen zbog krivolova, gubitka staništa i nedostatka plijena te se danas poduzimaju brojne mjere za njegovu zaštitu, poput osnivanja rezervata i uspostavljanja jedinica za sprečavanje krivolova. Neke podvrste tigra broje tek nekoliko stotina jedinki ili čak i manje te im je zaštita nužno potrebna kako ne bi izumrle u bliskoj budućnosti.

Lav

Lav je jedna od četiri »velike mačke«, može biti dugačak do 2,5 m i težak do 250 kg. Mužjake je lako razlikovati od ženki po gustoj grivi na glavi. Lavovi su jedine mačke koje žive u trajnim društvenim skupinama. Čopori ženki sastoje se od 4 do 6 srodnih ženki i njihovih mladunaca. Obično ženke jednog čopora kote mlade u isto vrijeme, a doje i mladunce drugih ženki. Odrasli mužjaci žive pojedinačno ili u malim skupinama koje zauzimaju i brane velik teritorij te se pare s čoporima ženki unutar svog teritorija. Lavovi su mesojedi; hrane se

sisavcima i gmazovima, a ponekad i strvinom, dok oni sami nemaju predatora pa se za njih kaže da su vršni predatori u ekosustavu savana. Love u sumrak i noću, a kad love veći plijen, onda članovi čopora međusobno surađuju u lovu.

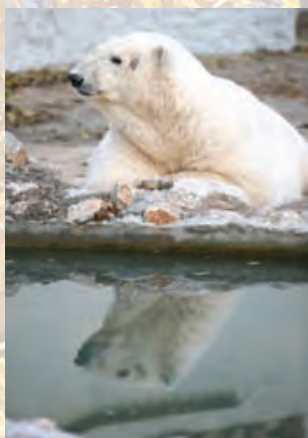
Dvogrba deva

Ova deva živi u pustinjama u istočnoj Aziji. Može podnijeti veliki raspon temperatura (od -29°C pa do 38°C). Zimi joj je tijelo prekriveno gustim, čupavim krznom koje ljeti otpada. Na stopalima ima široke jastučiće koji omogućuju stabilno hodanje po pijesku i snijegu. Ima vrlo guste obrve i dva reda trepavica, a nosnice i usta može čvrsto zatvoriti - to su sve prilagodbe koje štite devu od snažnog vjetrova i pijeska. Dugo vremena može preživjeti bez da pije vodu, ali odjednom može popiti izuzetno veliku količinu vode (110 litara u 10 minuta) kako bi nadoknadila izgubljenu tekućinu. U njenim se grbama nalazi mast iz koje također može dobivati vodu. Biljojed je, pase travu i lišće, premda u izuzetno nepovoljnim uvjetima može jesti kosti i kožu uginulih životinja. Deve žive u zajednicama koje se sastoje od dominantnog mužjaka i ženki s mladuncima.

Sjeverni medvjed

Usprkos ogromnoj veličini, sjeverni medvjed može dobro i brzo plivati i roniti pri čemu vesla prednjim nogama, a stražnje koristi za stabilizaciju. Sloj krzna ispunjen zrakom pritom olakšava tijelo i pomaže plutanju. Glavčinu njegovog plijena čine tuljani i morževi, a lovi ih na kopnu i u moru. Najčešće obitava uz sam rub ledenog pokrivača, ponekad odlazi dublje u unutrašnjost te se hrani drugim manjim sisavcima, ptičjim jajima, lišajevima i mahovinom te strvinlišajevima i mahovinom te strvinom. Pari se u proljeće, a zimi ženka u brlogu iskopanom u snijegu kotu najčešće dva mladunca. Mladi su odmah pri rođenju prekriveni gustim krznom, ali su slijepi. Majka ih tijekom zimskog sna doji, a brine se o njima još dvije do tri godine.

Ljama

Pređak ljame je guanako, životinja rasprostranjena u planinama Južne Amerike. Zbog njegovog vunastog krzna, mesa i kože počeli su ga uzgajati andski Indijanci te je tako, prije 6000-7000 godina razvijena udomaćena ljama. Osim za dobivanje vune i mesa, ljame se također koriste za prenošenje tereta. Uglavnom je uzgajaju u Južnoj Americi, premda se rjeđe može naći i u drugim dijelovima svijeta. Guanako i ljama su srodnici deva te imaju duge noge i vrat, a kratak rep. Biljojedi su, a hranu probavljaju u složenom želucu. Skupine ljama zapravo su haremi sastavljeni od jednog mužjaka i nekoliko ženki s kojima se on pari. Gotovo svake godine ženke kote po jedno mlado. Mladi ubrzo nakon rođenja mogu trčati naokolo, ali još godinu dana majke ih čuvaju i brinu se za njih.

Noj

Nojevi su vrlo velike ptice, mogu biti visoki do 2 m. Međutim, još više zapanjuje veličina njihovog jajeta. Naime, njihovo jaje može biti teško do 1,4 kg te su nojevi ptice s najvećim jajima. Obitavaju u sušnim područjima Afrike, a hrane se uglavnom biljnim materijalom. Dnevno trebaju veliku količinu hrane (oko 3,5 kg), ali dugo vremena mogu preživjeti bez vode. Međutim, kada vode ima dovoljno, jako se vole kupati. Društveni su i žive u skupinama od 5 do 50 jedinki. U vrijeme parenja mužjaci okupljaju hareme od nekoliko ženki. U široke rupe u tlu ženke odlažu jaja, a na njima sjede i mužjaci i ženke. Mužjaci koji su obojeni u crnu i bijelu boju sjede na jajima noću, a ženke, obojene tonovima smeđe boje, sjede na jajima danju.

Magarac

Magarac je životinja manja od konja s većom glavom i dugim, uspravnim pokretljivim ušima. Ima kratku, uspravnu grivu i duži rep koji je na kraju kitnjast. Tijelo mu je pokriveno kratkom, gustom, sivo-smeđom dlakom s tamnom, uzdužnom prugom na leđima i često poprečnom na ramenima. Od divlje sjevernoafričke vrste nubijskog magarca odgajani su domaći oblici, koji se odlikuju velikom izdržljivošću i upornošću. Hrani se biljnom hranom i zadovoljava se vrlo siromašnom ispašom. Izvorni divlji oblik je stepska i polupustinjska životinja. Kada se ukrste konj i magarac dobivaju se neplodni potomci: od mužjaka magarca i ženke konja – mula, a od pastuva i ženke magarca – mazga. Oba ukrštena oblika su veća od magarca i u nekim krajevima se često koriste.

Labud

Crvenokljuni labud je vrlo dobar plivač te u vodi izgleda elegantno, sa svinutim vratom i blago uzdignutim repom. Međutim, na tlu se nezgrapno gega. Premda je jedna od najtežih ptica letačica, labud dobro leti. Mogu biti teški i do 12 kg pa, da bi mogli uzletjeti, hvataju zalet trčeci po vodi. Odrasli su prekriveni lijepim, bijelim perjem, a mladi su sivo-smeđi. Hrane se sitnim životinjama i biljkama, najčešće u vodi. Parovi su i kod labudova doživotni. Gnijezda od biljnog materijala grade na obali uz rub vode, a često i na otočićima. U njih ženka polaže do 8 jaja. Ona sama sjedi na njima do izvaljivanja mladih, a nakon toga se oba roditelja brinu o mladima. Agresivno brane gnijezdo glasno hišući. Mladi postaju samostalni s oko 5 mjeseci starosti, ali često ostaju s roditeljima sve do početka iduće sezone parenja, kada ih mužjak otjera. Labudovi su selice.

Petar Budanović, konobar

Između Subotice i Poreča

Tri puta u svojoj poslovnoj karijeri »mijenjao« sam rodni grad za jedan od glavnih centara istarskog turizma

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Više od tri decenija konobarskog iskustva ima Subotičanin *Petar Budanović* (1959.) koji se nedavno vratio iz Poreča, završivši još jednu turističku sezonu u svojoj profesionalnoj karijeri. Još od davne 1977. godine i prve, pripravničke godine u »Fontani« na Paliću, sve do danas, unatoč stanci od nekoliko poduzetničkih godina, rad u ugostiteljskoj branši ostao je primarnim u njegovom poslovnom izboru. Sjedeći uz osvježanje kojim nas je poslužio jedan njegov kolega po struci, Petar se prisjetio svih proteklih godina koliko je na usluzi mnogobrojnim gostima.

Raznolikost gostiju

Tijekom svih proteklih godina imao sam prilike posluživati brojne goste sa svih svjetskih meridijana, upoznavajući njihove kulture i običaje.

Gdje ste, prije svoga prvoga zaposlenja u struci, obavljali stručnu praksu tijekom koje ste praktički učili vještinu posluživanja gostiju?

Srednju ugostiteljsku školu završio sam u rodnoj Subotici, a tijekom školovanja odlazili smo na praksu u hotel »Patria«, te u renomiran gradske restorane »Mala gostiona« i »Kod Abrahama«. Uz teoretsko znanje, koje je iznimno bitno za kvalitetno obavljanje konobarskog posla, na ova tri glasovita mjesta koja su u ono vrijeme uvijek bila prepuna gostiju, stjecao sam potrebno poslovno iskustvo i »brusio« vještinu svoga budućega posla.

Kada ste i službeno započeli profesionalnu konobarsku karijeru?

Svoje prvo zaposlenje kao konobar imao sam još daleke 1977. godine u palićkom restoranu »Fontana« u kojemu sam radio sve do 1981. godine kada sam odlučio svoju poslovnu vještinu okušati i izvan rodnog kraja.

U čemu se ogledala razlika između rada u Subotici i obavljanja iste djelatnosti na jadranskoj obali?

Voden željom za profesionalnim izazovom rada u »morskom« turizmu proveo sam jednu sezonu radeći u Poreču, gdje sam isprva započeo kao konobar na pansionu, ali sam ubrzo pokazao i potvrdio svoju kvalitetu i ubrzo servirni posao zamijenio radom na tzv. *a la cart*, što je u našoj

profesiji vrhunac rada s gostima. Razlika je bila velika, jer ovdje se na posve drugi način moralo ophoditi prema gostima koje vidiš tjedan ili dva, za razliku od rada sa stalnim posjetiteljima subotičkih ugostiteljskih lokala. No, unatoč odličnom poslovnom rezultatu postignutom u toj svojoj prvoj »morskoj« godini, po povratku na zimsku stanku oženio sam se i Istru zamijenio svojom Suboticom.

Gdje ste sve radili u rodnom gradu?

Po povratku s mora, prvo sam tri mjeseca radio u Kranjskoj Gori u »Kekecovom« dječjem odmaralištu, a potom sam se zaposlio u subotičkom hotelu Patria. Uslijedio je novi »stari« transfer u restoran Fontana, to je tada bila jedna

nekadašnjim lokalima, kojih danas više nema, poput »Bil bara«, »Agrosa« i »Tiffanyja«.

Uslijedila je određena vremenska distanca konobarske stanke koja je prekinuta prošle godine kada ste se ponovno vratili starom pozivu.

Određeni niz godina sam se bavio poduzetničkim poslom, ali sam na koncu spoznao kako je ugostiteljstvo moj primarni poziv i po treći put u svom životu vratio sam se na more, točnije u Poreč i ponovno započeo konobarski posao. Nedavno sam se vratio s mora nakon odradene sezone u hotelu »Kristal« koji se nalazi u Brulu, između grada Poreča i Plave lagune.

Kako je izgledao novi početak u staroj branši kojoj ste posvetili veći dio poslovnog života?

Morao sam započeti posao kao običan servir, ali ubrzo su moja radna kvaliteta i iskustvo bili prepoznati, pa sam napredovao sve do mjesta zamjenika šefa što je, zbog nedostatka boljeg poznavanja talijanskog jezika, vrhunac do kojega sam mogao stići. Ispočetka mi je bilo malo čudno raditi početnički konobarski posao, ali dugogodišnja rutina i profesionalni odnos prema poslu ubrzo su došli na svoje.

S koliko se stranih jezika služite u poslu?

Za potrebe konobarskog posla komuniciram na engleskom, njemačkom i mađarskom jeziku, ali se korektno, istina nešto slabije, znam ophoditi i na talijanskom jeziku, koji je za rad u Istri osobito važan i neophodan.

Na koncu, do kada se mislite baviti ugostiteljskom branšom i konobarskim poslom?

Poslije svih ovih godina u kojima sam ipak najviše radio kao konobar spoznao sam kako je to zanimanje koje me u potpunosti profesionalno ispunjava, a golemo radno iskustvo u ophođenju s gostima donosi onaj najvažniji poslovni osjećaj zadovoljstva u radu. Iskreno, nadam se i volio bih raditi ovaj posao sve do mirovine.

Pravila

Konobar prije svega mora biti: ljubazan, poslovan, fleksibilan i sklon improviziranju, ali ponajprije mora uvijek voditi računa o osobnoj higijeni i svom izgledu.

ugostiteljska tvrtka s nekoliko radnih objekata, u kojemu sam ubrzo napredovao i postao glavnim konobarem. Poslije nekoliko godina prešao sam u tadašnji Dom JNA, u kojemu sam obnašao dužnost poslovođe cijeloga objekta. Uslijedile su dvije sezone ponovnog odlaska u Poreč (1986. i 1987.), a po definitivnom povratku kući, sljedeće dvije godine vodio sam glasovitu subotičku kavanu Spartak, koja se tada, također, nalazila u sastavu velike gradske ugostiteljske tvrtke. Potom sam još radio u

iPhone konačno u Hrvatskoj

Počevši od prošloga petka, 7. studenoga, i Hrvatska je, posredstvom T-mobilea, postala dijelom iPhone svijeta. U pitanju je dosad najnapredniji mobilni uređaj Apple 3G, a preko 300 najupornijih kupaca čekalo je strpljivo u redu od ranih jutarnjih sati. Niti dosadna kiša, ni pro hladno vrijeme nisu mogli zadržati »želju« za posjedovanjem novog prestižnog komunikacijskog ljubimca, koji prema riječi njegovih distributera »redefinira« način mobilnoga komuniciranja. Prve primjerke najbržim kupcima neposredno je prodao predsjednik Uprave i glavni izvršni direktor T-HT Ivica Mudrinić, a ponosni vlasnik prvoga iPhonea postao je Tomislav Balija.

14. studenoga 2008.

U NEKOLIKO REDAKA

Pogrešna procjena

Jutro iz tople sobe, ukoliko je topla i koristi se neki energent za grijanje, uvijek izgleda toplije nego što je to u stvarnoj stvarnosti. I onda dolazi do klasične pogrešne procjene »stanja na terenu«. U devedeset posto slučajeva obući ćemo se slabije nego što bi trebalo. Hodajući prema radnom mjestu, ukoliko ne koristimo blagodat nekog prijevoza (bicikl i motorkotač se ne računaju iz razumljivih razloga), mržući se i drhteći zbog neprimjerenog izbora odjevnih predmeta na sebi, ostaje nam ne baš prevelika utjeha. Poslije će biti toplije, pa se bar neću oznojati!

FOTO KUTAK

Ne, nije u pitanju hot dog!

ŠALJIVI KUTAK

Uhvatio vuk zeku. Sretne ga lija pa ga pita:

- Što ćeš raditi sa zekom?
- Praviću rakiju, odgovori vuk.
- Kako to?
- Pa kad oni mogu da prave pivo od jelena, mogu i ja rakiju od zeka.

Pijanac na pregledu kod liječnika:

- Stvarno ne mogu ustvrditi što vam je. Mislim da je to zbog alkohola.
- Dobro, gospon doktore, doći ću kad se otrijeznite!

Što je vrhunac španjolske sapunice?

Kada Rodrigo sazna da je sam sebi majka...

- Kako se zove ono čime se gledaju bakterije?
Mikroskop
- Kako se zove ono čime gledamo zvijezde?
Teleskop
- Kako se zove ono čime Rusi gledaju kroz zid?
Prozor

Pita Perica učiteljicu:

- Smije li se učiteljici reći krava?
- Ne smije, ni slučajno.
- A smije li se kravi reći učiteljice?
- To smije.
- Onda do viđenja učiteljice!

Veteranski nogometni susret

Sjećanje na Batu Ognjanova

U ponedjeljak 10. studenoga, na terenu NK Bačka odigran je revijalni prijateljski susret veteranskih selekcija Crvene Zvezde iz Beograda i odgovarajuće momčadi Subotice, u znak prisjećanja na velikana jugo-

slavenskog nogometa Tihomira Batu Ognjanova. Goste iz glavnog grada službeno je u Gradskoj kući primio Nemanja Simović, član Gradskog vijeća zadužen za sport, mladež i turizam, potom je delegacija obišla i grobno mjesto nogometne legende, te položila vijenac. U nogometnom nadigravanju bolji su bili »Zvezdaši« koji su slavili s 4-1.

Hrvanje

Play off u Beogradu

Hrvači Spartaka borit će se u nedjelju 16. studenoga u play off razigravanju za naslov momčadskog prvaka države. U prvom polufinalu Subotičani se sastaju s domaćom momčadi Partizana, dok drugi polufinalni par čine Proleter (Zrenjanin) i Radnički (Kragujevac). Pobjednici ulaze u veliko finale, dok će se poraženi boriti za treće mjesto.

Nogomet

Pobjeda Spartak Zlatibor vode

Nogometaši subotičkog prvoligaša Spartak Zlatibor vode izborili su važnu pobjedu u 14. kolu ligaškog natjecanja. Golom Torbice zabilježena je minimalna pobjeda protiv ČSK-a (1-0) i ostvaren novi skok na tablici. Momčad Ranka Popovića trenutačno zauzima 8. mjesto s 20 osvojenih bodova, a sljedeći susret igra protiv BSK (Borča), drugoplasiranom momčadi prvenstva.

NK Spartak Zlatibor voda: Stojanović, Glogovac, Oletu, Vojnić Zelić, Filipović, Milanković, Torbica (Nikutović), Mijić (Kopunović), Marin-ković i Vuković (Ubiparip).

Poraz djevojaka u Šapcu

Nogometašice Spartaka nisu uspjele ponoviti dobru igru iz prošlog kola, pa su uvjerljivo poražene na gostovanju u Šapcu. Igračice ŽNK Šabac postigle su pola tuceta golova (6-0) i demonstrirale snagu svoje ekipe. Sljedeći ligaški ogled djevojke Spartaka imat će ovoga vikenda protiv ekipe Kolibrija iz Kuršumlje.

Masters u Šangaju

Đoković u polufinalu

Najbolji srpski tenisač i treći igrač svijeta Novak Đoković, prvi je uspio izboriti plasman u polufinale završnog turnira najboljih osam igrača ATP ljestvice. Za ulazak među četiri igrača koji će se boriti za naslov najboljeg bile su mu dovoljne dvije pobjede u Zlatnoj skupini (protiv Del Potra 7-5, 6-3 i Davydenka 7-6, 0-6, 7-5), a tko će mu biti protivnik za ulazak u finale saznat ćemo nakon što se odigraju svi susreti u Crvenoj skupini.

Uređuje: Dražen Prčić

SUBOTICA-TRANS obavještava cijenjene putnike na međunarodnoj autobusnoj liniji, Subotica – Zagreb, važe cijene prijevoza s nizom pogodnosti:

- djeca do 6 godina voze se besplatno
- djeca od 6 do 12 godina imaju popust 50% (cijena povratne karte iznosi 1.225 din.)
- studenti uz prikaz studentske legitimacije (koja se dobiva na autobusnoj stanici) uživaju popust od 20% (povratna karta je 3.332 din., a u jednom smjeru 1.960 din.)

POPUSTI VAŽE ISKLJUČIVO ZA IZRAVNU LINIJU OD SUBOTICE DO ZAGREBA U OBA SMJERA I VAŽE 30 DANA.

VAŠ SUBOTICA-TRANS

Tradicionalni stolnoteniski turnir

Memorijal »Vilim Harangozo«

Trenutačno najbolji mladi igrači i igračice igrali su proteklog vikenda u subotičkoj Dvorani sportova

Gledao i zapisao: Dražen Prčić

Po 34. put u svojoj povijesti odigravanja turnira, Subotica je bila domaćin tradicionalnog Memorijala »Vilim Harangozo«, skupa najboljih stolnotenisača i stolnotenisačica koji se natječu u domaćem rangu natjecanja. Uz opravdani izostanak »internacionalaca«, koji se zbog obveza u svojim klubovima nisu mogli odazvati pozivu organizatora, turnir se igrao u četiri natjecateljske konkurencije (muški i ženski singl, te parovi) i prikazao je sve najbolje što »pingić« može pružiti. U brojnim susretima neizvjesnosti nije izostajalo, kao ni borbe za svaki poen. Naslovi su zaslužno pripali najbo-

Gabrić treći veteran

Nebojša Gabrić, trener mladih kategorija, uspješno je nastupio na veteranskom turniru i zauzeo 3. mjesto u kategoriji igrača 40-50 godina starosti.

Ijima, a igra svih sudionika bila je pod budnim okom stolnoteniskih stručnjaka, koji obnašaju najviše pozicije u muškom i ženskom stolnom tenisu. Kod seniora najbolji je bio talentirani Bojan Crepulja, dok je kod djevojaka slavila Andrea Todorović. U nastavku teksta donosimo kraće izjave najodgovornijih ljudi državnog ping-ponga i njihova promišljanja glede budućnosti ovoga trofejnog sporta na našim prostorima.

Zoran Kalinić, izbornik muške reprezentacije

Stolni tenis u Srbiji je trenutačno zapao u malu krizu s obzirom na situaciju koja je nastala otkazivanjem Pro tour turnira u Beogradu, a sve je to utjecalo i na pomicanje termina »Harangozovog memorijala«. Glede samoga turnira odziv igrača je standardan,

istina bile su veće ambicije u vidu želje da on ponovno dobije međunarodni karakter sudjelovanjem igrača i igračica iz inozemstva, ali to će još morati pričekati određeno vrijeme. Što se tiče budućnosti muškog stolnog tenisa na ovim prostorima, ona je izvjesna i nju čini nekoliko talentiranih mladih igrača poput Petea

i Jestrovića, koji su već »uhvatili priključak« s nekim svjetskim vrhom u seniorskoj konkurenciji, a ozbiljnije treba računati i na Crepulju i Subotića, koji su još uvijek juniori.

Aleksandar Matković, predsjednik Stolnoteniskog saveza Srbije

Izuzetno mi je drago što se tradicija održavanja Memorijala »Vilim Harangozo« nastavlja i, evo, već po 34. put na okupu imamo stolnotenisače i stolnotenisačice koji se bore za naslov najboljih u svojim konkurencijama. Otvaranjem budućeg stolnoteniskog centra

u Subotici najuspješniji sportski kolektiv u gradu konačno bi trebao dobiti adekvatne uvjete za rad, kakvi su potrebni za kvalitetan rad. Uz vrhunske stručnjake koji će biti angažirani, dobar rad i sparing, rezultati u budućnosti ne bi smjeli izostati.

Todor Rakić, stručni savjetnik muške i ženske reprezentacije

Nažalost, memorijal ovoga puta nema onu igračku snagu kako je to nekada bilo, međutim, ovo je ono najmlađe i najbolje što trenutačno imamo. U obje konkurencije, muškoj i ženskoj, imamo igrače i igračice iz samoga vrha i reprezentativnog odabira, a ovaj turnir je

odlična prigoda, osobito za mladu generaciju iz kadetskih kategorija za odmjeravanje snaga i kvalitete koju posjeduju. Najbolji stolnotenisači i stolnotenisačice izostali su zbog obveza prema svojim inozemnim klubovima, ali upravo njihov izostanak otvara mogućnost i prostor ostalima. Talenata ima, to se najbolje moglo vidjeti na posljednjem juniorskom i kadetskom prvenstvu Europe, kada su osvojena četiri odličja. Izgradnjom stolnoteniskih centara u ostalim sredinama, »pingić« ima perspektivu na našim prostorima.

Svi rezultati 34. memorijala »Vilim Harangozo«

Seniori pojedinačno: 1. Bojan Crepulja, 2. Dragan Subotić, 3. Nemanja Ignjatov i Miloš Savić

Parovi (muški): 1. Crepulja/Lupulesku, 2. Conić/Conić, 3. Savić/Čabrilo

Seniorke pojedinačno: 1. Andrea Todorović, 2. Eva Tapai, 3. Marija Galonja i Blanka Barna

Parovi (žene): 1. Todorović/Barna, 2. Holok/Lupulesku, 3. Tot/Krsmanović

KRIŽALJKA

www.kviskoteka.hr

	ŽRECI	RIJEKA U ITALIJI, PRITOK JADRANA	INDO- GLAVNA AMERIČKA TENISA- ČICA	KAZALIŠNI STRUČ- NJAK	PORTI NA EKS	SERAN ANDRIĆ	ESPANA	DRUGI KORIJEN IZ 9	HRVATSKI FILM U DALMACIJI (DELMATO)	PLŽBRAČ ISTOČNO OD RIM	PIJEVAČ COCC	ENRICO CARUSO	NA TAJ NAČIN
BRČU PORUČU PANI U SEKCU (SLOVINI)													
ŽENA IZ STARE ASIRIJE							GRČANJICA ZA ENJEĆ ... M. ONI						
MARKA KAVE						FOTOG- RAFIKINJA MARE LAGANA TRONING						KALU ANTIČKA POSUDA ZA PČE	
INDO- NEZI U ANAMA								SVODNIK POSPE- NOST, SA- NIVOST					
STALAK S NOGAMA							KAPUT Č OCILJA OVNOZJ SAHET NIMCOVIO						PIJEVAČ BENTON
RIMSKE JEDINICE		NOGOMET- NI KLUB U BERGAMA FIFTY FIFTY										TOM BERENDER FARAJITIK IZ ALANA FORDA	
TANKI ŠTAP UJMAN OD NAJBOGRIH FILMOVA S JACKOM NICHOLSONOM						PONOVNI IZBOR PRAVO SUDNA USTANOVA							
POK HONTVAN DOOPBA JIM									RIJEKA U FRANCI OPASNA AZUSKA BOLEST				
ULOGA SACHE BARONA COHEN					PROJEK- TILNO ODAGNAT							OTAC SLUČAJNI ZAVRŠNICI NATJEČA- NJA	
ETIOPSKI ODLUČNIK				... DO ISLANSKO STARJE- ŠINSTVO			SADE ADU STARO ZIDOVSKI KRAJ			JOHN FITZ- GERALD KLIMNUJ GRAD U RUSIJI			
TENIS ILI NOGOMET						KATRI- VENA PRE- OVORJA GIMNASTI- ČARILUP							PRAVO KUTNI ILI BRANCI
BAŠNI KONJI								IMPLANTAT U KRVNOJ ŽILI PIJEVAČ ZUNEO					
IWE OLUM- CA PACINA			... DVA TRI BILJNI SUROGAT ZA MISO						SVETA VATRA IRANACA TJEKESNA LUBAV				
DALMA- TINSKI CANC							DRUGO, INO NJEMACKI PIŠAC, WOLFGANG						
"AMPER"		SLIČNA JE PČELI MISA KOSTELIĆ				THREE, TWO, ... SNIZEN TON F					NIKOLA KRAČE AKTINI		
ZNANOST O PRAVI- NOJ PRAH- HANI												SIGRID UNGERL KIBIK	
PRAVOS- LAVNA POHVALNA DJEKMA								ŠKOTSKI PIŠAC, WALTER GUTHRIE					

RIJEŠENJE KRIŽALJKE:
 BRČU PORUČU PANI U SEKCU (SLOVINI)
 ŽENA IZ STARE ASIRIJE
 MARKA KAVE
 INDO-NEZI U ANAMA
 STALAK S NOGAMA
 RIMSKE JEDINICE
 TANKI ŠTAP UJMAN OD NAJBOGRIH FILMOVA S JACKOM NICHOLSONOM
 POK HONTVAN DOOPBA JIM
 ULOGA SACHE BARONA COHEN
 ETIOPSKI ODLUČNIK
 TENIS ILI NOGOMET
 BAŠNI KONJI
 IWE OLUM-CA PACINA
 DALMATINSKI CANC
 "AMPER"
 ZNANOST O PRAVI NOJ PRAH HANI
 PRAVOSLAVNA POHVALNA DJEKMA

Povijesno-istraživački odjel HKUPD »Matoš« u Plavni prikupio nove vrijedne podatke i fotografije

Šokačka narodna nošnja u Plavni

Povijesno-istraživački odjel HKUPD »Matoš« iz Plavne vrlo je aktivan. Članovi toga odjela prikupili su vrijedne podatke i fotografije o narodnoj nošnji Šokaca iz Plavne.

Nekada se nije mogla lako kupovati roba te se nošnja izrađivala ručnim radom. U zimskim večerima, kada žene nisu imale posebno velikoga posla, sastajale su se na prelima gdje su vezle i spremale nošnju. Tako se u našem tekstu spominju neke manje poznate riječi: čisto – ono se pravilo od kupljenog pamuka, tzv. končanac – osnivalo se, navijalo te se onda tkalo; dereklije – preda se upreda na vreteno, osnuje se s pamukom, onda se тка. Kako je otkano popuri se u vrelu vodu kako bi postalo »skupito«. Dereklije po svojoj kvaliteti ovisit će o osnivanju u koliko je žica osnovano – 7, 9 ili 14 žica. Iz čega se sastojala narodna se nošnja:

1. Dječja

Dječak:

- Dugačka košulja, od vrata do peta – od čistoga
- Zapunci, oko ruku
- Muška kragna, oko vrata, po njoj se razlikuje dječak od djevojčice
- Šarene pepule, na nogama napletene od vune raznih boja

Djevojčica:

- Dugačka košulja od čistoga

- Oko rukava ekle i dolje na košulji ekle
- Mala kecelja
- Šarene pepule, na nogama, napletene od vune raznih boja

2. Momačka i djevojačka

Momačka:

- Košulja, dereklijana
- Gaće, dereklijane s eklama dolje
- Zapunci, oko ruku vezeni sa zlatom
- Prsa, vezena sa zlatom
- Prosluk, svileni, u kome prevladava crvena svila
- Crni šešir na glavi, ukrašen kosicama, kvrčicama i ružicama
- Vunene čarape na nogama, papuče ili lakirane cipele

Djevojačka:

- Skute u sedam ili osam pola, dereklijane, šljokane ili vezene na eklama
- Oplećak, dereklijani, šljokan ili vezen u tacilije
- Svilena marama od crvene svile
- Prosluk od crvene svile
- Tri kraja pantljike za vrat, rađene zlatom
- Škude (vrsta novca), srebrne, stavljaju se oko vrata
- Biser, stavlja se pod vrat
- Tkanica
- Kećelja od crvene svile
- Čarape na nogama, bile, eklane na »gukice« i šarene pepule
- Pletenice i vinac na glavi, od bisera ili zlata

3. Mlađi muškarci i mlađe žene

Mlađi muškarci:

- Šešir na glavi a za šeširom kita umjetnog cvijeća napravljenog od papira
- Košulja od dereklija ili čistoga
- Prosluk, somotski
- Marama, mala svileni, oko vrata
- Gaće od čistoga, dolje šlingane i eklane
- Debele čarape i papuče

Mlađe žene:

- Šamija i konda
- Brunduk, koji se sastoji od daščice, zlata, visuljka, zatim dolazi perje od čurana, trepečani, probode se biserje, te zaušnjaci od kvrčica male gombice
- Oplećak dereklijani, vezeni s vulom ili šljokani, tacilije (na ruke), zatim narukvice od bisera i vune
- Prosluk od svile i svileni marama, pantljike za vrat, a pod vratom biseri i škude ili petokrune
- Skute, dereklijane s upeglanim eklama, na

- skutama suknja, bila, kašmarinska ili svileni
- Svilena kećelja ili »molovana«
- Čarape, kupovne ili rađene ručnim radom

4. Stariji muškarci i starije žene

Stariji muškarci:

- Gaće od čistog, rasplitane, s eklama dolje
- Košulja od čistoga i vezeni zapunci
- Prosluk, crni, somotski sa srebrnim dugmadima
- Debele čarape i papuče
- Crni šešir na glavi

Starije žene:

- Zavijene u kondu i šamiju. Konda se pravila od divlje loze (okvir), zatim se opšivala platnom
- Oplećak od nica (čisto platno izvezeno s plavom i crvenom predicom, negdje se ta predica nazivala tiftik – Vajska)
- Prosluk, crni somotski opšiven crvenom čojom
- Marama na vrat-križare, trojkrajnica

- Skute od čistoga, vezene tiftikom a ekle dolje
- Suknja, crna od štofa, čoje ili crnog brokata
- Crna kećelja od crnog satena
- Eklane ili štrikane čarape na nogama, te pepule ili somotske papuče.

Prema kazivanju Kuzme Mišića 1980. godine
Priredio: Zvonimir Pelajić

Lugano – Monte Carlo Švicarske

Smješten u planinskim vijencima Alpa, u južnom dijelu Švicarske, oduzima dah posjetiteljima sa svojim prelijepim kamelijama i magnolijama tijekom proljeća, svojim suptropskim biljem, snijegom prekrivenim planinskim vrhovima, te tirkiznom bojom jezera...

Jezero Lugano
ili Lago di Lugano

Grad Lugano, ili latinski Luganum, smješten je u oblasti Ticino gdje je u službenoj uporabi talijanski jezik.

Sa sjeverne strane jezera Lugano je opkoljen brojnim planinskim vijencima odakle se pruža veličanstven pogled.

Dvije najbliže planine, Monte San Salvatore i Monte Brè, daju vam zadivljujuću panoramu samoga grada, jezera i Alpa.

Lugano spada u jedan od devet najvećih gradova po brojnosti u Švicarskoj.

Smješten u planinskim vijencima Alpa, u južnom dijelu Švicarske, oduzima dah posjetiteljima sa svojim prelijepim kamelijama i magnolijama tijekom proljeća, svojim suptropskim biljem, snijegom prekrivenim planinskim vrhovima, te tirkiznom bojom jezera...

Gradić za ugodan odmor nije samo to. On je ujedno i treće po veličini najvažnije financijsko središte, konferencijski te bankarski grad. Također je grad parkova, cvjetnih vrtova, vila, te sakralnih građevina. Sa svojim mediteranskim ugođajem pruža sve prednosti jednoga svjetskog, glasovitog, otmjenog grada u kojemu je sve to smješteno.

Poznat je po brojnim izložbama i posjetima slavnih imena iz svijeta filma, glazbe i zabave, koji su pretvorili ovaj gradić u novi »Monte Carlo« Švicarske.

Sam povijesni ili središnji dio grada je pješačka zona, nema prometnica. Tu se nalaze brojne građevine u talijanskom, lombardijskom stilu. Mediteran zrači u svakome kutku i na svakome koraku, i mami vas da se lijeno prepustite ugođaju i uživajte u danom trenutku.

Zahvaljujući svojoj blagoj klimi Lugano je popularna turistička destinacija, posebice u proljeće kada cvatu kamelije. Vrtovi i balkoni kao da su oslikani slikarskim kistom u svom tom nestvarnom koloritu boja i mirisa.

U Museo Cantonale d'Arte nalaze se, pokraj brojnih djela drugih znamenitih slikara, i djela *Renoira* i *Degasa*.

Vjerojatno bi bilo još mnogo što za spomenuti i prepričati, no vjerujem da vam je i ovaj djelić priče približio bar malo jednu zemlju i jedan grad u njoj.

Branka Dulić

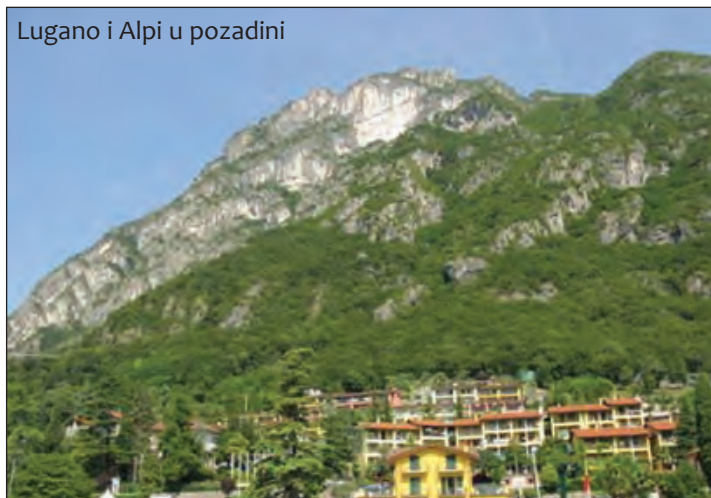
Crkva izrađena od drveta

Fontana Lugano

Pješačka zona u Luganu – cafeterrie

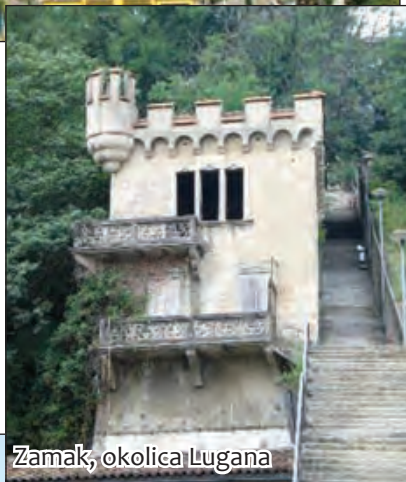
Lugano i Alpi u pozadini

Panorama Lugana

Zgrada u Luganu

Zamak, okolica Lugana

Sveučilište u Luganu

Vila kraj jezera Lugano

Zgrada općine Lugano

Pješačka zona kraj jezera

PETAK**14.11.2008.**

07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.05 - Vijesti
 07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.35 - Vijesti
 07.40 - Dobro jutro, Hrvatska
 08.35 - Vijesti
 09.10 - Sve će biti dobro
 10.00 - Vijesti
 10.15 - Vrhunska putovanja, dokumentarna serija
 11.10 - Oprah show
 12.00 - Dnevnik
 12.35 - Opijeni ljubavlju
 13.20 - Dan za danom, emisija
 14.30 - Vijesti
 14.45 - Glas domovine
 15.10 - Znanstvena petica
 15.40 - Drugo mišljenje
 16.20 - Hrvatska uživo
 17.55 - Iza ekrana
 18.35 - Sve će biti dobro
 19.30 - Dnevnik
 20.15 - Pirati s Kariba: Prokletstvo crnog bibera, američki film
 22.40 - Lica nacije
 23.30 - Poslovne vijesti
 23.40 - Dnevnik 3
 23.55 - Vijesti iz kulture
 00.05 - Dosjei X (1.), serija
 00.55 - Filmski maraton: Pavilion of Women, kinesko-američki film
 02.50 - Filmski maraton: Mesmer, austrijsko-kanadsko-britansko-njemački film
 04.35 - Skica za portret
 04.50 - Oprah show
 05.35 - Opijeni ljubavlju

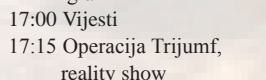

06.55 - Najava programa
 07.00 - Pingu, crtani film
 07.05 - Nove pustolovine: Lucky Luke
 07.30 - I to je to, crtani film
 07.40 - Oban, crtana serija
 08.05 - Na kraju ulice
 08.20 - Čarobna ploča (učimo engleski)
 08.35 - Učilica
 08.50 - Moji su roditelji izvanzemaljci, serija
 09.15 - Beverly Hills 6., serija
 10.00 - Daniel i superpsi, kanadski film
 11.45 - Daleko od doma, serija
 12.10 - Dadilja 2, film
 13.40 - Slikovnica
 14.10 - Dokuteka
 14.45 - Prijatelji 10., serija
 15.10 - Dragi John 2., humoristična serija

15.40 - Crveni patuljak 5., humoristična serija
 16.10 - Zvezdane staze: Deep Space Nine 2., serija
 17.00 - Obični ljudi, TV serija
 17.50 - Županijske panorame
 18.15 - Vijesti na Drugom
 18.35 - Drugi red partera, emisija o kazalištu
 19.20 - Veliki odmor - Glazbeceda: Orkestar
 19.35 - Veliki odmor: Vi birate...
 19.50 - Janko Strižić
 20.10 - Bez komentara
 20.50 - Vijesti na Drugom
 21.10 - Eureka 2., serija
 22.05 - Umrstva u Midsomeru 11., mini-serija
 23.45 - Nabrijani, serija
 00.30 - Transfer
 01.05 - Zvezdane staze: Deep Space Nine 2., serija
 01.50 - Zvezdane staze: Deep Space Nine 2., serija
 02.35 - Zvezdane staze: Deep Space Nine 2., serija
 03.20 - Zvezdane staze: Deep Space Nine 2., serija
 04.05 - Zvezdane staze: Deep Space Nine 2., serija

05:40 Ružna ljepotica, serija
 06:30 Čarobnjaci
 06:55 Power rangers, serija
 07:20 Tomica i prijatelji
 07:45 Graditelj Bob
 08:00 Pocoyo, crtana serija
 08:30 Nova lova
 10:45 Zakon ljubavi, serija
 11:45 Čuvar pravde, serija
 12:45 Vijesti
 13:00 Nikita, serija
 14:00 Inspektor Rex, serija
 15:00 Muriel se udaje, igrani film
 17:00 Vijesti
 17:15 Operacija Trijumf, reality show
 18:15 Zakon ljubavi, serija
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:00 Moj tata je bolji od tvog tate, obiteljski show
 21:20 Superbebe genijalci, igrani film
 23:05 Vijesti
 23:20 Vrhunac u Ohio, film
 00:55 Dan ludila, igrani film
 02:40 Muriel se udaje, film
 04:25 Nikita, serija
 05:10 Kraj programa

05.15 Big Brother, show
 06.05 Magnum, serija (R)
 06.50 Spužva Bob Skockani
 07.45 Sam svoj majstor, serija

08.10 Korak po korak, humoristična serija (R)
 08.40 Puna kuća, humoristična serija (R)
 09.05 U dobroj formi, emisija
 09.35 Kunolovac, kviz
 10.35 Malcolm u sredini, humoristična serija (R)
 11.05 Dadilja, serija (R)
 11.30 Reba, serija (R)
 12.00 Vijesti
 12.05 Ekluziv, magazin (R)
 12.20 Večera za 5, lifestyle emisija (R)
 12.50 Punom parom, kulinarski izazov (R)
 13.15 Obalna straža, drama
 14.15 Cobra 11, serija
 15.05 Magnum, serija
 16.05 Korak po korak, humoristična serija
 16.35 Puna kuća, humoristična serija
 17.05 Malcolm u sredini, humoristična serija
 17.30 Dadilja, serija
 18.00 Reba, serija
 18.30 Vijesti
 18.55 Ekluziv, magazin
 19.05 Večera za 5, lifestyle emisija
 19.35 Punom parom, kulinarski izazov
 20.00 Big Brother, show
 22.10 Najbolje iz Malibua, igrani film, komedija
 23.55 Vijesti
 00.05 Muha 2, film, horor
 01.50 Kunolovac, kviz
 03.50 Najbolje iz Malibua, film, komedija (R)

SUBOTA
15.11.2008.

06.20 - Znanstvena petica
 06.50 - Iza ekrana
 07.35 - Nebeski vrt, dokumentarna serija
 08.00 - Vijesti
 08.15 - Kinoteka - ciklus klasičnog vesterna: Seven Men From Now, američki film
 09.35 - Jelovnici izgubljenog vremena
 10.00 - Vijesti
 10.15 - Kućni ljubimci
 10.50 - Veterani mira, emisija
 12.00 - Dnevnik
 12.35 - Opijeni ljubavlju
 13.20 - Prizma, multinacionalni magazin
 14.05 - Duhovni izazovi
 14.40 - Reporter
 15.55 - Euromagazin
 16.30 - Vijesti
 16.40 - Hrvatska kulturna baština: Drvena arhitektura

17.00 - Svirci moji, glazbena emisija
 17.40 - Gandhi, dok.film
 18.35 - TV Bingo show
 19.15 - Loto 7/39
 19.30 - Dnevnik
 20.15 - Ples sa zvijezdama, 1. dio (3/8)
 21.40 - Ples sa zvijezdama, 2. dio (3/8)
 22.00 - Mamutica, serija
 22.55 - Ciklus Jamesa Bonda: Iz Rusije s ljubavlju, američko-britanski film
 00.50 - Dnevnik 3
 01.05 - Vijesti iz kulture
 01.20 - Ciklus horora: Krug, japanski film
 02.55 - Filmski maraton: Krug 2, japanski film
 04.35 - Filmski maraton: Spirit, američki film
 06.05 - Opijeni ljubavlju
 06.50 - Skica za portret

06.55 - Najava programa
 07.00 - Disneyjevi crtići: Miki i prijatelji
 07.20 - Disneyjevi crtići: Kuzco - careva nova škola
 07.45 - Žutokljunac
 08.10 - Danica
 08.15 - Čarobna ploča (Učimo engleski)
 08.30 - Ninin kutak
 08.40 - Pripovjedač
 09.10 - Veliki odmor: Brlog
 09.25 - Veliki odmor: Navrh jezika
 09.35 - Veliki odmor: Kokice
 09.50 - Levi: Svjetski SKI kup - slalom (Ž), prijenos 1. vožnje
 10.55 - Briljanteen
 11.35 - Doctor Who 2., serija
 12.20 - Marin Držić, dokumentarni film
 12.55 - Levi: Svjetski SKI kup - slalom (Ž), prijenos 2. vožnje
 13.55 - Filmski klasici - filmovi Elizabeth Taylor: Father's Little Dividend, američki film
 15.20 - KS automagazin
 15.55 - Rukomet, LP (Ž): Podravka Vegeta - Olthchim, prijenos
 17.35 - Košarka (M), NLB liga: Zadar - Zagreb, prijenos
 19.30 - U vrtu pod zvijezdama
 20.05 - Matrix Reloaded, film
 22.25 - Brodovi hranitelj: Posljednji vinari, dokumentarni serija
 23.00 - Ljubavnici iz ormara - Zoran Predin u Tvornici, koncert (2. dio)

00.05 - Sportske vijesti
 00.15 - Noć u kazalištu

05:50 Tomica i prijatelji
 06:15 Yu-Gi-Oh GX
 06:40 Superheroj Spiderman
 07:10 Iron Kid, crtana serija
 07:35 Dora istražuje
 08:05 Bratz, crtana serija
 08:30 Nova lova, TV igra
 10:30 Kralj Queensa, serija
 10:50 Čarobnice, serija
 11:50 Frikovi, serija
 12:50 Supebebe genijalci, film
 14:35 Nad lipom 35, show
 16:05 Ne zaboravi stihove, glazbeni kviz
 17:05 Vijesti
 17:15 Kod Ane, kulinarski show
 18:05 Trenutak istine, game show
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:00 Suze Boga Sunca, film
 22:15 Prokletstvo otoka Komodo, igrani film
 00:00 Dvostruka prijevara, igrani film
 01:45 Bolje sutra 3, film
 03:55 Prokletstvo otoka Komodo, igrani film
 05:25 Kraj programa

06.45 Look, zabavna emisija (R)
 07.10 Najbolje godine, serija
 07.40 Ulica Sezame
 08.45 Bikeri s Marsa
 09.10 Maheri, dramska serija
 10.05 Lutrija života, serija
 11.00 Pakleno prokletstvo, igrani film, komedija
 12.40 Vijesti uz ručak
 12.45 Big Brother, show (R)
 14.45 Zvijezde Extra: 50 zvjezdanih skandala (2. dio), zabavna emisija
 15.55 Premiere League, prijenos
 17.55 Look, zabavna emisija
 18.30 Vijesti
 19.05 Eksploziv, magazin
 19.30 Big Brother, show
 20.00 Baš kao ako, igrani film
 22.15 Neprijatelj u mom krevetu, film, triler
 00.00 Otrovna Ivy: Novo zavođenje, igrani film, erotski triler
 01.35 Kunolovac, kviz
 03.35 Muha 2, film, znanstveno-fantastični horor (R)

NEDJELJA
16.11.2008.

07.00 - Euromagazin
 07.30 - Najava programa
 07.50 - Vijesti
 08.00 - Koncert - ciklus
 komorne glazbe: Julian
 Rachlin i prijatelji
 u Dubrovniku (2. dio)
 09.05 - Opera box
 09.35 - Jelovnici izgubljenog
 vremena
 10.00 - Vijesti
 10.20 - Cadfael 3., mini serija
 12.00 - Dnevnik
 12.25 - Plodovi zemlje
 13.20 - Rijeka: More
 14.00 - Nedjeljom u dva
 15.10 - Mir i dobro
 15.45 - Lijepom našom:
 Njemačka (1/2)
 16.45 - Vijesti
 17.00 - Faca poput Mikea,
 američki film
 18.45 - Osnivači crkvenih
 redova: Ignacije
 Loyola, dok. serija
 19.15 - Loto 6/45
 19.30 - Dnevnik
 20.15 - 1 protiv 100, kviz
 21.20 - Odmori se, zaslužio
 si 3. - TV serija
 22.15 - Rizzi-bizzi
 23.05 - Dnevnik 3
 23.25 - Filmski klub: Kasno je
 za heroje, američki film
 01.35 - Filmski maraton:
 Harakiri, japanski film
 03.50 - Filmski maraton:
 Ubojstvo, japanski film
 05.20 - Skica za portret
 05.25 - Jelovnici izgubljenog
 vremena
 05.45 - Rijeka: More

06.25 - Mala sirena
 06.50 - Beethoven 2, američki
 film za djecu
 08.15 - Ples sa zvijezdama (3/8)
 09.50 - Levi: Svjetski SKI
 kup - slalom (M),
 prijenos 1. vožnje
 10.50 - Portret crkve i mjesta:
 Bapska
 11.00 - Bapska: Misa -
 izravni prijenos
 12.00 - Biblija
 12.10 - Športski prijenos ili
 snimka
 12.55 - Levi: Svjetski SKI
 kup - slalom (M),
 prijenos 2. vožnje
 13.50 - Športski prijenos ili
 snimka
 14.20 - Magazin Lige prvaka
 15.00 - Volim nogomet
 18.20 - Vaterpolo, Jadranska
 liga: Mladost - Jug,
 prijenos
 19.30 - »Zlatna pirueta«,
 snimka

20.00 - HNL - emisija
 20.10 - HNL: Hajduk -
 Rijeka, prijenos
 22.05 - HNL - emisija
 22.20 - Sportske vijesti
 22.30 - Zašto demokracija?,
 dokumentarna serija
 23.25 - Vrijeme je za jazz:
 HGM jazz orkestar
 Zagreb i Dena de Rose
 00.30 - Specijalna postrojba
 1., serija

05:35 Jagodica Bobica u
 zemlji snova
 07:00 Tomica i prijatelji
 07:25 Yu-Gi-Oh GX
 07:50 Superheroj Spiderman
 08:15 Iron Kid, crtana serija
 08:45 Dora istražuje
 09:15 Bratz, crtana serija
 09:45 Automotiv, auto-moto
 magazin
 10:15 Novac, business magazin
 10:45 Kralj Queensa, serija
 11:15 U sedmom nebu, serija
 13:15 Smallville, serija
 13:15 Moj tata je bolji od tvog
 tate, obiteljski show
 14:45 Pazi, zid!, game show
 15:45 Bračne vode, serija
 16:30 Lud, zbunjen, normalan
 17:15 Vijesti
 17:25 Djevojke u trendu, film
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:00 Nad lipom 35, show
 21:10 Nacionalna sigurnost, film
 22:50 Red carpet,
 showbiz magazin
 00:10 Svi mrze Chrisa, serija
 01:10 Suze Boga Sunca, film
 03:15 Red carpet,
 showbiz magazin
 04:25 Čarobnice, serija
 05:10 Kralj Queensa, serija
 05:35 Kraj programa

05.15 Big Brother, show
 06.05 Lutrija života, serija (R)
 06.50 Jedna od dečki, serija
 07.20 Ulica Sezam
 08.25 Bikeri s Marsa
 08.50 Lijepe žene, serija
 09.45 Red Bull Air Race
 2008. - Perth, sportsko-
 dokumentarna emisija
 10.15 Nada u život, film
 11.55 Daleko od očiju, film
 13.40 Vijesti
 13.45 Baš kao ona, film, (R)
 16.05 Odred za čistoću,
 zabavna emisija
 16.40 Discovery: Preživjeti
 divljinu: Rocky
 Mountains, dok. serija
 17.35 Ekkluziv, magazin

18.30 Vijesti
 19.05 Nivea for men
 Nogometni izazov,
 reality show
 20.00 Big Brother, show
 21.00 U potjeri za zavodnikom,
 film, komedija
 22.30 CSI: Miami, serija
 23.25 Kunolovac, kviz
 01.25 Neprijatelj u mom
 krevetu, film, triler (R)
 03.00 Otrova Ivy: Novo
 zaovđenje, film,
 erotski triler (R)

**PONEDJELJAK
 17.11.2008.**

06.15 - Drugo mišljenje
 07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.05 - Vijesti
 09.10 - Sve će biti dobro
 10.00 - Vijesti
 10.15 - Vrhunska putovanja,
 dokumentarna serija
 11.10 - Treća dob, emisija
 12.00 - Dnevnik
 12.35 - Opijeni ljubavlju
 13.20 - Dan za danom, emisija
 14.30 - Vijesti
 14.45 - Normalan život
 15.35 - Direkt
 16.15 - Hrvatska uživo
 17.45 - Najslabija karika, kviz
 18.35 - Sve će biti dobro
 19.30 - Dnevnik
 20.15 - Latinica
 21.55 - Potrošački kod
 22.35 - Otvoreno
 23.35 - Poslovne vijesti
 23.45 - Dnevnik 3
 00.10 - Dosjei X (1.), serija
 00.55 - Južnjačka dinastija
 01.40 - Dr. House 4., serija
 02.25 - Skica za portret
 02.40 - Direkt
 03.10 - Potrošački kod
 03.40 - Latinica
 05.15 - Opijeni ljubavlju

07.00 - Pingu, crtani film
 07.05 - Nove pustolovine:
 Lucky Luke
 07.30 - Moj mali poni, crtani film
 07.40 - Oban -, crtana serija
 08.05 - Na kraju ulice
 08.20 - Čarobna ploča
 (2. razred)
 08.35 - Učilica
 08.50 - Moji su roditelji
 izvanzemaljci, serija
 09.15 - Beverly Hills 6., serija
 09.57 - Kino informator
 10.00 - Antologija hrvatskog
 glumišta: Poštar zvoni
 samo jedanput

11.35 - Daleko od doma, serija
 12.05 - Žalac 2, američki film
 13.50 - TOP 40
 14.35 - Prijatelji 10., serija
 15.05 - Dragi John 2., serija
 15.35 - Crveni patuljak 5.
 16.10 - Zvezdane staze: Deep
 Space Nine 2., serija
 17.00 - Obični ljudi, TV serija
 17.50 - Županijske panorame
 18.15 - Vijesti na Drugom
 18.35 - Na rubu znanosti:
 Novi Gilgameš
 19.20 - Veliki odmor: Brlog
 19.35 - Veliki odmor - tema
 19.50 - La linea, crtani film
 20.05 - Uzmi ili ostavi, igra
 20.40 - Južnjačka dinastija
 21.30 - Vijesti na Drugom
 21.50 - Dr. House 4., serija
 22.40 - Garaža
 23.15 - Ciklus europskog
 filma: Best man,
 britanski film
 00.55 - Specijalna postrojba
 1., serija

05:15 Ružna ljepotica, serija
 06:05 Čarobnjaci
 06:30 Power rangers, serija
 07:20 Tomica i prijatelji
 07:45 Graditelj Bob
 08:00 Pocoyo, crtana serija
 08:30 Nova lova, TV igra
 10:30 Kralj Queensa, serija
 11:00 Zakon ljubavi, serija
 12:00 Čuvav pravde, serija
 13:00 Vijesti
 13:15 Nikita, serija
 14:15 Inspektor Rex, serija
 15:15 Nacionalna sigurnost, film
 17:00 Vijesti
 17:15 Operacija Trijumf,
 reality show
 18:15 Zakon ljubavi, serija
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:00 Ne zaboravi stihove,
 glazbeni show
 21:00 Operacija Trijumf,
 reality show
 23:30 Vijesti
 23:45 Seks i grad, serija
 00:15 Seinfeld, serija
 00:45 Život na sjeveru, serija
 01:40 Krevet pun laži, film
 03:10 Nikita, serija
 03:55 Čarobnice, serija
 04:40 Kralj Queensa, serija
 05:05 Kraj programa

05.35 Magnum, serija (R)
 06.25 Spužva Bob Skockani
 07.15 Sam svoj majstor, serija
 07.45 Korak po korak, (R)
 08.10 Puna kuća, serija (R)
 08.40 Malcolm u sredini, (R)

09.05 U dobroj formi, emisija
 09.35 Kunolovac, kviz
 10.35 Dadilja, serija (R)
 11.05 Reba, serija (R)
 11.35 Vijesti
 11.40 Ekkluziv, magazin (R)
 12.20 Večera za 5,
 lifestyle emisija (R)
 12.50 Punom parom,
 kulinarski izazov (R)
 13.20 Obalna stržaža, drama
 14.15 Cobra 11, serija
 15.10 Magnum, serija
 16.05 Korak po korak, serija
 16.35 Puna kuća, serija
 17.05 Malcolm u sredini,
 humoristična serija
 17.30 Dadilja, serija
 18.00 Reba, serija
 18.30 Vijesti
 18.55 Ekkluziv, magazin
 19.05 Večera za 5,
 lifestyle emisija
 19.35 Punom parom
 20.00 Big Brother, show
 21.00 Isplata, igrani film
 23.10 CSI, serija
 00.05 CSI: New York, serija
 01.00 Vijesti
 01.10 Kunolovac, kviz
 03.10 CSI, serija (R)
 03.55 CSI: New York, (R)
 04.40 Big Brother, show

**UTORAK
 18.11.2008.**

05.55 - Normalan život
 07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.05 - Vijesti
 07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.35 - Vijesti
 09.10 - Sve će biti dobro
 10.00 - Vijesti
 10.20 - Usporkos svemu nada,
 dokumentarni film
 10.50 - Dokumentarni program
 12.00 - Dnevnik
 12.30 - Hrvatska kulturna
 baština
 12.45 - Vukovar: Dan
 stradanja - misa, prijenos
 14.20 - Dan za danom, emisija
 15.35 - Motivalja motiva
 motive, emisija pučke
 i predajne kulture
 16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti
 16.15 - Hrvatska uživo
 17.45 - Najslabija karika, kviz
 18.35 - Sve će biti dobro
 19.30 - Dnevnik
 20.15 - Zapamtite Vukovar,
 hrvatski film
 22.00 - Poslovni klub
 22.40 - Otvoreno
 23.40 - Poslovne vijesti
 23.50 - Dnevnik 3
 00.15 - Dosjei X (2.), serija
 01.00 - Perzepolis - zavrismo

u svjetsko kraljevstvo, dokumentarni film
 02.00 - CSI: Las Vegas 8.
 02.45 - Specijalna postrojba 2., serija
 03.30 - Motivalja motiva motive, emisija pučke i predajne kulture
 04.00 - Usprkos svemu nada, dokumentarni film
 04.30 - Poslovni klub
 05.00 - Drugi format

06.55 - Najava programa
 07.00 - Thomas i prijatelji
 07.05 - Nove pustolovine: Lucky Luke
 07.30 - Mali crveni traktor, crtani film
 07.40 - Oban , crtana serija
 08.05 - Na kraju ulice
 08.20 - Danica
 08.25 - Vidrić, dok.film
 08.35 - Učilica
 08.50 - Moji su roditelji izvanzemaljci, serija
 09.15 - Beverly Hills 6., serija
 09.57 - Kino informator
 10.00 - Antologija hrvatskog glumišta: Mali libar Marka Uvodića Splićanina
 11.00 - Direkt
 11.30 - Daleko od doma, serija
 12.05 - Divlji Sam, film
 13.50 - TOP 40
 14.35 - Prijatelji 10., serija
 15.05 - Dragi Johnne 2., serija
 15.35 - Crveni patuljak 5., humoristična serija
 16.10 - Zvezdane staze: Deep Space Nine 2., serija
 17.00 - Obični ljudi, TV serija
 17.50 - Županijske panorame
 18.15 - Vijesti na Drugom
 18.35 - Drugi format
 19.20 - Veliki odmor: Navrh jezika
 19.30 - Veliki odmor - tema
 19.50 - La linea, crtani film
 20.05 - Uzmi ili ostavi, igra
 20.40 - Vijesti na Drugom
 21.00 - Perzepolis - Zavirimo u svjetsko kraljevstvo, dokumentarni film
 22.10 - Film
 00.00 - CSI: Las Vegas 8.
 00.50 - Specijalna postrojba 2., serija

05:15 Ružna ljepotica, serija
 06:05 Čarobnjaci, serija
 06:30 Power rangers, serija
 07:20 Tomica i prijatelji
 07:45 Graditelj Bob
 08:00 Pocoyo, crtana serija

08.30 Nova lova, TV igra
 10:30 Kralj Queensa, serija
 11:00 Zakon ljubavi, serija
 12:00 Čuvar pravde, serija
 13:00 Vijesti
 13:15 Nikita, serija
 14:15 Inspektor Rex, serija
 15:15 Krevet pun laži, film
 17:00 Vijesti
 17:15 Red carpet light, showbiz magazin
 18:15 Zakon ljubavi, serija
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:00 Trenutak istine, game show
 21:00 Na sedmom nebu, film
 22:45 Pod nož, serija
 23:50 Vijesti
 00:05 Seks i grad, serija
 00:35 Seinfeld, serija
 01:05 Život na sjeveru, serija
 01:55 Na tri kralja ili kako hoćete, igrani film
 04:15 Čarobnice, serija
 05:00 Kraj programa

06.10 Magnum, akcijska serija (R)
 07.00 Spužva Bob Skockani, crtana serija
 07.50 Sam svoj majstor, humoristična serija
 08.15 Korak po korak, humoristična serija (R)
 08.45 Puna kuća, humoristična serija (R)
 09.15 U dobroj formi, emisija
 09.45 Kunolovac, kviz
 10.45 Malcolm u sredini, humoristična serija (R)
 11.10 Dadilja, humoristična serija (R)
 11.40 Reba, humoristična serija (R)
 12.05 Vijesti
 12.10 Ekkluziv, magazin (R)
 12.25 Večera za 5, lifestyle emisija (R)
 12.55 Punom parom, kulinarski izazov (R)
 13.25 Marina, telenovela
 14.15 Cobra 11, kriminalistička serija
 15.10 Magnum, serija
 16.05 Korak po korak, humoristična serija
 16.35 Puna kuća, humoristična serija
 17.05 Malcolm u sredini, humoristična serija
 17.30 Dadilja, humoristična serija
 18.00 Reba, serija
 18.30 Vijesti
 18.55 Ekkluziv, magazin
 19.05 Večera za 5, lifestyle emisija
 19.35 Punom parom, kulinarski izazov

20.00 Big Brother, show
 21.00 Ljepotica i zvijer, film, romantična komedija
 23.10 Reži me, dramska serija
 00.15 Vijesti
 00.25 Kunolovac, kviz
 02.25 Isplata, film, triler (R)
 04.20 Reži me, serija (R)

**SRIJEDA
19.11.2008.**

07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.05 - Vijesti
 07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.35 - Vijesti
 09.10 - Sve će biti dobro
 10.00 - Vijesti
 10.15 - Vrhunska putovanja, dokumentarna serija
 11.10 - Oprah show
 12.00 - Dnevnik
 12.35 - Opijeni ljubavlju
 13.20 - Dan za danom, emisija
 14.30 - Vijesti
 14.45 - Riječ i život, religijski program
 15.35 - Eko zona
 16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti
 16.15 - Hrvatska uživo
 17.40 - Najslabija karika, kviz
 18.30 - Sve će biti dobro
 19.15 - Loto 7/39
 19.30 - Dnevnik
 20.15 - Idemo na put s Goranom Milićem: Rusija
 21.10 - Luda kuća 4., serija
 21.55 - Proces
 22.35 - Otvoreno
 23.35 - Poslovne vijesti
 23.45 - Dnevnik 3
 00.10 - Dosjei X (2.), serija
 00.55 - E-Ring 1., serija
 01.40 - Specijalna postrojba 2., serija
 02.25 - Vrhunska putovanja, dokumentarna serija
 03.15 - Oprah show
 04.00 - Skica za portret
 04.10 - Proces
 04.40 - Eko zona
 05.10 - Opijeni ljubavlju

07.00 - Simfolije, crtani film
 07.05 - Nove pustolovine: Lucky Luke, crtana serija
 07.30 - Brum, crtani film
 07.40 - Oban , crtana serija
 08.05 - Na kraju ulice
 08.20 - Ninin kutak
 08.30 - Vidrić, dokumentarni film
 08.35 - Učilica
 08.50 - Moji su roditelji izvanzemaljci, serija

09.15 - Beverly Hills 6., serija
 10.00 - Prijenos sjednica Hrvatskog sabora
 13.35 - Garaža
 14.05 - Potrošački kod
 14.35 - Prijatelji 10., serija
 15.05 - Dragi Johnne 2., humoristična serija
 15.35 - Crveni patuljak 6., humoristična serija
 16.10 - Zvezdane staze: Deep Space Nine 2., serija
 17.00 - Obični ljudi, TV serija
 17.50 - Županijske panorame
 18.15 - Vijesti na Drugom
 18.35 - Scientia Croatica - znanstveni forum
 19.05 - Znanstvene vijesti
 19.20 - Veliki odmor - Ta politika
 19.30 - Veliki odmor - tema
 19.50 - La linea, crtani film
 20.05 - Uzmi ili ostavi, igra
 20.40 - Vijesti na Drugom
 21.00 - Život, američki film
 22.55 - E-Ring 1., serija
 23.45 - Specijalna postrojba 2., serija
 00.30 - TV raspored

05:15 Ružna ljepotica, serija
 06:05 Čarobnjaci, serija
 06:30 Power rangers
 07:20 Tomica i prijatelji
 07:45 Graditelj Bob
 08:00 Pocoyo, crtana serija
 08:30 Nova lova, TV igra
 10:30 Kralj Queensa, serija
 11:00 Zakon ljubavi, serija
 12:00 Čuvar pravde, serija
 13:00 Vijesti
 13:15 Nikita, serija
 14:15 Inspektor Rex, serija
 15:15 Na sedmom nebu, film
 17:00 Vijesti
 17:15 Operacija Trijumf, reality show
 18:15 Zakon ljubavi, serija
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:00 Pazi, zid!, game show
 21:00 Lud, zburjen, normalan
 21:50 Bračne vode, serija
 22:25 Policajci i obitelj Robberson, igrani film
 00:15 Vijesti
 00:30 Seks i grad, serija
 01:00 Seinfeld, serija
 01:30 Život na sjeveru, serija
 02:20 Rascvjetala ruža, film
 04:10 Nikita, serija
 04:55 Kralj Queensa, serija
 05:15 Kraj programa

05:05 Big Brother, show
 06:10 Magnum, serija (R)
 07:00 Spužva Bob Skockani

07.50 Sam svoj majstor, humoristična serija
 08.15 Korak po korak, humoristična serija (R)
 08.45 Puna kuća, serija (R)
 09.15 U dobroj formi, emisija
 09.45 Kunolovac, kviz
 10.45 Malcolm u sredini, (R)
 11.10 Dadilja, serija (R)
 11.40 Reba, serija (R)
 12.05 Vijesti
 12.10 Ekkluziv, magazin (R)
 12.25 Večera za 5, lifestyle emisija (R)
 12.55 Punom parom, kulinarski izazov (R)
 13.25 Marina, telenovela
 14.15 Cobra 11, serija
 15.10 Magnum, serija
 16.05 Korak po korak, serija
 16.35 Puna kuća, serija
 17.05 Malcolm u sredini, humoristična serija
 17.30 Dadilja, serija
 18.00 Reba, serija
 18.30 Vijesti
 18.55 Ekkluziv, magazin
 19.05 Večera za 5, lifestyle emisija
 19.35 Punom parom, kulinarski izazov
 20.00 Big Brother, show
 21.00 Zaboravljeni slučaj, kriminalistička serija
 22.00 Kost, serija
 23.00 Grad uragana, serija
 23.55 Vijesti
 00.05 Kunolovac, kviz
 02.05 Ljepotica i zvijer, film, romantična komedija (R)
 03.50 Big Brother, show
 05.55 - Riječ i život, religijski program

**ČETVRTAK
20.11.2008.**

07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.05 - Vijesti
 07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
 09.10 - Sve će biti dobro
 10.00 - Vijesti
 10.15 - Vrhunska putovanja, dokumentarna serija
 11.10 - Oprah show
 12.00 - Dnevnik
 12.35 - Opijeni ljubavlju
 13.20 - Dan za danom, emisija
 14.30 - Vijesti
 14.45 - Trenutak spoznaje
 15.33 - Priča od kamena: Društvo prijatelja dubrovačke starine, dokumentarni film
 16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti
 16.15 - Hrvatska uživo
 17.45 - Najslabija karika, kviz
 18.35 - Sve će biti dobro
 19.30 - Dnevnik

20.15 - 1 protiv 100, kviz
 21.20 - dossier.hr
 22.10 - Pola ure kulture
 22.50 - Otvoreno
 23.35 - Poslovne vijesti
 23.45 - Dnevnik 3
 00.10 - Dosjei X (2.), serija
 00.55 - Film
 02.35 - Specijalna postrojba 2., serija
 03.20 - Priča od kamena: Društvo prijatelja dubrovačke starine, dokumentarni film
 03.55 - dossier.hr
 04.40 - Pola ure kulture
 05.10 - Opijeni ljubavlju

07.00 - Thomas i prijatelji
 07.05 - Nove pustolovine: Lucky Luke
 07.30 - Braća Koale
 07.40 - Oban, crtana serija
 08.05 - Na kraju ulice
 08.20 - Danica
 08.25 - Vidrić, dok. film
 08.35 - Učilica
 08.50 - Moji su roditelji izvanzemaljci, serija
 09.15 - Beverly Hills 6., serija
 10.00 - Prijenos sjednica Hrvatskog sabora
 13.35 - Garaža
 14.05 - Proces
 14.35 - Prijatelji 10., serija
 15.05 - Dragi John 2., serija
 15.35 - Crveni patuljak 6., humoristična serija
 16.10 - Zvezdane staze: Deep Space Nine 2., serija
 17.00 - Obični ljudi, TV serija
 17.50 - Županijske panorame
 18.15 - Vijesti na Drugom
 18.35 - Tekstura - emisija o knjigama
 19.20 - Veliki odmor: Kokice
 19.35 - Veliki odmor - tema
 19.50 - La linea, crtani film
 20.05 - Paralele
 20.40 - Jelena Dorotka - od Konala do Montparnassea, domaći dokumentarni film
 21.15 - Vijesti na Drugom
 21.35 - Društvo mrtvih pjesnika, američki film
 23.45 - Garaža
 00.20 - Šljama 2., serija
 00.55 - Specijalna postrojba 2., serija

05:15 Ružna ljepotica, serija
 06:05 Čarobnjaci, crtana serija
 06:30 Power rangers, serija
 07:20 Tomica i prijatelji
 07:45 Graditelj Bob
 08:00 Pocoyo, crtana serija

08:30 Nova lova, TV igra
 10:30 Kralj Queensa, serija
 10:55 Zakon ljubavi, serija
 11:55 Čuvar pravde, serija
 12:55 Vijesti
 13:10 Nikita, serija
 14:10 Inspektor Rex, serija
 15:10 Policajci i obitelj Robberson, igrani film
 17:00 Vijesti
 17:15 Operacija Trijumf, reality show
 18:15 Zakon ljubavi, serija
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:00 Istraga, magazin
 21:15 Provjereno, informativni magazin
 22:15 Navy CIS, serija
 23:20 Vijesti
 23:35 Seks i grad, serija
 00:05 Seinfeld, serija
 00:35 Život na sjeveru, serija
 01:30 Vratit će se rode, serija
 02:25 Život pod povećalom, igrani film
 04:00 Nikita, serija
 04:45 Kralj Queensa, serija
 05:10 Kraj programa

06.10 Magnum, serija (R)
 07.00 Spužva Bob Skockani
 07.50 Sam svoj majstor, serija
 08.15 Korak po korak, (R)
 08.45 Puna kuća, serija (R)
 09.15 U dobroj formi, emisija
 09.45 Kunolovac, kviz
 10.45 Malcolm u sredini, (R)
 11.10 Dadilja, serija (R)
 11.40 Reba, serija (R)
 12.05 Vijesti
 12.10 Ekkluziv, magazin (R)
 12.25 Večera za 5, lifestyle emisija (R)
 12.55 Punom parom, kulinarski izazov (R)
 13.25 Marina, telenovela
 14.15 Cobra 11, serija
 15.10 Magnum, akcijska serija
 16.05 Korak po korak, serija
 16.35 Puna kuća, serija
 17.05 Malcolm u sredini, serija
 17.30 Dadilja, serija
 18.00 Reba, serija
 18.30 Vijesti
 18.55 Ekkluziv, magazin
 19.05 Večera za 5, lifestyle emisija
 19.35 Punom parom, kulinarski izazov
 20.00 Big Brother, show
 21.00 Uvod u anatomiju, serija
 22.00 Kućanice, serija
 23.55 Vijesti
 00.05 Vatrene dečki, serija
 00.55 Kunolovac, kviz
 02.55 Grad uragana, serija (R)
 03.45 Kost, serija (R)
 04.30 Zaboravljeni slučaj, kriminalistička serija (R)

PRIZMA

Emisija na hrvatskom jeziku »Prizma« emitira se svake druge subote u 16.30 na RTV2 a repriza utorkom u 12.10 sati. E-mail emisije je: prizma@rtv.co.yu

KRONIKA

Polusatna televizijska emisija na hrvatskom jeziku »Kronika« emitira se nedjeljom na subotičkoj TV K23 u nedjeljom 13 sati, i na somborskoj TV Spektar, također nedjeljom u 13 sati. Polusatna radijska emisija »Kronika« emitira se na valovima Radio Sombora, nedjeljom u 12 sati.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku »Zvuci bačke ravnice« emitira se četvrtkom u 19 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Emisija o životu Hrvata izvan domovine pod nazivom »Glas domovine«, emitira se na HRT1 petkom u 14,45 sati.

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE

SHEMA ZA RADNE DANE:

18,00 - 19,00

- Najava programa
- Večernji dnevnik
- Agencijske vijesti iz zemlje
- Agencijske vijesti iz RH
- Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
- Jezični savjetnik 'Govorimo hrvatski'

19,00 - 19,30

- Poetski predah
- 'Popularne melodije' - zabavna glazba (ponedjeljkom)
- 'Na valovima hrvatske glazbene tradicije' - narodna glazba (utorkom)
- 'Veliki majstori glazbe' - ozbiljna glazba (srijedom)
- 'Rock vremeplov' (četvrtkom)
- 'Minute za jazz' (petkom)

19,30 - 20,00

- 'Europski magazin' - magazin Radija Deutsche Welle (ponedjeljkom)
- 'Kulturna povijest' (utorkom)
- 'Putokazi' (srijedom)
- 'Iz hrvatske književne baštine' (četvrtkom)
- 'Tjedni vodič' (petkom)

20,00 - 20,30

- 'Aktualije' (ponedjeljkom)
- 'DW Puls' - regionalni magazin Radija Deutsche Welle (utorkom)
- 'Otvoreni studio' (srijedom)
- 'Kultur café' - magazin iz kulture Radija Deutsche Welle (četvrtkom)
- Emisija za mlade (petkom)

20,30 - 21,00

- Narodna glazba
- Blic vijesti i odjava programa

SHEMA ZA DANE VIKENDA:

Subota

- 18,00 Najava programa, Vijesti dana, Kronologija, zabavna glazba
- 18,30 'Deutsch - warum nicht?' - tečaj njemačkog jezika Radija Deutsche Welle
- 19,00 'Vjerska emisija', duhovna glazba
- 20,00 'Razgovor s povodom', narodna glazba
- 20,55 Odjava programa

Nedjelja

- 18,00 Najava programa, Vijesti dana
- 18,10 Nedjeljni mozaik (kronologija, komentar, zanimljivosti, zabavna glazba)
- 18,30 'Deutsch - warum nicht?' - tečaj njemačkog jezika Radija Deutsche Welle
- 19,30 Emisija za djecu
- 20,00 'Ljudi nizine' - talk show Bele Franciskovića
- 20,30 Narodna glazba
- 20,55 Odjava programa

104,4 Mhz

Prodajem kuću u Rovinju 160 m², P+1, plac 660 m², 50 m od obale, sva infrastruktura.
Tel.: +381/24/527-213

Tražim u Zagrebu praznu garsonijeru ili jednosoban stan u novogradnji.
Tel.: +381/24/527-213

Izdajem namještenu sobu s kuhinjom i kupaticom za učenicu ili radnicu, isključivo nepušača, blizu Medicinske škole, KTC-a i IDEA-e. Centralno grijanje i kablovska TV.
Tel.: 024/566-898

Prodajem crpku – dvoklipnu 30 atm i prikolicu za moto-kultivator »IMT-506-DELUXE« i peć »KREKA VESO« 12T. Informacije od 17 sati. Tel.: 022/591-264.

Prodajem staru kuću u Cabuni kod Virovitice (Hrvatska), zemlju za malu industriju i šumu.
Tel.: +385/33/673-076 i 063/766-8808. Boris

Prodaje se očuvana ležea kada, umivaonik sa slavinom, toalet školjka s poklopcem, velika plafonjerka i tegle za med.
Cijena po dogovoru. Zvati na 064/587-9790

Izdajem namještenu sobu na Radijalcu učenicu/ku ili studenticu/u, s CG, s korištenjem kuhinje i kupaoalice, za nepušače.
Tel.: 024/558-227 ili 063/597-021

Izdajem u Zagrebu dvosoban namještan stan (3 kreveta) od 1. srpnja, Folnegovićeva naselje (treća postaja od Autobusnog kolodvora prema Savi, blizina tramvaja, 300 eura.
Tel.: u Srbiji +381/63/882-0654, u Hrvatskoj +385/91/177-7700

Profesor elektrotehnike daje sate fizike i matematike učenicima osnovnih i srednjih škola.
Tel.: 064/292-1043 ili 024/524-844

Prodajem novi svijetlo smeđi Željezničar« kaput, prošlogodišnji model. Od vune-bukle, broj 36. blago strukiran s remenom! Cijena 4000 dinara. Tel: 063/826-6448

Prodajem vagu, s pripadajućim utegama, koja mjeri do 450 kg. Cijena: 250 eura.
Tel.: 024/523-284

Potrebno 10 konobara na otoku Cresu. Potrebno je imati hrvatsku putovnicu. Starosna granica je do 35 godina.
Tel.: 063/110-7751.

Prodajem staru kuću u Čačincima kod Slavonske Orahovice, pet jutara zemlje i jedno jutro šume kod Vočina (sve u Hrvatskoj), ili sve to mijenjamo za Vojvodinu (Irig, Ruma, Srijemska Kamenica...).

Tel.: 063/714-6545 ili +385/33/673-076.

Prenočište na Paliću. Dvokrevetne sobe sa zasebnom kupaticom. Kanjiški put 58/b
Tel.: 024/754-543

Prodajem veliko stablo limuna s plodovima, pogodno za veće prostorije, cijena: 5.000,00 dinara.
Tel.: 024/561-321

Izdajem dvosobni apartman u Poreču.
Tel.: +385/5242-5035, +385/989-1627

Molim dobre prema invalidu suosjećajne ljude ili udruge koje su u mogućnosti omogućiti da nabavim natkoljenu protezu koja mi je hitno potrebna da bih se mogla normalno kretati.
Tel.: +381/25-29-030

Prodajem pčelarsku prikolicu »Goša T-10«, bez pčela, s 60+10 m AŽ košnicom.
Tel.: 063/8106991

Izrađujem umjetničke slike po narudžbi: portrete, pejzaže, sakralne, uljem na platnu. Slike su vrhunske kvalitete, cijena povoljna. Naručite odmah za rođendanski, svadbeni ili Božićni dar!
Tel.: 024/783-636 ili 063/729-3264

Prodajem tovne piliće (očišćene) – 200 din, kuhani paradajz 60 din, ajvar 120 din, dostava na kućnu adresu.
Tel.: 768-641 ili 064/346-8431

Besplatni mali oglasi uz kupon iz »Hrvatske riječi«

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika,

I dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojoj ćete moći objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju »Hrvatske riječi«. **Jedan poslani kupon važit će za četiri broja.**

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Nama je dovoljno da znate za nas...

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

- Subotica, Karadordev put 2,

telefon (danonoćno): (024) 55-44-33

- Horgoš, Borisa Kidriča 7,

telefon (danonoćno): (024) 792-202

Raspored sprovoda i umrlice na

Internetu: www.funero.co.yu

e-mail: funero@funero.co.yu

Mogućnost odloženog plaćanja

PRIVATNO POGREBNO PODUZEĆE

"URNA"

A.D.-d.o.o.

Trg žrtava fašizma br. 1

PODUZEĆE ZA PRODAJU
POGREBNE OPREME
PRIJVOZ I CEREEMONIJAL
POKOPI

Tel.: 024-558-011

Cyječara:
Tel.: 024/557-130

ADSL Light

(mjereni promet)

Brzina - Cijena*Paket sadrži

512/64 - 799 dinara

600 MB**

1024/128 - 1499 dinara

1000 MB**

1536/192 -

1999 dinara

2000 MB**

tel: 555-765

ADSL Flat

(neograničeni promet)

Brzina - Cijena

512/64 - 1199 dinara

1024/128 - 1799 dinara

1536/192 -

2399 dinara

ADSL

www.tippnet.rs

TippNet

Subotica, Karađorđev put 2

*Cijene su dane bez PDV

**U slučaju prekoračenja potrošnje, cijena dodatnih započelih 200MB je 120 dinara.

Pretplatite se!

TUZEMSTVO

☐ 6 mjeseci = 800 dinara

☐ 1 godina = 1.500 dinara

INOZEMSTVO

☐ 1 godina = 70 EUR.

Dostavite nam kopiju uplatnice i
popunite adresu na koju želite da
Vaš stiže "Hrvatska riječ" svakog tjedna.

SWIFT: VBUBRS 22
VOJVODANSKA BANKA
AD MSITL, SUBOTICA
IBAN: RS35350000000200202421
NIU "Hrvatska riječ",
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime:

Ulica i broj:

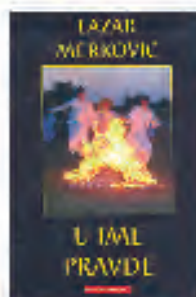
Mjesto i zemlja:

Telefon i e-mail:

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
NIU "Hrvatska riječ", Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica
Uplatu izvršiti na broj žiro računa 355-1023208-69

Rasprodano

400 dinara

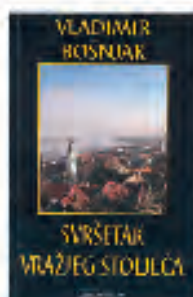
400 dinara

400 dinara

400 dinara

300 dinara

200 dinara

300 dinara

200 dinara

300 dinara

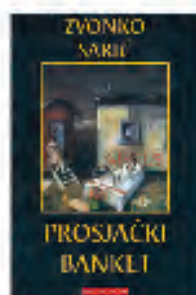
300 dinara

200 dinara

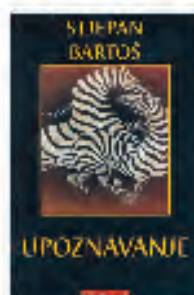
300 dinara

300 dinara

300 dinara

300 dinara

500 dinara

300 dinara

400 dinara

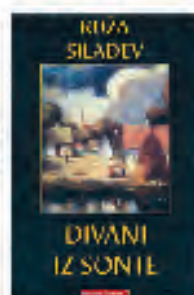

400 dinara

400 dinara

Drugo izdanje

400 dinara

300 dinara

500 dinara

2500 dinara

Naručite knjigu!

Dostava preporučenom poštom, plaćanje postaru po primitku.

Ime i prezime: _____

Ulica i broj: _____

Poštanski broj, mjesto i država: _____

Telefon i e-mail: _____

Ovim neopozivo narudžbenicom:

1. _____, komada _____
2. _____, komada _____
3. _____, komada _____
4. _____, komada _____
5. _____, komada _____
6. Komplet knjiga s popustom 20% UKUPNO: 8.240,00

Vlastoručni potpis: _____

